

Provincie Noord-Brabant

Een gezond milieu voor een gezonder leven

Uitvoeringsagenda Milieu **2024-2027**

Samenvatting

Inleiding

In het Bestuursakkoord 2023-2027 is aangegeven dat we Brabant in meer harmonie met milieu, natuur en landschap willen ontwikkelen. Daarmee verminderen wij de druk op onze leefomgeving. We moeten op zoek naar een nieuwe balans. Het vraagt om een systeemverandering die bovendien ook duurzaam is richting de toekomst. In het bestuursakkoord is specifiek voor milieu aangegeven dat het Beleidskader Milieu 2030 ook voor de komende bestuursperiode ons kader vormt, wat we uitwerken in een Uitvoeringsagenda 2024-2027. Het Beleidskader Milieu is de uitwerking tot 2030 (met een doorkijk naar 2050) van onze Omgevingsvisie voor het onderdeel milieu, en wel primair vanuit de basisopgave “werken aan een gezonde en veilige leefomgeving met een goede omgevingskwaliteit”. Daarmee willen wij ook nadrukkelijk een bijdrage leveren aan de door PS vastgestelde ambitie van drie gezonde levensjaren erbij voor elke Brabander in 2030. Een schoon milieu is een essentiële randvoorwaarde voor het behalen van de doelstellingen uit de Kaderrichtlijn Water en betere omstandigheden voor onze flora en fauna. Maar ook bij de ruimtelijke inrichting voor een fijne en veilige woon-, werk- en leefomgeving.

De Uitvoeringsagenda die nu voor u ligt is deze uitwerking voor de periode 2024-2027. Het Beleidskader bevat de ambities en het beleid geformuleerd voor de volgende milieuthema's: zeer zorgwekkende stoffen, externe veiligheid, luchtkwaliteit, geluidhinder, geurhinder, lichtvervuiling, bodemkwaliteit, ondergrond, grond- en afvalstoffen en luchtvaart. Dit zijn dan ook de onderwerpen die achtereenvolgens in deze Uitvoeringsagenda aan bod komen. De drie algemenere hoofdstukken (kernwaarden, in verbinding & uitvoering) uit het Beleidskader zijn in de Uitvoeringsagenda uitgewerkt in het hoofdstuk Verbinden & Uitvoeren.

Ambities, ontwikkelingen en kaders

In deze Uitvoeringsagenda zijn de ambities en doelen uit het Beleidskader Milieu overzichtelijk en volledig ongewijzigd overgenomen.

De in het Beleidskader genoemde ontwikkelingen (bevolkingsgroei, groei productie en consumptie, toename chemische stoffen, klimaatverandering, digitalisering, energietransitie en de transitie naar een circulaire economie) zijn nog steeds relevant en hebben groot effect op de kwaliteit van onze leefomgeving. Een belangrijke ontwikkeling daarbij is dat burgers en organisaties steeds minder accepteren dat zij hinder, overlast of gezondheidsschade ondervinden.

Procederende organisaties en particulieren hebben veel van de door hen aangespannen rechtszaken gewonnen. Ze beroepen zich daarbij veelal op internationale en Europese Verdragen. De trend dat de rechter door organisaties, bedrijven en particulieren wordt ingeschakeld om maatregelen af te dwingen zal zich naar verwachting voortzetten en intensiveren.

Uit de Brede Welvaartsmonitor 2023 blijkt dat Nederland ook volgens de meest recente gegevens wederom in de middenmoot scoort in de EU-ranglijst.¹ De middellange termijn-trends zijn daarbij stabiel, maar bij – in de woorden van het CBS - dit vrij neutrale beeld over de trends bij het thema milieu in het ‘hier en nu’ past de kanttekening dat het beeld vanuit het ‘later’-perspectief van brede welvaart minder florissant is en nadrukkelijk wijst op een afname van brede welvaart. De effecten vanuit het oogpunt van milieu in het ‘elders’-perspectief zijn overwegend negatief. Ondanks dat we op nationaal niveau in de middenmoot van de EU-ranglijst scoren, zien we voor Brabant wel de afgelopen jaren een positieve trend m.b.t. fijnstof voor zowel ‘hier en nu’ als ‘later’.

Voor milieu gelden veel internationale en nationale kaders. Deze zijn reeds opgenomen in het Beleidskader zelf. Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is een groot deel van de milieuwetgeving naar deze wet overgegaan.

Samen maken we Brabant!

Bij de totstandkoming van deze Uitvoeringsagenda is een uitgebreid participatietraject doorlopen, zowel intern als extern. In de uitvoering zullen wij nauw samenwerken met partners zoals omgevingsdiensten, gemeenten, GGD en BMF, mede op basis van het opgestarte participatietraject bij de opstelling van deze agenda. Naast de samenwerking met partners is ook de verbinding tussen burger en bestuur belangrijk. Die verbinding is niet vanzelfsprekend.

Daarom investeren we deze bestuursperiode in de verbinding tussen burger en bestuur door - in de geest van de Omgevingswet - de samenleving eerder en beter bij ons werk te betrekken, zeker als de impact op de leefomgeving groot is. Voorbeeld hiervan is de samenwerking met burgers op het thema luchtkwaliteit.

Uitvoeringslijnen: wat gaan we doen?

In het Beleidskader Milieu zijn voor alle milieuthema's de uitvoeringslijnen (oftewel de aanpakken zoals deze genoemd zijn in het Beleidskader), vastgesteld door PS. Deze Uitvoeringsagenda geeft voor de 45 uitvoeringslijnen aan welke activiteiten hiertoe ondernomen worden, het op te leveren resultaat en wanneer in deze bestuursperiode de uitvoering plaatsvindt. Dit is per milieuthema beschreven en samengevat in een tabel.

De thema-overstijgende activiteiten zijn ingedeeld naar de kernwaarden uit onze Omgevingsvisie, aangevuld met activiteiten gericht op het verbinden van beleidsvelden, het verbinden van partijen en het verbinden van doelen, aanpak en monitoring en inzet instrumenten.

Organisatie, financiën en uitvoering

De in deze Uitvoeringsagenda opgenomen activiteiten worden grotendeels uitgevoerd door het onderdeel Milieu van het programma Milieu & Energie. Een uitzondering is het thema Externe Veiligheid, dit wordt uitgevoerd door het programma VTH. En voor het thema Grond- en afvalstoffen wordt uitvoeringslijn B: Stimuleren circulaire samenleving uitgevoerd door Circulaire Economie (CE) onder de Uitvoeringsagenda EKT. Met de perspectiefnota is (afgezien van de middelen die gereserveerd worden ter afdekking van het financiële tekort van het nazorgfonds) 6,7 miljoen gereserveerd voor de uitvoering van het Beleidskader. Daarnaast wordt een groot deel van de wettelijke taken (deels) uitgevoerd vanuit structurele middelen. Deze zijn ook opgenomen in de Uitvoeringsagenda.

Brabant schoner, gezonder en veiliger maken

'Brabant schoner, gezonder en veiliger maken.'
Dat motiveert ons elke dag. Belangrijk daarbij is
deze Uitvoeringsagenda Milieu 2024 – 2027, een
doorvertaling van het Beleidskader Milieu uit 2022.
U leest hierin niet alleen hoe wij uitvoering gaan geven
aan onze wettelijke taken op het gebied van milieu.
We hebben deze wettelijke taken ook versterkt met
onze ambities.

Deze ambities komen voort uit ontwikkelingen die wij in onze maatschappij onderkennen. Daarbij zijn wij ons steeds bewuster van wat ons handelen op dit moment kan betekenen voor toekomstige generaties hier in Brabant, en voor mensen elders in deze wereld.

'Milieu' roept mogelijk niet bij iedereen meteen een helder beeld op. Maar als ik met u spreek over bijvoorbeeld zeer zorgwekkende stoffen, luchtkwaliteit en geluidsoverlast dan heeft u daar ongetwijfeld wel beelden en mogelijk zelfs zorgen bij. Wij gaan ons de komende periode inzetten om meer grip te krijgen op deze grote uitdagingen en onderliggende problemen. Ook om ons vestigingsklimaat te bestendigen en onze kwaliteit van leven op peil te houden.

Dat doen we als Provincie Noord-Brabant zeker niet alleen. Deze Uitvoeringsagenda Milieu gaat over samenwerken. Want alleen in samenwerking met partners, maatschappij en andere beleidsvelden gaat het ons lukken om deze voor Brabant belangrijke doelstellingen te behalen. Als uw gedeputeerde Milieu zet ik mij zowel binnen als buiten onze provinciegrenzen graag in om dit mogelijk te maken.

Hagar Roijackers

Gedeputeerde Natuur, Milieu en Brabants Programma Landelijk Gebied

Inhoud

1. Introductie	8
1.1 Basis: Beleidskader Milieu	8
1.2 Terugblik 2023	8
1.3 Totstandkoming en opzet Uitvoeringsagenda 2024-2027	9
1.4 Uitvoering en vervolgproces	9
2. Zeer zorgwekkende stoffen	11
2.1 Belangrijkste resultaten 2023	11
2.2 Trends en ontwikkelingen	12
2.3 Impact op verschillende generaties	12
2.4 Activiteiten 2024-2027	13
3. Externe veiligheid	19
3.1 Belangrijkste resultaten 2023	20
3.2 Trends en ontwikkelingen	20
3.3 Impact op verschillende generaties	20
3.4 Activiteiten 2024-2027	20
4. Luchtkwaliteit	26
4.1 Belangrijkste resultaten 2023	27
4.2 Trends en ontwikkelingen	27
4.3 Impact op verschillende generaties	27
4.4 Activiteiten 2024-2027	28
5. Geluid	34
5.1 Belangrijkste resultaten 2023	35
5.2 Trends en ontwikkelingen	35
5.3 Impact op verschillende generaties	35
5.4 Activiteiten 2024-2027	35

6. Geurhinder	42	10. Grond- en afvalstoffen	64
6.1 Belangrijkste resultaten 2023	43	10.1 Belangrijkste resultaten 2023	65
6.2 Trends en ontwikkelingen	43	10.2 Trends en ontwikkelingen	65
6.3 Impact op verschillende generaties	43	10.3 Impact op verschillende generaties	65
6.4 Activiteiten 2024-2027	44	10.4 Activiteiten 2024-2027	65
7. Lichtvervuiling	48	11. Luchtvaart	70
7.1 Belangrijkste resultaten 2023	48	11.1 Belangrijkste resultaten 2023	70
7.2 Trends en ontwikkelingen	49	11.2 Trends en ontwikkelingen	70
7.3 Impact op verschillende generaties	49	11.3 Impact op verschillende generaties	71
7.4 Activiteiten 2024-2027	49	11.4 Activiteiten 2024-2027	71
8. Bodemkwaliteit	52	12. Verbinden en uitvoeren	77
8.1 Belangrijkste resultaten 2023	53	12.1 Belangrijkste resultaten 2023	77
8.2 Trends en ontwikkelingen	53	12.2 Trends en ontwikkelingen	78
8.3 Impact op verschillende generaties	53	12.3 Impact op verschillende generaties	79
8.4 Activiteiten 2024-2027	53	12.4 Activiteiten 2024-2027	79
9. Ondergrond	59	13. Risicoanalyse	94
9.1 Belangrijkste resultaten 2023	59	14. Financieel overzicht	97
9.2 Trends en ontwikkelingen	60		
9.3 Impact op verschillende generaties	60		
9.4 Activiteiten 2024-2027	60		

1. Introductie

1. Introductie

1.1 Basis: Beleidskader Milieu

We gebruiken in Brabant onze leefomgeving volop voor al onze activiteiten. We zien de druk op het milieu toenemen door verschillende trends en ontwikkelingen, denk aan bevolkingsgroei en groei van de economie. We dienen het milieu te beschermen, ook om onze verantwoordelijkheid te kunnen nemen om samen met anderen te zorgen voor een gezonde leefomgeving. We willen dat Brabant een fijne en gezonde plek is om te leven, wonen en te ondernemen, nu en in de toekomst. Schone lucht, water en bodem en weinig tot geen milieuhinder zijn daarvoor basisvoorwaarden en dragen bij aan het welzijn en de gezondheid van Brabanders. Als de lucht-, water-, bodem- of ondergrondkwaliteit niet op orde zijn, heeft dat negatief effect op het welzijn, de veiligheid, de gezondheid van Brabanders. We willen voor alle milieuaspecten minimaal voldoen aan de wettelijke normen, maar ondertussen streven naar steeds beter: een Brabant met een steeds schoner, gezonder en veiliger milieu.

Als provincie hebben we ambities en beleid geformuleerd in het Beleidskader Milieu (2022). Dit Beleidskader vormt – zoals aangegeven in het Bestuursakkoord – ook voor de komende bestuursperiode ons kader.² In dit Beleidskader is door PS het algemene milieubeleid vastgelegd en voor tien milieuthema's verder uitgewerkt in aanpakken.

In deze Uitvoeringsagenda Milieu 2024-2027 werken we uit welke activiteiten daarvoor uitgevoerd zullen worden in de komende vier jaar. De 'aanpakken' oftewel uitvoeringslijnen per milieuthema zijn opgenomen en verder uitgewerkt in concrete 'activiteiten'. Ook de thema-overstijgende activiteiten die voortvloeien uit de algemene ambitie en uit de kernwaarden zijn uitgewerkt.

1.2 Terugblik 2023

In 2023 is een nulmeting uitgevoerd om de vraag te beantwoorden: hoe staat het ervoor bij de start van het Beleidskader?³ Door de korte periode is de stand van zaken grotendeels gelijk aan de beschrijving in het Beleidskader in 2022.

Ten aanzien van de kernwaarden wordt aangegeven dat de provincie Noord-Brabant in vergelijking met andere provincies op de onderste helft staat wat betreft de score op de ecologische aspecten van de Regionale Monitor Brede Welvaart.⁴ Mogelijkheden voor toepassen van het voorzorgbeginsel zijn bekeken in het onderzoek "Omgevingswet en Gezondheid" wat opgesteld is in opdracht van de provincie.⁵ De CO₂-voetafdruk van de provinciale organisatie voor 2022 is bepaald, maar certificering voor trede 3 volgens de CO₂-prestatieladder is nog niet behaald. In het Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant wordt op innovatieve wijze samengewerkt met kennisinstellingen, burgers en overheid. Ten aanzien van de in het Beleidskader vastgestelde streefwaarden voor geluid, fijnstof, stikstof en zeer zorgwekkende stoffen, is het belangrijk dat deze hun doorwerking krijgen in andere provinciale beleidsvelden, o.a. in de Uitvoeringsagenda's.

Voor de tien milieuthema's is de nul-situatie zo veel mogelijk kwantitatief vastgesteld aan de hand van de in het Beleidskader vastgestelde indicatoren. De toestandsindicatoren, die aangeven hoe het ervoor staat met het milieu in Noord-Brabant voor het specifieke thema, laten zien dat het halen van de milieudoelen/-ambities voor 2030 uit het Beleidskader nog de nodige inzet vraagt. De effectindicatoren monitoren zoveel mogelijk de provinciale aanpak. Voor de meeste thema's zijn de aanpakken uit het Beleidskader geïmplementeerd of gestart. Of de aanpak succesvol is, is vaak nog niet te zeggen in deze fase.

In de nulmeting zijn ook de trends en ontwikkelingen voor de tien milieuthema's opgenomen. Deze zijn verwerkt in de hiernavolgende hoofdstukken. Tevens zijn per milieuthema de belangrijkste resultaten opgenomen die behaald zijn op basis van de Uitvoeringsagenda Milieu 2023.

1.3 Totstandkoming en opzet Uitvoeringsagenda 2024-2027

De ambities in het Beleidskader Milieu zijn hoog, terwijl de menskracht en middelen beperkt zijn. Bovendien kunnen de doelstellingen uit het Beleidskader niet door de provincie alleen bereikt worden, daarvoor is ook inzet van partners en de maatschappij noodzakelijk.

Door de eigen experts is nagedacht over welke provinciale activiteiten per aanpak het meest kunnen bijdragen aan de doelstellingen en ambities in het Beleidskader. Vervolgens heeft een uitgebreide consultatieronde plaatsgevonden, zowel intern (andere beleidsvelden) als extern (zoals gemeenten en omgevingsdiensten). Op basis daarvan is inzicht verkregen in welke activiteiten door hen het meest zinvol gevonden worden en ook welke activiteiten zij vonden ontbreken en/of zelf initiatieven hebben of gaan ondernemen en samenwerking met de provincie kansen geeft. Met de Brabantse GGD's en de Brabantse Milieufederatie zijn de activiteiten bovendien in een cocreatiesessie verder besproken.

Op basis van het structurele budget voor milieu en het budget dat met de Perspectiefnota 2025 beschikbaar is gesteld, moesten keuzes gemaakt worden ten aanzien van welke onderdelen uit het Beleidskader Milieu we in deze periode oppakken en op welke wijze. Dit betekent dat niet alle aanpakken en eerder aangekondigde activiteiten in de periode 2024-2027 opgepakt kunnen worden of volledig opgepakt kunnen worden.

Bij de keuze is ook nadrukkelijk rekening gehouden met de extra aandacht in het bestuursakkoord voor schone lucht, geur, milieuschade (bodemverontreiniging) en gevaarlijke stoffen (zeer zorgwekkende stoffen en externe veiligheid).

Deze Uitvoeringsagenda (met name de onderdelen ZZS en grond- en afvalstoffen) heeft als pilot gediend ten behoeve van de ontwikkeling van een provinciale generatietoets. Daardoor is niet alleen aandacht besteed aan het onderdeel Hier & Nu van Brede Welvaart, maar ook aan het onderdeel Later. Bij de uitvoering van de activiteiten in deze Uitvoeringsagenda zullen wij mede op basis van de Uitvoeringsagenda Brede Welvaart kijken naar de overige aspecten van Brede Welvaart (o.a. gezondheid) en aspecten zoals klimaatadaptatie. Wij houden daarbij negatieve effecten op andere beleidsvelden in het oog en waar mogelijk benutten wij de meekoppelkansen.

Ook de uitvoering van de reguliere wettelijke taken is in deze Uitvoeringsagenda opgenomen, zodat deze een goed beeld geeft van de omvang van het werkveld milieu.

1.4 Uitvoering en vervolgproces

Met de vaststelling van deze Uitvoeringsagenda en het beschikbaar stellen van de daarbij behorende budgetten, kan de benodigde menskracht geworven worden, de nieuwe activiteiten gestart worden en opdrachten uitgezet worden. In de uitvoering zullen wij nauw samenwerken met partners zoals omgevingsdiensten, gemeenten, GGD en BMF, mede op basis van het opgestarte participatietraject bij de opstelling van deze agenda.

De Uitvoeringsagenda omvat de activiteiten die op dit moment voorzien worden voor de periode 2024-2027. Indien gewenst of noodzakelijk zal de Uitvoeringsagenda tussentijds geactualiseerd worden. Indien zich tussentijds nieuwe ontwikkelingen voordoen waardoor andere activiteiten gewenst of noodzakelijk zijn, betekent dat dat extra budget noodzakelijk is of dat andere activiteiten geschrapt worden.

De activiteiten in deze Uitvoeringsagenda zijn gekoppeld aan voortgangs-indicatoren. Deze voortgangsindicatoren worden gebruikt voor de interne sturing op het proces. De vastgesteld toestands- en effectindicatoren die zijn opgenomen in de begroting worden gebruikt om GS en PS te informeren over de voortgang.

2. Zeer zorgwekkende stoffen

2. Zeer zorgwekkende stoffen

Zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) zijn de stoffen die het meest schadelijk zijn voor mens, fauna en flora. Stoffen waarvan het vermoeden bestaat dat deze ook zo schadelijk zijn, worden “potentieel zeer zorgwekkend” (pZZS) genoemd.

Dit betekent niet dat deze stoffen ook verboden zijn. Ze worden legaal en vergund geproduceerd en soms ook uitgestoten. Voor ZZS is het wel wettelijk verplicht om het gebruik en de emissies bij bedrijfsactiviteiten te minimaliseren om deze stoffen zoveel mogelijk te weren uit het milieu. Via Vergunningen, toezicht en handhaving (VTH) controleert de provincie dit voor de bedrijven waarvoor zij bevoegd gezag is. Wat betreft emissies naar het water is de provincie alleen bevoegd gezag als het gaat om indirecte lozingen, bijvoorbeeld via het riool.

Ruim honderd stoffen op de ZZS-lijst vallen ook onder de voorschriften van de Kaderrichtlijn Water. Bestrijdingsmiddelen kunnen ook ZZS bevatten.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

Er komen geen ZZS of pZZS terecht in water, lucht of bodem.

Provinciale streefwaarde

De emissies van ZZS en pZZS door bedrijven naar water, bodem en lucht zijn in 2030 gehalveerd ten opzichte van 2023.

Doelstelling 2030

De Brabantse burger, fauna en flora wordt in 2030 minder blootgesteld aan ZZS en pZZS dan in 2023.

2.1 Belangrijkste resultaten 2023

- De nieuw aangetrokken projectleider/aanjager ZZS is gestart met het opbouwen van en participeren in netwerk.
- De omgevingsdiensten hebben alle Vermijdings- en Reductieplannen van bedrijven onder provinciaal gezag ontvangen (met uitzondering van de afvalbedrijven, zie verderop).

2.2 Trends en ontwikkelingen

- Het RIVM heeft een ZZS-emissiedatabase ontwikkeld. Het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat bereidt een wetswijziging voor waardoor vergunningsplichtige bedrijven hun ZZS-emissies hierin moeten registreren. Dit biedt meerwaarde ten opzichte van de huidige emissie-registratie omdat alle ZZS hierin opgenomen worden. Hierdoor ontstaat een beter beeld van ZZS-emissies.
- Ten aanzien van pZZS zijn in 2023 relevante uitspraken gedaan in twee zaken die waren aangespannen door Chemours tegen de provincie Zuid-Holland, die in hoger beroep is gegaan. De uitkomst van deze zaak kan invloed hebben op de verdere ontwikkeling van de aanpak met betrekking tot pZZS in de provincie Noord-Brabant. Het ministerie van IenW heeft in oktober 2023 ook gecommuniceerd dat het gelijkstellen van pZZS aan ZZS niet zonder meer mogelijk is.
- In het rapport Gezondheid en de Omgevingswet, opgesteld in opdracht van de provincie, wordt aandacht besteed aan de mogelijkheden om het voorzorgbeginsel te benutten voor pZZS.
- Een algemene trend die relevant is voor het thema ZZS is de transitie naar een circulaire economie. In een circulaire economie worden producten en grondstoffen hergebruikt en wordt er zo min mogelijk afval geproduceerd. Het risico hiervan is dat gevaarlijke stoffen zich ophopen in de keten of dat ZZS uit beeld verdwijnen.

- In het rapport “Verkenning van gevaarlijke stoffen in de energietransitie” (RIVM) is een eerste inventarisatie gemaakt van energietechnologieën en materialen waarin ZZS kunnen zitten. Bij een deel van de materialen en technologieën blijkt dat inderdaad zo te zijn, bij andere is er geen informatie over beschikbaar. Het gaat daarbij onder meer om lood en cadmium in zonnepanelen, kobalt in lithiumbatterijen, bisphenol in windturbines en PFAS. RIVM adviseert de kennis hierover te verbeteren en te ontsluiten.
- Bij de Tweede Kamer is een wetsvoorstel tot wijziging van de Wet gewasbestrijdingsmiddelen en biociden in behandeling. De bedoeling is om een wettelijke grondslag in deze wet op te nemen zodat er een basis is om regels te stellen aan het particulier gebruik van gewasbeschermingsmiddelen of te verbieden, en ook om het professioneel gebruik van gewasbeschermingsmiddelen buiten de landbouw te reguleren of te verbieden.
- Het College van Beroep voor het Bedrijfsleven (CBb) heeft aan het Europees Hof vragen voorgelegd over de kennis en inzichten die moeten worden gebruikt bij het nemen van besluit over de toelating van een gewasbeschermingsmiddel. Uit de antwoorden (april 2024) blijkt dat de meest recente wetenschappelijke inzichten en kennis in acht moeten worden genomen. Dat betekent dat als een middel op het moment dat over de aangevraagde toelating wordt beslist schadelijk voor de gezondheid en het milieu is of kan zijn, terwijl dat op grond van de beschikbare kennis en inzichten bij de indiening van de aanvraag niet zo was, de toelating dient te worden geweigerd. Dit vloeit voort uit de toepassing van het voorzorgsbeginsel, aldus het Hof. De bescherming van de gezondheid en het milieu krijgt daarmee voorrang op de bescherming van de gewassen.

2.3 Impact op verschillende generaties

ZZS zijn de meest schadelijke stoffen voor mens en milieu. Het verminderen ervan in de leefomgeving heeft direct een positief effect op de huidige generaties. Het terugdringen van persistente stoffen, mutagene stoffen en de stoffen die schadelijke gevolgen hebben voor de voortplanting is van belang voor het welzijn van toekomstige generaties.

2.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Vergroten inzicht en bewustwording, ook bij gemeenten

We willen meer inzicht in de voornaamste bronnen van ZZS, de blootstelling hieraan en wat effectieve maatregelen zijn. In 2023 hebben we gefocust op de emissies van bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is, waaronder de Seveso-bedrijven, en zodoende bijgedragen aan de database van RIVM. In de komende periode gaan wij het inzicht in emissies bij bedrijven verder vergroten. Bedrijven zijn gehouden aan de beste beschikbare techniek die voor hun branche geldt. Dit houdt onder meer in dat bedrijven iedere vijf jaar moeten rapporteren over de inspanningen die ze de afgelopen vijf jaar hebben gepleegd om het gebruik en de emissie van ZZS te voorkomen of terug te dringen en van de resultaten die ze op dat vlak hebben geboekt. Het monitoren en het zoeken naar mogelijkheden om ZZS te voorkomen of terug te dringen dient een continu proces te zijn. Voor afvalbedrijven is het verkrijgen van deze informatie bij de eerste uitvraag niet gelukt. Door aanknopingspunten die de Omgevingswet ons biedt onderzoeken we de mogelijkheid om in 2024-2025 nogmaals deze bedrijven te benaderen om, naast gegevens over emissies, een vermijdings- en reductieplan van deze bedrijven te krijgen en beoordelen.

Daarnaast bezien we mogelijkheden voor meer bewustwording en het versterken van kennis en capaciteit (aanbeveling RLI). Ook uit de voorlopige resultaten van de landelijke beleidsevaluatie ZZS blijkt kennisopbouw een belangrijk aandachtspunt te zijn, zowel wat betreft de stoffen zelf als kennis over mogelijkheden om te minimaliseren. Wij zoeken hier ook de samenwerking met de omgevingsdiensten. We schenken ook aandacht aan beleving en zoeken hierbij de samenwerking met organisaties zoals de Brabantse Milieufederatie en de GGD op. Uitwisseling en het

combineren van data is daarbij een belangrijk aandachtspunt. In 2024-2027 zullen wij ook aandacht besteden aan bedrijven waarvoor de gemeenten bevoegd gezag zijn omdat daar ook reeds een uitvraag naar het gebruik van ZZS gaande is.

Het ministerie is gestart met het Impulsprogramma Chemische Stoffen 2023-2026, om een aantal urgente thema's extra aandacht te kunnen geven. Wij nemen hier deel aan.

Het uitstoten van ZZS naar water en lucht is niet altijd niet toegestaan en afhankelijk van de vergunning. Er mag vergund uit worden gestoten en geloosd. Deze vergunningverlening wordt afgestemd op de noodzaak en de specifieke plek waarin doelstelling van N2000 en KRW van belang zijn.

De beeldvorming rondom PFAS als overall ZZS vraagt om nuancering. In de meeste gevallen zijn soorten PFAS geen ZZS of pZZS. Wat niet wegneemt dat deze stoffen niet toch schadelijk of ongewenst zijn. Verdere onderzoeken vanuit Europa zullen hier op termijn meer duidelijkheid op geven.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, GGD, waterschappen, gemeenten, RIVM

Intern: VTH, Water en Bodem, Natuur, Landbouw en Voedsel, Gezondheid, Energie

A1 Dashboard

Indien mogelijk ontwikkelen we een dashboard dat inzicht geeft in de voornaamste bronnen en de risico's door blootstelling aan (p)ZZS in Brabant, die bedrijven medio 2024 verplicht worden in te vullen.

Resultaat (voortgangsindicator): dashboard is operationeel en wordt gebruikt, mits emissiedatabase beschikbaar (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A2 Delen kennis en inzicht

Inzichten en kennis die wordt opgedaan vanuit de uitvraag naar ZZS-gebruik en emissies en de ZZS-emissiedatabase delen met gemeenten.

Resultaat (voortgangsindicator): gemeenten zijn bekend met de emissiedatabase (ja/deels/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

A3 Vergroten kennis en inzicht PFAS

Gezien de maatschappelijke onrust rondom PFAS, zoeken we hiervoor apart de samenwerking op met andere bevoegde gezagen (met name de provincie Zuid-Holland, Zeeland en de regio Antwerpen). Hierbij proberen we ook de slag te maken naar het bepalen van de blootstelling en te komen tot passende maatregelen hiertegen. Binnen de eigen bevoegdheden verrichten we de maximale inspanning om de gezondheid van de inwoners te waarborgen. Hiervoor werkt programma Milieu en Energie intern onder andere nauw samen met het programma Water & Bodem, het Programma Gezondheid en het Programma VTH. Maar ook met o.a. de GGD. Overigens is voorsnog een kleine minderheid van PFAS-stoffen geclassificeerd als ZZS. Hierbij nemen we ook de resultaten mee van het onderzoek naar PFAS-bronlocaties vanuit het milieuthema bodemkwaliteit (activiteit A2 Bodemkwaliteit).

Resultaat (voortgangsindicator): wij hebben actief bijgedragen aan opbouw netwerk en kennisontwikkeling (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A4 Deelname Impulsprogramma 2023-2026

Actief deelnemen aan het landelijke Impulsprogramma Chemische stoffen.

Resultaat (voortgangsindicator): wij hebben actief deelgenomen aan het Impulsprogramma (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2025.

A5 Uitvoeren onderzoek

We bezien samen met de omgevingsdiensten welke onderzoeken gewenst zijn om de inzichten in onze Brabantse situatie te vergroten, bijvoorbeeld een onderzoek naar de belemmeringen waar bedrijven tegen aanlopen. Ook kunnen knelpunten in beeld gebracht worden waar de Brabantse omgevingsdiensten tegen aanlopen.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).
- Gewenste onderzoeken uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed of nvt).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

A6 Organiseren bijeenkomsten kennisuitwisseling

We organiseren bijeenkomsten voor partners en/of bedrijven, om deze mee te nemen in de ontwikkelingen en aanpak ZZS binnen Brabant en onderling kennis uit te wisselen. Daarbij kan onder andere gedacht worden aan ZZS binnen de energietransitie.

Resultaat (voortgangsindicator): bijeenkomsten gehouden (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025 en 2027.

B. Verdiepen VTH-aanpak minimalisatieverplichting voor bedrijven onder provinciale bevoegdheid

We maken als provincie werk van de minimalisatieplicht, mede op basis van het voorzorgbeginsel uit de Omgevingswet. We kijken daarbij naar de mogelijkheden zoals gebruik maken van contra-expertise (aanbeveling RLI) of hulpmiddelen voor VTH (bijvoorbeeld stappenplan met beoordelingscriteria). Waar gewenst, leggen wij dit vast in een beleidsregel of de Omgevingsverordening. Hierbij houden we rekening met de haalbaarheid en kosteneffectiviteit voor de betreffende bedrijven. In 2022 is een eerste analyse uitgevoerd op de ZZS bij bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is. In 2023 zijn ook van overige bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is gegevens over ZZS ontvangen. Bij deze aanpak proberen we aandacht te besteden aan alle ZZS, maar leggen we prioriteit bij de stoffen die binnen Brabant tot de meeste milieubelasting leiden (onder meer persistente stoffen die zich ophopen in de voedselketen) en relatief eenvoudig zijn terug te dringen. Zonder daarbij de moeilijk terug te dringen meest milieubelastende stoffen links te laten liggen. Uiteraard sluiten wij daarbij ook aan op de landelijke ontwikkelingen en regelgeving.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, waterschappen

Intern: VTH, Water en Bodem, Economie, Gezondheid

B1 Voorstel aanpassingen vergunningen

Met deze actie is gestart op basis van de Uitvoeringsagenda 2023. In 2024 maken we een start met aanscherpen, actualiseren en/of opschonen vergunningen.

Resultaat (voortgangsindicator): voorstel is gereed en opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

B2 Vergroting inzet minimalisatieverplichting

We vergroten de kennis en expertise om de minimalisatieplicht bij bedrijven onder provinciale bevoegdheid effectiever in te zetten, in samenwerking met de omgevingsdiensten. Daarbij kijken we zowel naar het instrumentarium dat de provincie heeft als wat de omgevingsdiensten nodig hebben om effectiever te toetsen op de minimalisatieverplichting.

Resultaat (voortgangsindicator): instrument minimalisatieverplichting wordt effectief ingezet (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025 en 2026.

B3 Verkenning contra-expertise

Er wordt samen met VTH en omgevingsdiensten een verkenning uitgevoerd op de mogelijke inzet van contraexpertise.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning uitgevoerd (ja/nee).
- Contra-expertises uitgevoerd indien gewenst (niet gestart/lopend/gereed of nvt).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

C. Toepassen ZZS-beleid op pZZS o.b.v. voorzorgbeginsel

Bij bedrijven onder provinciale bevoegdheid nemen we pZZS mee in informatie-uitvragen en bij de vermijdings- en reductieprogramma's. Wat betreft het opleggen van maatregelen kijken we van geval tot geval wat wenselijk is: we houden daarbij onder meer rekening met vracht, stoffeigenschappen en kosteneffectiviteit. Hoe we invulling geven aan dit maatwerk, werken we nader uit samen met de omgevingsdiensten en kennisinstituten. Ook leren we van de ervaringen van andere provincies. Uit jurisprudentie blijkt dat de mogelijkheden beperkt zijn. Wij blijven het vervolg hiervan volgen. Conform het Beleidskader blijven we inzetten op wel uitvragen van pZZS in informatie-uitvragen en bij de vermijdings- en reductieprogramma's, maar niet gelijkschakelen. Aanpak van pZZS blijft maatwerk. Ter beperking van juridische afbreukrisico's betrachten we hier een juridisch zorgvuldige procedure.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, Rijk, GGD en gemeenten

Intern: VTH, Landbouw en Voedsel, Gezondheid

C1 Ontwikkelen voorschriften

Ontwikkelen van vergunningvoorschriften voor pZZS en omgevingsdiensten opdracht verlenen om de relevante vergunningen aan te passen. Ook hier is zorgvuldige juridische inbedding bepalend voor het tempo.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Voorschriften voor pZZS zijn ontwikkeld (ja/nee).
- Als instructie opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

C2 Bepalen noodzaak regels

Bepalen noodzaak van het opstellen van regels ten aanzien van pZZS. Indien noodzakelijk en juridisch haalbaar deze regels opnemen in de Omgevingsverordening of verankeren in een beleidsregel.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Besluit genomen over noodzaak regels (ja/nee).
- Beleidsregel of aangepaste verordening is gereed (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

D. Stimuleren Rijk en EU tot samenhangende risicobeheersing in de keten

Ongeacht waar de meeste ZZS in de keten vrijkomen, is het uiteraard belangrijk bij de aanpak van ZZS vooral in te steken op het begin van de keten. Ook in de landelijke beleidsevaluatie ZZS is aandacht gevraagd voor de integraliteit van de aanpak in de milieusectoren waar ZZS in voorkomen (water, lucht, bodem en afval) en de integraliteit binnen de gehele levenscyclus.

Ook zullen wij bij EU en Rijk aandringen op normen waarbij rekening gehouden wordt met cumulatie, met name bij persistente stoffen. In studies uit 2022 en 2023 van het RIVM wordt beschreven dat mengsels van verschillende stoffen mogelijk schadelijker zijn dan de effecten van individuele stoffen. Het is op dit moment niet mogelijk om deze effecten mee te nemen bij de vergunningverlening. In de studie worden adviezen gegeven om cumulatie beter mee te nemen in vergunningverlening. Binnen het Impulsprogramma is hier ook aandacht voor en waar nodig gaan we in IPO-verband aandringen op aanvullend onderzoek.

Partners

Extern: Rijk en IPO

Intern: VTH, Gezondheid, Brede welvaart, Water en Bodem

D1 Deelname landelijk netwerk

Actieve deelname aan IPO-werkgroep ZZS-emissies en landelijke projecten ten behoeve van netwerk en kennisopbouw en daarin de noodzaak van samenhangende risicobeheersing bij Rijk en richting EU blijven benadrukken.

Resultaat (voortgangsindicator):

- We hebben actief deelgenomen aan het landelijk netwerk (ja/nee).
- ZZS en pZZS worden meegenomen in landelijke en EU-lobby (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

E. Ontwikkelen aanpak bestrijdingsmiddelen

Bestrijdingsmiddelen worden verdeeld in biociden, die worden gebruikt voor de bestrijding van schimmels, ongedierte en bacteriën, en gewasbeschermingsmiddelen die (bijv. in de landbouw) worden toegepast om planten te beschermen tegen plagen, ziekten en overwoekering door onkruid. Bestrijdingsmiddelen worden niet alleen gebruikt in de landbouw, maar ook door overheden, bedrijven en burgers voor terreinen, verhardingen en tuinen. Bestrijdingsmiddelen kunnen ook ZZS of pZZS zijn. In het bestuursakkoord is aangegeven dat we het gebruik van natuurlijke of mechanische gewasbescherming stimuleren en daarmee chemische gewasbescherming zoveel mogelijk afbouwen. Ook is aangegeven dat de provincie zelf aan natuurlijk groenbeheer doet. Vanuit Milieu geven we in deze bestuursperiode geen invulling aan de aanpak bestrijdingsmiddelen. Vanuit de programma's Landbouw & Voedsel en Water & Bodem wordt wel ingezet op vermindering van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw, maar niet buiten de landbouw of specifiek voor weidevogelgebieden of in relatie tot spelende kinderen.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, BMF, IPO, Rijk, gemeenten, Netwerk Goed Boeren

Intern: Landbouw en Voedsel, Water en Bodem, Gezondheid, Natuur, Stikstof

3. Externe veiligheid

3. Externe veiligheid

Externe veiligheid heeft betrekking op risico's (brand, explosie of het vrijkomen van een gifwolk) voor mensen in de omgeving van bedrijven die gevaarlijke stoffen opslaan, verwerken of produceren.

Dit kunnen bedrijven zijn die grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen gebruiken of produceren, de zogenaamde Seveso-bedrijven (voorheen BRZO-bedrijven). Maar ook andere milieubelastende activiteiten met externe veiligheidsrisico's, zoals mest verwerkende bedrijven of propaantanks. Externe veiligheid betreft ook de risico's bij het transport van gevaarlijke stoffen en enkele risico's bij luchthavens en windturbines. Het gaat om bescherming van mensen in de omgeving; de bescherming van werknemers valt onder arbeidsveiligheid.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

De externe veiligheid voor de Brabantse burger blijft in 2050 ten minste op hetzelfde niveau als in 2023 en is daar waar mogelijk verbeterd.

Doelstelling 2030

De externe veiligheid voor de Brabantse burger blijft in 2030 op hetzelfde niveau als in 2023.

We voldoen op dit moment aan de wettelijke normen voor externe veiligheid, met uitzondering van de normen voor het groepsrisico door het vervoer van gevaarlijke stoffen over het Brabantse spoor. We constateren ook dat aandacht nodig is voor een informatievoorziening, zoals de risicokaart. De risicokaart geeft een beeld van risico's in de leefomgeving. Met als doel het veiligheidsbewustzijn bij burger en professional te vergroten. Deze informatievoorziening wordt geactualiseerd en het ontbreekt (nog) aan een compleet en sluitend beeld van de externe veiligheidsrisico's in de provincie. Desondanks is voldoende duidelijk dat op dit moment de grootste risico's binnen de provincie worden veroorzaakt door de (industriële) bedrijven die grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen opslaan, verwerken of produceren, de Seveso-bedrijven en door het transport van gevaarlijke stoffen door dichtbevolkte steden. Door steeds grotere druk op de ruimte in Brabant blijft het voor een veilige provincie van belang om de ontwikkelingen van en rondom de Seveso-bedrijven en het transport van gevaarlijke stoffen speciale aandacht te blijven geven.

Het uitvoeren van de wettelijke taken, inclusief het beheer van de risicokaart, wordt voortgezet vanuit het programma VTH. Hierbij zijn het voorkómen van zware ongevallen en het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen belangrijke uitgangspunten voor vergunningverlening, toezicht en handhaving. Daarnaast zijn er ook duidelijke regels gesteld voor de taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden voor het bestrijden van eventuele calamiteiten en herstel van schade in samenhang met de uitvoering van de Wet veiligheidsregio's.

3.1 Belangrijkste resultaten 2023

- Veel ambtelijke en bestuurlijke aandacht gecreëerd voor de zorgen in Brabant over de (toename van) het spoorvervoer van gevaarlijke stoffen door de Brabantse binnensteden en de bestuurlijke wens om zoveel mogelijk van deze stoffen via buisleidingen, waaronder de Delta-Rijn-Corridor (DRC), te (gaan) transporteren.
- Stappenplan ontwikkeld in samenwerking met de veiligheidspartners om te gebruiken bij de bestuurlijke afweging over het groepsrisico binnen de veiligheidszones (aandachtsgebieden).

3.2 Trends en ontwikkelingen

Voor het Basisnet zijn risicoplafonds ingevoerd, waarmee grenzen worden gesteld aan de risico's die gevaarlijke stoffenvervoer kan opleveren voor de omgeving. Echter stelt de staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat dat risicoplafonds moeilijk uit te leggen zijn en dat daarom een toekomstbestendiger en beter uitlegbaar systeem voor het Basisnet spoor wenselijk is. Hiermee wordt het gebruik van risicoplafonds in de toekomst mogelijk (gedeeltelijk) afgeschaft, waarmee de indicator voor de aanpak 'beperken risico's vervoer over het spoor' mogelijk moet worden herzien.

3.3 Impact op verschillende generaties

De externe veiligheid in Nederland en Brabant komt steeds meer onder druk te staan omdat de beschikbare ruimte voor risicovolle activiteiten en het vervoer van gevaarlijke stoffen door diverse grote opgaven zoals de energietransitie, klimaatverandering en de woningbouwopgave, schaars wordt. Dit vraagt om een goede toedeling van functies en goede balans bij de afweging van de diverse belangen. Indien hierbij het belang van de EV onvoldoende wordt onderkend dan worden toekomstige generaties blootgesteld aan grotere risico's. Het meest kwetsbaar hiervoor zijn de verminderd zelfredzame generaties, met name jonge kinderen en zorgbehoevende ouderen.

3.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Beheersen risico's Seveso-bedrijven

De provincie is bevoegd gezag voor Seveso-bedrijven. Dit zijn bedrijven waar met grote hoeveelheden gevaarlijke stoffen wordt gewerkt. Wij willen ook adviseren over alle ruimtelijke besluiten rondom deze bedrijven. Doelstelling van onze advisering is om ook vooraan in het planproces (ruimtelijke) ontwikkelingen te voorkomen die leiden tot te grote risico's in de omgeving van een dergelijk bedrijf door een (zwaar) ongeval met brand-, explosie- of toxische effecten.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, gemeenten
Intern: VTH, Wonen, werken, leefomgeving

A1 Intensiveren advisering ruimtelijke ontwikkelingen

De komende jaren zetten we extra in op het structureel adviseren over de externe veiligheid bij alle ruimtelijke ontwikkelingen van of rondom Seveso-bedrijven. Hiervoor zetten we de omgevingsdiensten extra in. Eind 2026 evalueren we of deze extra advisering nog van toegevoegde waarde is.

Resultaat (voortgangsindicator):

- De provincie heeft geadviseerd over ruimtelijke ontwikkelingen rondom Seveso-bedrijven (ja/nee).
- Evaluatierapport over de extra advisering is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2025 en 2026.

B. Beperken risico's van vervoer over het spoor

We willen dat het vervoer van gevaarlijke stoffen over het Brabantse spoor door onze steden en dorpen wordt teruggedrongen. Het Rijk moet de wettelijke normen voor het vervoer van gevaarlijke stoffen handhaven. We willen dat andere manieren van vervoer worden gebruikt dan treinen over de Brabantroute van Moerdijk naar Venlo en van Moerdijk naar Roosendaal. Vervoer over water of via buisleidingen zijn hiervoor een goed alternatief. De provincie stimuleert daarom onder meer de voorgenomen aanleg van de Delta-Rijn-Corridor (DRC) tussen Rotterdam en Limburg en het benutten van meekoppelkansen op deze buisleiding door Brabantse bedrijven.

Verder zetten we ons in voor het oplossen van knelpunten die de spoorse doorsnijdingen in onze provincie met zich meebrengen. Dat zijn plekken waar spoorlijnen dwars door steden en dorpen gaan en daarmee overlast veroorzaken. Met onze inzet treden wij niet in de primaire verantwoordelijkheid van het Rijk en ProRail.

Samen met Brabantse spoorgemeenten zetten we in op een beperking van de externe veiligheidsrisico's van vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor tot een aanvaardbaar niveau. Hiervoor zetten wij gezamenlijk bestuurlijk in op:

- Sturing op maximale hoeveelheden gevaarlijke stoffen over het Brabantspoor door het Rijk en ProRail passend bij verantwoorde en vastgestelde risicoplafonds van het "EV basisnet"; de huidige voorstellen van het Rijk, voortvloeiende uit het Rijksprogramma "Robuust Basisnet" wijzen op het afschaffen van deze risicoplafonds. Bij de bestuurlijke afweging over de aanvaardbaarheid van de kans op een ramp (groepsrisico) en eventuele aanvullende maatregelen binnen de aandachtsgebieden voor brand, explosie of gifwolk bij ruimtelijke procedures door het bevoegd gezag, in de regel gemeente en bij projectbesluiten de provincie, ontbreekt het dan aan een wettelijk kader om te sturen op maximale hoeveelheden gevaarlijke stoffen over het spoor (routeringsbesluiten), een rijksbevoegdheid. Provincie en gemeente zullen dan de volledige verantwoordelijkheid krijgen voor de besluitvorming en bestuurlijke verantwoording over de externe veiligheidsrisico's binnen de risicocontouren waarbij zij geen invloed hebben op de hoeveelheid en aard van de vervoerde stoffen.
- In overleg met Mobiliteit, Infra en EKT stimuleren en ontwikkelen van alternatieve vervoersopties gevaarlijke stoffen, waaronder Betuweroute, vervoer over water en buisleidingen. Gestreefd wordt naar een optimale balans van (externe) veiligheid en de verschuiving van het vervoer van (gevaarlijke) stoffen van weg naar buisleidingen, water en spoor (modal shift).
- Agenderen en entameren van alternatieven voor (opslag en) vervoer van (waterstof dragende) energiedragers, bijvoorbeeld andere energiedragers dan ammoniak.
- Aanspreken van het Rijk op haar taak als regiehouder spoorvervoer.
- Bovendien pleiten we er bij het Rijk voor dat de beoogde Delta-Rijn-corridor, een ondergrondse buisleiding van Rotterdam naar Limburg voor onder meer het vervoer van waterstof, ook aftakkingen krijgt naar Brabantse industrieterreinen.
- Voorkómen van het afwentelen van de milieurisico's die niet beheerst worden door het Rijk (mislukken risicoplafonds, niet begrenzen van in- en doorvoer gevaarlijke stoffen) naar provincie en gemeenten via het ruimtelijk spoor (bestuurlijke afweging risico's binnen risicocontouren en aanvullende maatregelen nabij spoor in Omgevingsplan of -verordening).

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, gemeenten, IPO

Intern: VTH, Wonen, werken, leefomgeving, Slimme Mobiliteit

B1 Kennis delen over risico's

Kennis leveren over de EV-risico's van beleid en uitvoering voor het (alternatief) vervoer van gevaarlijke stoffen aan samenwerkingspartners, inclusief bestuurders daarvan.

Resultaat (voortgangsindicator): de EV-risico's van het beleid en uitvoering voor het (alternatief) vervoer van gevaarlijke stoffen zijn gedeeld met samenwerkingspartners (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Actieve lobby

Ondersteuning bij en realiseren van actieve bestuurlijke lobby vanuit gemeenten, veiligheidsregio's en provincie Noord-Brabant bij verantwoordelijke staatssecretaris, minister en Tweede Kamer voor optimaal veilig (alternatief) vervoer van gevaarlijke stoffen.

Resultaat (voortgangsindicator): input geleverd voor lobby (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C.

Samenwerking, kennisdeling met speciale aandacht voor omgeving en maatregelen Seveso-bedrijven en spoorzones

Er zijn verschillende trends en ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de externe veiligheid in onze provincie. Deze vragen om een sterke kennisinfrastructuur binnen de provincie en een goede samenwerking met alle betrokken veiligheidspartners. Hiervoor benutten wij onder meer het Kernteam Brabant veiliger, waaraan provincie, gemeenten, veiligheidsregio's, omgevingsdiensten en incidenteel de GGD/GHOR deelnemen. Dit is de basis voor verdere ontwikkeling en uitvoering van beleid dat ons en gemeenten de juiste handvatten biedt om de toename van risico's te beperken.

Speciale aandacht vragen wij hierbij aan gemeenten en veiligheidsregio's voor de duurzame beschikbaarheid van noodzakelijke beschermende omgevingsmaatregelen. Dit betreft zowel de borging van de realisatie, maar ook het beheer en onderhoud hiervan. Het kan hierbij gaan om fysieke omgevingsmaatregelen, zoals bouwkundige voorzieningen of aarden wallen. Maar ook om maatregelen ter beperking van de gevolgen en bestrijding van incidenten door de veiligheidsregio's, zoals bluswatervoorziening en risicocommunicatie.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, gemeenten, IPO

Intern: VTH, Wonen, werken, leefomgeving

C1 Kennisinfrastructuur en samenwerking

Kennis externe veiligheid bundelen en uitwisselen en samenwerken met de Brabantse veiligheidspartners om deze kennis te vertalen naar beleid en uitvoering. Kennisinfrastructuur is een ondersteunende taak die vanuit het landelijke programma wordt vergoed.

Resultaat (voortgangsindicator): er is een kennisinfrastructuur operationeel met de Brabantse veiligheidspartners (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C2 Kennis delen over maatregelen

Kennis bundelen en uitwisselen over best bestaande beschermende maatregelen om de externe veiligheidsrisico's tot een aanvaardbaar niveau te beperken in samenspraak met onze Brabantse veiligheidspartners en deze delen met alle betrokken stakeholders. Het gaat hierbij ook over ook beheer en onderhoud en de beste praktijkvoorbeelden.

Resultaat (voortgangsindicator): kennis over de best bestaande beschermende maatregelen is gebundeld en gedeeld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024, 2025 en 2026.

D. Monitoren relevante veiligheidsrisico's

We willen een volledig en sluitend beeld krijgen van de externe veiligheidsrisico's van de Seveso-bedrijven, het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor en overige EV-risico's. Daarbij willen we ook zicht hebben en houden op ontwikkelingen, waaronder de energietransitie, die gevolgen hebben voor deze risico's. Daarom ontwikkelen we samen met onze veiligheidspartners (gemeenten, veiligheidsregio's, omgevingsdiensten en GGD/GHOR) de informatievoorziening en monitoring verder door. Hiermee beogen wij passende aandacht te geven aan alle risicovolle activiteiten binnen de provincie die net zo relevant zijn voor de (externe) veiligheid als de Seveso-bedrijven en spoorzones.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, veiligheidsregio's, gemeenten

Intern: VTH, Wonen, werken, leefomgeving, Energie

D1 Register Externe Veiligheidsrisico's

De provincie is verantwoordelijk voor het inventariseren, registreren en beheren van data over externe veiligheid, zoals onder meer getoond op de Risicokaart. We verzamelen en beheren de data in dit register, voor de activiteiten waarvoor de provincie het bevoegd gezag Omgevingswet is, conform de gestelde wettelijke regels.

Resultaat (voortgangsindicator): beheer data externe veiligheidsrisico's voldoet aan regelgeving (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D2 Risicokaart

De Risicokaart geeft inzicht in de veiligheidsrisico's in de omgeving. De burger krijgt inzicht in de risico's in de leefomgeving, om de zelfredzaamheid te bevorderen. De professionals krijgen informatie om preventief via ruimtelijke ordening, VTH en de voorbereiding op rampen en crisisbeheersing, bij te dragen aan een veilige leefomgeving. Provincies hebben de wettelijke taak om de Risicokaart te produceren en te beheren. Deze taak hebben de provincies in gezamenlijkheid belegd bij IPO. We dragen bij aan de integratie van de Risicokaart in een interbestuurlijk afgestemd informatielandschap over veiligheidsrisico's.

Resultaat (voortgangsindicator):

- De wettelijke taken beheer Risicokaart zijn geborgd en worden uitgevoerd (ja/nee).
- Onze bijdrage aan de integratie van de Risicokaart in een interbestuurlijk afgestemd informatielandschap over veiligheidsrisico's is geleverd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D3 Aanpassen indicatoren externe veiligheid

Aanpassingen in rijksbeleid en wetgeving maken het noodzakelijk dat de indicatoren voor externe veiligheid die we nu gebruiken, moeten worden aangepast en geborgd binnen de monitoring van het Beleidskader.

Resultaat (voortgangsindicator): indicatoren aangepast (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

4. Luchtkwaliteit

4. Luchtkwaliteit

De lucht die we inademen is in de afgelopen decennia flink schoner geworden. Toch levert luchtverontreiniging nog steeds een substantiële bijdrage aan de ziektelast, die is ongeveer even groot als overgewicht en weinig bewegen. De grootste bijdrage leveren daarbij fijnstof en stikstofdioxide. We streven in Brabant de WHO (World Health Organization)-advieswaarden na en geven daarmee aan voor een structurele verbetering van de luchtkwaliteit te gaan.

Via het Schone Lucht Akkoord (SLA) hebben we afspraken gemaakt met het Rijk en gemeenten over het verbeteren van de luchtkwaliteit voor onze gezondheid. Daarmee hebben we ons gecommitteerd aan tenminste 50% gezondheidswinst door schonere lucht in 2030 (ten opzichte van 2016) door emissiereductie van fijnstof, ammoniak en stikstofoxiden uit binnenlandse bronnen. We voeren dit akkoord uit. Met onze Uitvoeringsagenda SLA hebben we aangegeven hoe we bijdragen aan dit landelijk doel. We stimuleren de Brabantse gemeenten die het Schone Lucht Akkoord nog niet hebben getekend, om dit akkoord alsnog te ondertekenen. Daarnaast zetten we ons samen met gemeenten in om scherp te vergunnen, het vergunningenbestand waar mogelijk te actualiseren en waar nodig toezicht te optimaliseren ten behoeve van de luchtkwaliteit.

Voor de vermindering van stikstofuitstoot vragen wij alle sectoren een naar verhouding gelijke bijdrage te leveren aan het verminderen van de stikstofuitstoot. Omdat de intensieve veehouderij een grote bijdrage levert aan de uitstoot van

stikstof in Brabant, is een grote en diverse omslag in deze sector erg belangrijk. We vernieuwen uiterlijk het 1e kwartaal 2024 de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof. We zetten vanuit Milieu in op kansrijke projecten uit de Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof op onder meer de thema's landbouw, verkeer en vervoer, industrie en bouwsector.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

In 2050 voldoet de Brabantse luchtkwaliteit minimaal aan de WHO-advieswaarden voor fijnstof en stikstofdioxide.

Provinciale streefwaarde

- WHO-advieswaarde PM10 van 15 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ en NO_2 van 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in 2030 in Brabant.
 - WHO-advieswaarde PM2,5 van 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ in 2040 in Brabant.
- Deze waarden beschrijven de gewenste luchtkwaliteit, die we alleen samen met de inzet van alle partijen kunnen halen. Het zijn geen 'harde' normen en ook geen waarden waar we vergunningaanvragen aan toetsen, maar geeft aan waar we ons voor inzetten en waar we - samen met onze partners én Brabanders - naar willen streven.

Doelstelling 2030

In 2030 hebben we minimaal 50% gezondheidswinst uit Brabantse bronnen gerealiseerd ten opzichte van 2016.

We versnellen de verduurzaming van infrastructuur en bouwprojecten door in te zetten op het bouwen en aanleggen van wegen en woningen zonder dat schadelijke (stikstof-)gassen worden uitgestoten. Hiervoor ontwikkelen we de nodige kennis, netwerken en acties, bijvoorbeeld via het bestaande initiatief INDUSA (Innovatie Duurzame Samenleving). Hiervoor wordt verwezen naar de Uitvoeringsagenda Stikstof.

4.1 Belangrijkste resultaten 2023

- Veel activiteiten en projecten ondernomen ter vergroting van de kennis over het SLA en de meerwaarde voor gemeenten om deel te nemen.
- Extra luchtmetingen uitgevoerd via roulerende meetstations.

4.2 Trends en ontwikkelingen

- Op 18 april 2024 is het Europees Parlement akkoord gegaan met de herziening van de Richtlijn industriële emissies (Rie).⁶ Hierin zijn onder meer bepalingen opgenomen over het stimuleren van innovatie, de verplichting tot het opstellen van transformatieplannen duurzaamheid en scherper vergunnen. De herziening moet nog geïmplementeerd worden in nationale wetgeving.
- Daarnaast worden de grenswaarden mogelijk aangescherpt. Voor wat betreft luchtkwaliteit is een relevante ontwikkeling de mogelijke toekomstige aanscherping van de grenswaarden. In 2022 heeft de Europese Commissie namelijk een voorstel gedaan om de grenswaarde voor NO_2 en PM_{10} te verlagen van 40 naar $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$ en voor $\text{PM}_{2,5}$ van 25 naar $10 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Deze concentraties moeten uiterlijk in 2030 gehaald zijn. Op dit moment wordt binnen de Raad van de Europese Unie en het Europees Parlement onderhandeld over het voorstel en zij moeten het eerst met elkaar eens worden alvorens de strengere grenswaarden gaan gelden.
- Het RIVM heeft doorgerekend dat met de huidige maatregelen op enkele punten langs drukke wegen (ook in de provincie Noord-Brabant) de aangescherpte grenswaarden overschreden zullen worden in 2030 (met name voor NO_2), waardoor er extra maatregelen nodig zijn.

4.3 Impact op verschillende generaties

Verminderen van luchtverontreiniging heeft onmiddellijk effect op de luchtkwaliteit en daarmee een positief effect op zowel de huidige en toekomstige generaties. De impact is het grootst op ouderen boven de 65, kinderen onder de 18 jaar en ongeboren kinderen (zwangere vrouwen).⁷

4.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Verbinden van opgaven en activiteiten

We zetten in op een stevige verbinding van opgaven en activiteiten. De koppelingen/gedeelde inzet zijn geïdentificeerd in de Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord, dat loopt tot 2030. Daartoe zijn luchtkwaliteitsdoelstellingen opgenomen in onder meer het Beleidskader Mobiliteit en Beleidskader Landbouw en Voedsel, en nemen we deze ook mee in het Beleidskader Leefomgeving. Daarbij is extra aandacht voor ultrafijnstof van belang, gezien de schadelijke effecten hiervan op de gezondheid. Het streven is dat stappen die gezet worden bij de energietransitie en stikstofaanpak een positieve invloed hebben op de luchtkwaliteit.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, ministeries, gemeenten, andere provincies, IPO, AiREAS (burgerbeweging), TNO, RIVM, kennisinstellingen

Intern: VTH, Stikstof, Landbouw en Voedsel, Mobiliteit/infra, Energie (consequenties energietransitie, waarbij het doel zo min mogelijk emissies te vergunnen, overeind blijft)

A1 Uitvoeren SLA

Uitvoering geven aan de acties uit het Schone Lucht Akkoord. Deze betreffen onder meer mobiliteit, mobiele werktuigen, industrie, binnenvaart en havens, landbouw, participatie en citizen science, monitoring, hooggevoelige groepen. Het overzicht van projecten en maatregelen wordt opgenomen in de Uitvoeringsagenda SLA 2024 en wordt jaarlijks geactualiseerd.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Uitvoeringsagenda SLA jaarlijks geactualiseerd (ja/nee).
- Geplande maatregelen uit Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord zijn uitgevoerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A2 Kennisdeling rondom SLA

Actief delen van kennis die ontwikkeld wordt in het kader van het Schone Lucht Akkoord binnen en buiten de provinciale organisatie. Dit loopt door vanuit de Uitvoeringsagenda Milieu 2023.

Resultaat (voortgangsindicator): kennis over het Schone Lucht Akkoord is actief gedeeld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A3 Stimuleren andere programma's

Stimuleren andere provinciale programma's (zoals Landbouw & Voedsel, Slimme & Groene Mobiliteit, Multimodale Bereikbaarheid, EKT/innovatieteam) en projecten (zoals Grote Oogst) en economische innovatie (EKT) om te komen met projecten die bijdrage aan de verbetering van de luchtkwaliteit.

Resultaat (voortgangsindicator): aantal provinciale projecten gericht op de verbetering van de luchtkwaliteit is toegenomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A4 Gerichte inzet maatregelen

Maatregelen uit het Schone Lucht Akkoord gericht inzetten in die gebieden waar de luchtkwaliteit slecht is. Hierbij zal programma Milieu nauw samenwerken met programma Stikstof, waar ook gekeken wordt naar mogelijke maatregelen.

Resultaat (voortgangsindicator): maatregelen om de luchtkwaliteit op de hotspots te verbeteren zijn gericht ingezet (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

B. Zo scherp mogelijk vergunnen

Conform het Schone Lucht Akkoord blijven we gaan voor “zo scherp mogelijk vergunnen”, waarmee we bedoelen dat we uitgaan van het vertrekpunt om zo min mogelijk uitstoot te vergunnen. Dit betekent onder meer zo dicht mogelijk te vergunnen bij de onderkant van de range die genoemd wordt in de geldende referentiedocumenten. Het zo scherp mogelijk vergunnen is al opgenomen in de reguliere opdracht aan de omgevingsdiensten, maar blijft ook de komende periode een aandachtspunt.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten

Intern: VTH, EKT/Innovatie

B1 Toepassen kennis over scherper vergunnen

Zorg dragen dat landelijke kennis voor minimaliseren emissies wordt gebundeld en toegepast bij vergunningverlening. Gezondheidsaspecten die door de GGD in kaart worden gebracht, benutten we waar mogelijk bij de onderbouwing voor scherper vergunningen.

Resultaat (voortgangsindicator): kennis over scherper vergunnen is gebundeld en beschikbaar gesteld aan de omgevingsdiensten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Verkenning uitbreiding naar andere stoffen

Bij scherper vergunnen is de inzet vooralsnog gericht op fijnstof, ammoniak en stikstofoxiden. Wij gaan verkennen of het gewenst is dit uit te breiden naar andere luchtverontreinigingen.

Resultaat (voortgangsindicator): verkenning uitgevoerd en besluit genomen over eventuele vervolgaanpak (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

C. Verstevigen slagkracht waar nodig

We zoeken de samenwerking op met gemeenten kennisinstellingen, interne en externe partijen om d.m.v. kennisdeling en inzichten bij projecten de luchtkwaliteit in beeld te brengen. Deze inzichten zetten we om in concrete projecten, beleidsadviezen en gedragsbeïnvloeding, in samenwerking met BMF, GGD en gemeenten.

We vergroten onze slagkracht door het aanboren van extra middelen, vanuit bijvoorbeeld de Specifieke Uitkering Schone Lucht Akkoord (SLA) voor provinciale projecten, waarbij we de expertise van het Team Subsidies benutten. Daarnaast werken we samen met gemeenten op concrete projecten waar we substantiële impact verwachten.

In het bestuursakkoord is – in aanvulling op SLA – aangegeven dat we de gevolgen van ultrafijnstof op de gezondheid van Brabanders beter in beeld willen hebben en hoe we dit verder kunnen terugdringen. Hierbij maken we onder andere gebruik van lopende onderzoeken en reeds bekende resultaten.

Partners

Extern: Deelnemers SLA waaronder gemeenten die de SLA ondertekend hebben, GGD en BMF

Intern: Energie, Gezondheid, Mobiliteit, VTH, Landbouw en Voedsel, Stikstof, Team Subsidies

C1 Samenwerken gemeenten

Samenwerken met de gemeenten op concrete projecten waar we substantiële impact verwachten ten aanzien van de verbetering van de luchtkwaliteit.

Resultaat (voortgangsindicator): regulier overleg met de gemeenten vindt plaats (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C2 Verkenning ultrafijnstof

We verkennen of er nog aanvullende mogelijkheden zijn in aanvulling op de maatregelen in SLA.

Resultaat (voortgangsindicator): verkenning gereed en besluit genomen over eventuele vervolgaanpak (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

C3 Emissies verder reduceren

Daarnaast onderzoeken we wat de mogelijkheden zijn om verdergaande reductie van emissies bij bedrijven te stimuleren. Hiervoor zoeken we afstemming met onder andere het team Innovatie (programma EKT) mede in het kader van cofinanciering vanuit het EU-programma OPZuid. Ook zullen we de kansen die andere Europese subsidieprogramma's bieden (bijv. Interreg en Just Transition Fund) benutten wanneer er zich mogelijkheden voordoen en wijzen we onze samenwerkingspartners op de mogelijkheden van deze programma's, veelal in overleg met het team Europese Programma's. Aan de omgevingsdiensten vragen we input aan het onderzoek en/of voor het uitvoeren van daarmee samenhangende activiteiten.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Onderzoek mogelijkheden is gereed (ja/nee).
- Projectvoorstel voor OPZuid ingediend (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

D. Stimuleren en ondersteunen gemeenten t.a.v. het SLA

We vragen gemeenten om allemaal het SLA te ondertekenen. Samen met gemeenten identificeren we maatregelen die gemeenten kunnen nemen om de luchtkwaliteit te verbeteren, bijvoorbeeld in hun vergunningverlening, mobiliteitsbeleid en communicatie naar burgers. De pilot regionale samenwerking om gemeenten individueel dan wel collectief te stimuleren toe te treden tot SLA is afgerond, maar we blijven gemeenten stimuleren aan te sluiten.

Partners

Extern: Gemeenten

Intern: Natuur, Stikstof, Landbouw en Voedsel, Gezondheid, Mobiliteit/infra, Energie

D1 Uitvoeren pilot regionale samenwerking

Uitvoeren pilot Regionale samenwerking om gemeenten individueel dan wel collectief te stimuleren toe te treden tot het Schone Lucht Akkoord en nodige/mogelijke uitvoeringsmaatregelen in beeld te krijgen.

Resultaat (voortgangsindicator): aantal deelnemende Brabantse gemeenten aan SLA is toegenomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

D2 Adviseren gemeenten

We blijven gemeenten attenderen op en adviseren over het belang van schone lucht en de mogelijkheden van het SLA (bijvoorbeeld in het kader van de gemeentelijke omgevingsvisie en het omgevingsplan). Hiervoor zetten we Rijksmiddelen, via een Specifieke Uitkering (SPUK SLA), in.

Resultaat (voortgangsindicator): we hebben gemeenten geattendeerd op en geadviseerd over de mogelijkheden van het SLA (ja/deels/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

E. Meten luchtkwaliteit en bijsturen

De overheid toetst en monitort de luchtkwaliteit vooral in de zogenoemde aandachtsgebieden. Aandachtsgebieden zijn locaties met hogere concentraties stikstofdioxide (NO_2) of fijnstof (PM_{10}). Wij verzamelen hiervoor gegevens van onze wegen en veehouderijen onder ons bevoegd gezag.⁸

De luchtkwaliteit in Brabant wordt zowel door binnenlandse als buitenlandse emissies en door natuurlijke bronnen bepaald. Voor Nederland als geheel geldt dat bijna 30% van de totale PM_{10} concentratie, ruim 40% van $\text{PM}_{2,5}$ en ruim 25% van NO_2 uit het buitenland komt en daarnaast komt bijna 45% van totale PM_{10} concentratie en zo'n 5% van $\text{PM}_{2,5}$ van natuurlijke bronnen. Hoewel een deel van de verontreinigingen van buiten onze provincie komt, is dat geen reden om af te zien van lokale maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren.

We continueren de metingen nabij grote industrieterreinen in Brabant, we blijven roulerende meetpunten inzetten en blijven deelnemen aan het sensorproject rondom het innovatieve Regionale Meetnet Zuidoost-Brabant. Dit is een samenwerkingsverband met de gemeenten in Zuidoost-Brabant, Odzob, RIVM, TNO, IRAS, Aireas en de GGD's. Sensortechnieken zijn een aanvulling op landelijke metingen en berekeningen en geven inzicht in trends en lokale bronnen van luchtvervuiling. De meetlocaties zijn geplaatst in het stedelijk gebied, op landelijke locaties en rondom Eindhoven Airport. In 2023 hebben we geconcludeerd dat deze sensormetdata nauwkeurig genoeg zijn om de effecten van (lokale) maatregelen te volgen. Daarnaast hebben we vaste meetstations in Ossendrecht en op industrieterrein Moerdijk. Daarmee hebben we inzicht in de immissie en concentraties van fijnstof en stikstofdioxide op deze locaties. Op basis van deze metingen en evaluatie van de projecten sturen we bij. Daarnaast investeren we in kennisopbouw door het bouwen en onderhouden van een relevant netwerk met kennispartners.

RIVM stelt 2-jaarlijks een voortgangsrapportage SLA op, de eerstvolgende wordt in het derde kwartaal van 2024 verwacht. Citizens science wordt gefaciliteerd door het RIVM met de webapplicatie Samen Meten. Daarnaast vinden allerlei initiatieven plaats onder de noemer van Aireas /Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant.

Ten aanzien van luchtkwaliteit in relatie met landbouw en veeteelt vindt afstemming plaats met "meten = weten" van programma Landbouw en Voedsel.

Partners

Extern: Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant (gemeenten, TNO, RIVM, GGD, AiREAS, ODZOB, Universiteit van Utrecht), omgevingsdiensten, gemeenten, kennisinstellingen (zoals GGD, TNO, RIVM), Havenbedrijf Moerdijk, Ministerie van I&W (SLA)

Intern: Stikstof, Landbouw en Voedsel, Mobiliteit, VTH

E1 Continueren meetstations

We continueren (lopende) projecten vaste meetstations en roulerende meetstations voor langjarig onderzoek naar luchtkwaliteit.

Resultaat (voortgangsindicator): vaste meetstations en roulerende meetstations voor langjarig onderzoek naar luchtkwaliteit zijn gecontinueerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

E2 Onderzoek continuering meetnet Zuidoost-Brabant

Onderzoek naar mogelijke continuering van het Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant. Regionaal Meetnet loopt door tot eind 2024, daarna vervolgproject waarvoor aanvullende financiering nodig is.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Onderzoek is uitgevoerd (ja/nee).
- Besluit over continuering Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant is genomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

E3 Inzichten benutten

We zetten de inzichten uit het Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant in andere projecten en regio's.

Resultaat (voortgangsindicator): inzichten uit het regionale meetnet Zuidoost zijn meegenomen in andere projecten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

E4 Verkenning kennisdeling

Verkenning naar de mogelijkheden om inzichten m.b.t. de luchtkwaliteit (o.a. concentraties fijnstof, stikstofdioxide) helder in beeld te brengen voor interne en externe stakeholders.

Resultaat (voortgangsindicator): mogelijkheden zijn in beeld gebracht (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

E5 Keuze instrumentarium

N.a.v. de verkenning een keuze maken over het te gebruiken instrument om inzichten m.b.t. de luchtkwaliteit (o.a. concentraties fijnstof, stikstofdioxide) helder in beeld te brengen voor interne en externe stakeholders.

Resultaat (voortgangsindicator): er is een verkenning gemaakt van effectieve instrumenten m.b.t. verbeteren luchtkwaliteit (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

5. Geluid

5. Geluid

De provincie is uitsluitend verantwoordelijk voor geluid door provinciale wegen. Andere geluidsbronnen horen bij de gemeente of het Rijk. Geluidsnormen voor bedrijven (onder provinciale bevoegdheid) is onderdeel van vergunningen. Dit wordt uitgevoerd door de omgevingsdiensten.

In het Beleidskader hebben we de beleidsambitie aangescherpt op de provinciale geluidstaken, te weten geluidhinder langs provinciale wegen en

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

In 2050 worden in Brabant hinder, slaapverstoringen en andere negatieve gezondheidseffecten door structurele bronnen van geluid voorkomen.

Provinciale streefwaarde

50 dBLden en 40dB Lnight.

Doelstelling 2030

In 2030 hebben we in Brabant nieuwe geluidshindersituaties voorkomen en is de hinder in bestaande overbelaste situaties zoveel als mogelijk teruggedrongen.

stillegebieden. Volgens de huidige inzichten levert geluidhinder – na luchtkwaliteit – de grootste gezondheidsschade door milieufactoren. Onder meer de toenemende mobiliteit kan negatieve effecten hebben op de leefomgeving. In het bestuursakkoord is daarom aangegeven dat we mobiliteit willen die schoon, stil, gezond en veilig is.

Bij aanleg en reconstructie van wegen en vergunningen aan bedrijven (onder provinciale bevoegdheid) voldoen we aan de normen die de wet stelt. Ons streven is om bij de reconstructie van provinciale wegen minimaal dezelfde geluidsreductie te realiseren of liefst meer indien dat mogelijk is. Door het vaststellen van geluidproductieplafonds worden geluidnormen opgelegd aan nieuwbouw van woningen in het aandachtsgebied van een weg. De Omgevingswet kent een standaardwaarde van 50 dB Lden (Europese maat om de geluidsbelasting door omgevingslawaai over een heel etmaal uit te drukken). Deze standaardwaarde is met name bedoeld voor nieuwbouw en nieuwe aanleg van wegen, terwijl de Brabantse streefwaarde ook geldt voor bestaande situaties. Aan de WHO-advieswaarde (53 dB overall) en de gezondheidskundige advieswaarde van de GGD (50 dB, gelijk aan onze streefwaarde) wordt niet overal in Brabant voldaan.

De provincie beschikt over een Actieplan Geluid; dit is een verplicht programma onder de Omgevingswet. Het Actieplan Geluid wordt in 2024 geactualiseerd. Op basis van het actieplan wordt de saneringslijst opgesteld. In het volgende actieplan (2029) wordt eveneens monitoring opgenomen.

Met het vastleggen van de geluidproductieplafonds wordt een grens bepaald voor de maximale toelaatbare geluidsproductie. Dit biedt duidelijkheid voor omwonenden van provinciale wegen. De gemeenten zijn bevoegd voor het treffen van maatregelen voor verder weg gelegen woonwijken.

5.1 Belangrijkste resultaten 2023

De geluidproductieplafonds zijn berekend en de saneringslijst ligt klaar.

5.2 Trends en ontwikkelingen

- Voor een aantal bronnen van geluid is de verwachting dat deze tussen nu en 2030 significant kunnen afnemen door technologische ontwikkelingen. Met name geluid van brommers en scooters (een belangrijke klachtenbron) zal significant afnemen omdat hiervan steeds meer elektrische varianten komen. In het Klimaatakkoord was ook even sprake van een verbod op verkoop nieuwe benzinebrommers en scooters vanaf 2025, maar dit voornemen is door het EU-Parlement niet goedgekeurd. Het is niet de verwachting dat een dergelijk verbod de overlast volledig zal wegnemen, omdat overlast ook vaak veroorzaakt wordt door oudere, opgevoerde brommers en scooters waarbij de rijstijl of aanpassingen expres zorgen voor extra lawaai. Voor wegen onder 50 km/h is er ook een effect te verwachten vanuit het grotere aantal elektrische auto's. Deze zijn stiller op lage snelheid. Op hogere snelheid (voor provinciale wegen en snelwegen) is dit effect minimaal tot niet aanwezig, omdat het bandengeluid hier dominant is tegenover motorgeluid. In sommige gevallen kan het geluid zelfs toenemen omdat elektrische voertuigen zwaarder zijn en daardoor meer bandengeluid kunnen veroorzaken.
- De Omgevingswet heeft tot een aantal wijzigingen geleid. Het uitvoeren van geluidssanering van geluidbelasting op woningen langs provinciale wegen is een extra taak onder de Omgevingswet. Hiervoor wordt extra bijdrage vanuit het Rijk toegekend. De wijze van toetsing van geluidbelasting voor de saneringsopgave is ook veranderd. De EU-verplichting tot het opstellen van een 5-jarlijks beleidsplan is in de Omgevingswet opgenomen in de vorm van een verplicht programma onder de Omgevingswet (Actieplan Geluid). Voor de gemeentelijke wegen is met de Omgevingswet de zogenaamde basisgeluidemissie ingevoerd. Dit valt niet onder de provinciale bevoegdheid.

5.3 Impact op verschillende generaties

Kinderen en ouderen lopen meer risico op nadelige effecten door blootstelling aan geluid. Hoewel kinderen minder gevoelig voor hinder zijn dan volwassenen, zijn ze meer kwetsbaar voor cognitieve effecten. Kinderen lijken bovendien minder snel te ontwaken door geluid maar meer kwetsbaar voor fysiologische effecten tijdens de slaap. Ouderen lijken net als kinderen minder last te hebben van hinder en slaapverstoring dan volwassenen, maar zijn mogelijk gevoeliger voor cardiovasculaire effecten.⁹

5.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij – naast het actualiseren van het actieplan geluid in 2024 - voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Vaststellen geluidproductieplafonds voor provinciale wegen

Op basis van de Omgevingswet moet de provincie een plafond stellen aan de hoeveelheid geluid die van een provinciale weg af mag komen. Als uitgangspunt hanteren we daarbij het bevrozen van de huidige situatie, met andere woorden, de geluidhinder rondom provinciale wegen mag niet toenemen.

Resultaat structurele wettelijke taak/ eens per 5 jaar (voortgangsindicator):

Actieplan Geluid actualiseren (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten, Bureau sanering verkeerslawaai

Intern: Multimodale bereikbaarheid/Provinciale Wegen, Slimme & Groene

Mobiliteit, Infrastructurele Projecten, Natuur (i.v.m. stiltegebieden), Energie

A1 Vaststellen geluidproductieplafonds en aandachtsgebieden

Waarschijnlijk is het Basisgeluidsmodel tijdig beschikbaar zodat naar verwachting ook de geluidproductieplafonds, aandachtsgebieden en saneringslijst tijdig vastgesteld kunnen worden.

Resultaat (voortgangsindicator): geluidproductieplafonds en aandachtsgebieden zijn vastgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

A2 Vaststellen saneringslijst

De saneringslijst omvat woningen die in de situatie (2023+1,5dB) een geluidbelasting hebben van 60dB of hoger. Naar verwachting is deze actie medio 2024 afgehandeld.

Resultaat (voortgangsindicator): saneringslijst is vastgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

A3 Mogelijkheden voor verhoging geluidproductieplafonds vastleggen in beleidsregel

In een beleidsregel leggen we vast onder welke voorwaarden een verhoging is toegestaan. Hierbij wordt afgewogen of het doelmatig is om maatregelen aan de bron (stiller wegdek) of in de overdracht (scherm/wal) te treffen. Daarbij onderzoeken we ook of voldaan wordt aan het wettelijk vereiste binnenniveau van woningen.

Resultaat (voortgangsindicator): mogelijkheden voor verhoging vastgelegd in beleidsregel (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

B. Voorkomen nieuwe hindersituaties

Bij het voorkomen van nieuwe hindersituaties rondom provinciale wegen zoeken we aansluiting bij het ruimtelijk spoor en de verstedelijkingsopgave. We vervullen een agenderende en stimulerende rol richting gemeenten. We gaan het gesprek aan om bouwen binnen geluidscontouren te ontmoedigen om zo extra geluidshinder bij woningen langs provinciale wegen te voorkomen. Voor geluid zijn in de Omgevingsverordening voorwaarden opgenomen, zodat een acceptabel woon- en leefklimaat bij de bouw van nieuwe woningen binnen een aandachtsgebied van een provinciale weg wordt geborgd. Gemeenten zijn hierover op de hoogte gesteld.

Partners

Extern: Gemeenten en omgevingsdiensten

Intern: Ruimtelijk Ontwikkeling/Mobiliteit en Infra

B1 Toepassen geluidproductieplafonds (toetsing bij infrastructurele projecten)

Uitvoering geven aan het vastgestelde beleid Geluidproductieplafonds. Met het vastleggen van de geluidproductieplafonds wordt een grens bepaald voor de maximale toelaatbare geluidproductie. Dit biedt duidelijkheid voor omwonenden van provinciale wegen. De gemeenten zijn bevoegd voor het treffen van maatregelen voor verder weg gelegen woonwijken.

In het Brabantse Steden Overleg Geluid (BSOG) wordt kennis gedeeld en afstemming gezocht met betrekking tot geluid. Aan het BSOG nemen beleidsmedewerkers geluid van gemeenten, omgevingsdiensten en de provincie deel. De kleinere gemeenten worden vertegenwoordigd door de omgevingsdiensten. Ontwikkelingen vanuit het ministerie worden door de provincie ingebracht. Daar waar mogelijk wordt door één instantie of werkgroep een beleid voorbereid en door de anderen besproken/overgenomen.

Resultaat (voortgangsindicator): geluidproductieplafonds zijn toegepast (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

B2 Monitoring geluidproductieplafonds

Ook jaarlijkse monitoring op naleving geluidproductieplafonds wordt uitgevoerd. Elke 5 jaar (2029) wordt de monitoring ook openbaar gemaakt.

Resultaat (voortgangsindicator): monitoring heeft plaatsgevonden (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025, 2026 en 2027.

C.

Terugdringen hinder in bestaande overbelaste situaties

Om al bestaande hinder terug te brengen, is inzicht nodig in overschrijdingssituaties, piekbelastingen en hinderbeleving. We zullen deze situaties nader bekijken en hoogbelaste verblijfsobjecten aanpakken waar wij bevoegd zijn en gemeenten stimuleren dit ook te doen. Ook een substantiële hoeveelheid klachten kan aanleiding zijn om de situatie ter plekke te (her)beoordelen en waar mogelijk maatwerkvoorschriften te stellen. Indien mogelijk treffen we maatregelen aan de weg of in de berm om de geluidbelasting terug te brengen. Waar dit niet mogelijk is onderzoeken we of gevelmaatregelen nodig zijn om de vereiste binnenwaarde te halen. Hierbij nemen we energiebesparing en warmte-isolatie waar mogelijk mee.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten, Bureau sanering verkeerslawaai

Intern: Multimodale bereikbaarheid/Provinciale Wegen, Slimme & Groene Mobiliteit, Infrastructurele Projecten, Natuur (i.v.m. stiltegebieden), Energie, Ruimtelijke ontwikkeling, team Subsidies

C1 Monitoring saneringsopgave (saneringslijst)/treffen geluidwerende maatregelen

Bij hoogbelaste woningen voeren wij geluidverminderende maatregelen uit, onder andere via de subsidieregeling geluidisolatie woningen Noord-Brabant. Hierbij kijken we tevens naar meekoppelkansen voor energiebesparing en voor natuur/biodiversiteit.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Monitoring heeft plaatsgevonden (ja/deels/nee).
- Geluidswerende maatregelen zijn getroffen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

C2 Stimuleren gemeenten

We stimuleren gemeenten om met een gelijksoortige aanpak geluidhinder bij hoogbelaste woningen terug te dringen. Hierbij kan worden gedacht aan uitwisseling van kennis, het gelijktijdig uitvoeren van de saneringsopgave waar het een gedeelte (gemeentelijk en provinciaal) bevoegdheid is om te saneren en het overnemen van de saneringsopgave langs provinciale wegen (inclusief de Rijksbijdrage). Ook de verantwoordelijkheid nemen voor maatregelen aan provinciale wegen daar waar de gemeente bevoegd is voor de saneringsopgave behoort hiertoe.

Resultaat (voortgangsindicator): stimulerende acties zijn ondernomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

C3 Actualiseren geluidsbelastingkaart

Uit de provinciale geluidsbelastingkaart is af te leiden op welke locaties veel geluidhinder optreedt langs provinciale wegen. De meest recente kaart dateert van 2022 (peiljaar 2021).

Resultaat (voortgangsindicator): geluidsbelastingkaart is geactualiseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2027.

D. Aanpak trillingen en laagfrequent geluid

Ook over trillingen en laagfrequent geluid ontvangen wij klachten. De klachten met betrekking tot trillingen gaan hierbij vaak over provinciale wegen. Met betrekking tot laagfrequent geluid zijn de klachten meer divers van aard. Hierbij is niet altijd een directe veroorzaker aan te geven. Om op dit thema richtinggevend beleid te formuleren zullen we als eerste stap moeten investeren in het verhogen van de kennis. Pas daarna zal gekeken worden hoe wij dit verder aanpakken.

Klachten over trillingen en laagfrequent geluid worden doorgezet naar de omgevingsdienst en mogelijke maatregelen getroffen binnen het VTH-spoor. In het kader van de energietransitie wordt uiteraard ook aandacht besteed aan laagfrequent geluid. Verder ondernemen wij in deze bestuursperiode geen actie op het gebied van trillingen en laagfrequent geluid.

E. Versterken inzet op bestaande stiltegebieden

Eén van de wettelijke taken van de provincie is het aanwijzen en opstellen van regels voor stiltegebieden. Stiltegebieden zijn niet alleen van belang voor de rustzoekende recreant maar ook voor de flora en fauna. Mensen hebben behoefte aan plekken waar rust heerst. Stille gebieden kunnen mensen helpen om te herstellen van stress. Dit werkt het beste als er geen of weinig ongewenste geluiden zijn. Wij vinden het belangrijk dat er stille gebieden in Brabant zijn. Daarom versterken we onze inzet op onze stiltegebieden en gaan in overleg over mogelijke maatregelen (zoals ontmoedigen of weren verkeer wat fors geluid produceert) met andere partijen zoals gemeenten en terreinbeheerders. We willen structureel monitoren hoe stil onze stiltegebieden zijn. Vooral nog zijn we niet voornemens om nieuwe stiltegebieden aan te wijzen.

Partners

Extern: Natuurorganisaties, Staatbosbeheer, BMF, grondeigenaren, omgevingsdiensten, gemeenten

Intern: WWL, Infrastructurele Projecten, Natuur

E1 Monitoren stiltegebieden

Structureel monitoren in stiltegebieden, waarbij we kijken naar effecten op mens en dier. De wijze van monitoring moet nog verder uitgewerkt worden waarbij we samenwerking met gemeenten en terreinbeheerders zullen zoeken.

Resultaat (voortgangsindicator): monitoringsplan is vastgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

E2 Zichtbaarheid vergroten

Zichtbaarheid stiltegebieden vergroten door onder andere betere bebording en communicatie richting gebruikers.

Resultaat (voortgangsindicator): publicaties en correcte bebording.

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

E3 Verkenning prikkelarme gebieden

In het participatietraject is aandacht gevraagd voor het combineren van duisternis, stilte, natuurbescherming en stralingsarm (prikkelarme gebieden).

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning is uitgevoerd (ja/nee).
- Besluit genomen over vervolg aanpak (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

E4 Verkenning versterken toezicht stiltegebieden

We verkennen de mogelijkheden voor extra toezicht in de stiltegebieden. Hierbij betrekken we de omgevingsdiensten en natuurbeheerders.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning is uitgevoerd (ja/nee).
- Besluit genomen over vervolg aanpak (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

F. Aanpak bepalen van optrekkend/afremmend verkeer en pieken van langsrijdende voertuigen

Veel klachten komen voort uit de hinder afkomstig van geluidspieken. Dit geldt zowel voor provinciale wegen als gemeentelijke wegen. Het betreft het geluid van bijvoorbeeld optrekkende motoren en het optrekkende en afremmende verkeer bij verkeerslichten.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, ministerie IenW/RWS, CROW, IPO-werkgroep geluid

Intern: Multimodale bereikbaarheid/Provinciale Wegen, Slimme & Groene Mobiliteit, Infrastructurele Projecten

F1 Verkenning

Verkenning uitvoeren naar mogelijkheden om structurele geluidhindersituaties te voorkomen en/of aan te pakken, daar waar er in wet- en regelgeving niets is geregeld.

Resultaat (voortgangsindicator): inzicht in mogelijkheden (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026.

6. Geurhinder

6. Geurhinder

Over geurhinder komen de meeste klachten binnen. Geur is daarmee een belangrijke hinderfactor in de leefomgeving. Er zijn vier hoofdbronnen voor geurhinder: landbouwactiviteiten, industriële activiteiten, verkeer en consumentengedrag (met name houtstook).

Vanuit het Beleidskader Milieu ligt de focus op geurhinder als gevolg van industriële inrichtingen. Dit kan ook grootschalige veehouderijen betreffen. Wij zien er onder meer op toe op dat vergisters (winning gas uit dierlijke mest) geen geuroverlast veroorzaken voor de omwonenden. Voor overige geurhinder vanuit landbouw en veeteelt wordt verwezen naar de Uitvoeringsagenda Landbouw & Voedsel. In die agenda ligt de focus op geurgehinderden rondom agrarische bedrijven. Uiteraard vindt afstemming over en weer plaats.

Voor geuremissies bestaan weliswaar wettelijke regels, maar geen wettelijke normen. In aanvulling op landelijke wettelijke regels hebben we als provincie Noord-Brabant twee paragrafen opgenomen in de beleidsregel Omgevingsrecht om overlast van geurstoffen en het vrijkomen van potentieel ziekteverwekkende microdeeltje bij mestbewerking voor omwonenden zo laag mogelijk te houden. Het gaat om de paragraaf 'Industriële geur' en de paragraaf 'Volksgezondheid en Mestbewerkingsinstallaties'. In deze regels staat aan welke eisen mestbewerkingsinstallaties moeten voldoen, zodat zij geen (potentieel) risico vormen voor de volksgezondheid. Daarnaast zijn in de Omgevingsverordening instructieregels opgenomen voor de achtergrondbelasting geur afkomstig van veehouderijen.

In het Beleidskader Milieu is onze beleidsambitie op geur aangescherpt. We willen dat de beleidsregel omgevingsrecht, paragraaf industriële geur, Brabantbreed wordt toegepast bij vergunningverlening, toezicht en handhaving van geurrelevante activiteiten.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

In 2050 wordt in Brabant geurhinder door structurele bronnen zoveel als mogelijk voorkomen, dan wel beperkt tot een aanvaardbaar geurhinderniveau.

Provinciale streefwaarde

Richtwaarden uit de Provinciale beleidsregel industriële geur zijn nu al van toepassing op industriële bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is; we gaan onderzoeken of we deze richtwaarden ook op andere bedrijven van toepassing kunnen laten zijn en hoe we daarbij rekening kunnen houden met cumulatie.

Doelstelling 2030

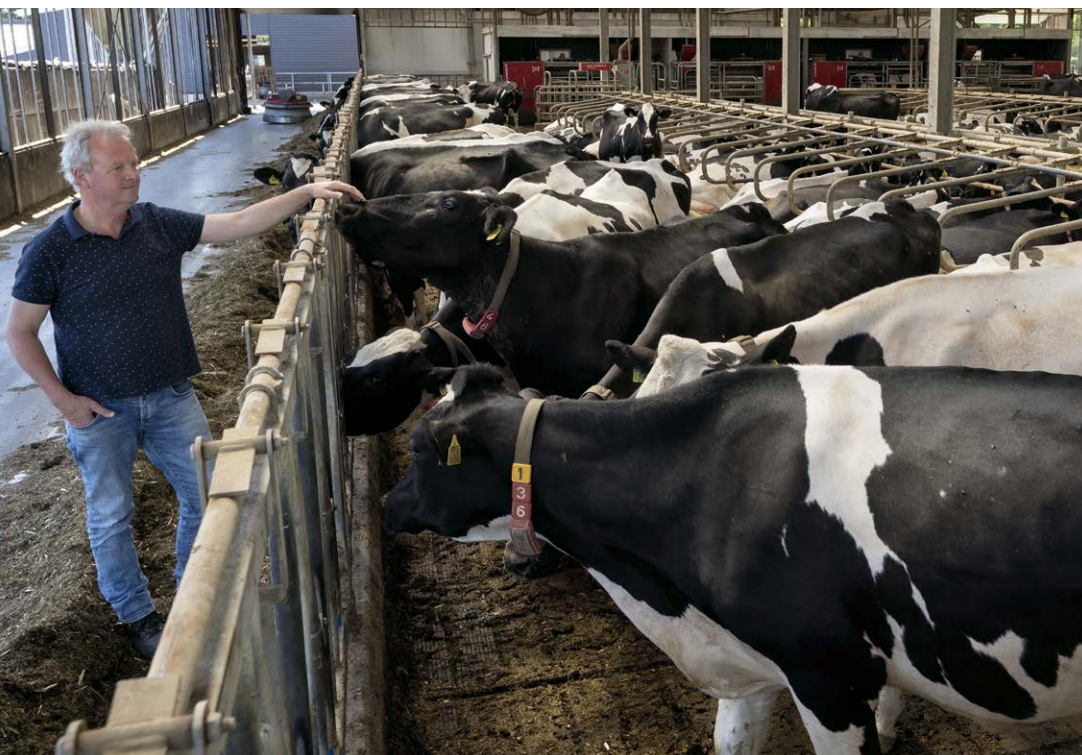
Voor bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag wordt voldaan aan de grenswaarden zoals opgenomen in de beleidsregel industriële geur. Voor geur veehouderij geldt dat de cumulatieve geurhinder of achtergrondbelasting op geurgevoelige objecten in de bebouwde kom niet hoger is dan 12% en in het buitengebied niet hoger dan 20%.

Op het moment dat de optelsom van geuroverlast door bestaande bedrijven, in zowel de landbouw als de industrie, tot veel klachten leidt, volgen er gesprekken. Met de bedrijven en de betrokken gemeenten bekijken wij of de overlast verminderd kan worden. We grijpen, indien nodig en mogelijk, in.

6.1 Belangrijkste resultaten 2023

Verkenning uitgevoerd naar mogelijke instructieregels voor in de Omgevingsverordening die de provincie kan implementeren wanneer zij daar aanleiding toe ziet. Vooralsnog is besloten hier niet toe over te gaan omdat het geurbeleid onder de Omgevingswet decentraal (bij gemeenten) is belegd.

6.2 Trends en ontwikkelingen

- De verantwoordelijkheid voor de aanpak van geurhinder is onder de Omgevingswet nog meer onder de bevoegdheid van de gemeenten gekomen en de gemeenten hebben meer vrijheid om een eigen geurbeleid op te stellen en dit uit te werken in het omgevingsplan. De provincie Noord-Brabant loopt in Nederland voorop met relatief strenge geurnormen, en de kans bestaat dat gemeenten in hun eigen beleid deze geurnormen niet overnemen. Voor directe sturing door de provincie is een expliciete onderbouwing van het provinciaal belang nodig. Hierbij trekken programma Milieu en het programma Landbouw & Voedsel samen op.
- Ten tweede zijn er ook landelijke ontwikkelingen omtrent het geurbeleid voor veehouderijen. De 'Kamerbrief over geurhinder en veehouderij: uitgangspunten aanpassing geurregelgeving' schetst het voornemen de regelgeving te wijzigen en noemt daarbij de volgende uitgangspunten:
 - de normen kunnen worden aangescherpt, daarbij worden de standaardwaarden herzien;
 - voor alle veehouderijbedrijven, ook bestaande situaties, gaan geurnormen gelden;
 - de mogelijkheden worden verkend om, vooruitlopend op de wijziging van de regelgeving, de geurbelasting bij bestaande situaties eerder onder tenminste de hoogste grenswaarde te brengen.

6.3 Impact op verschillende generaties

Het verminderen van geurhinder heeft impact op de leefomgeving van alle huidige generaties. Geen specifieke generatie die extra last heeft van geuroverlast. De oudste generatie ruikt mogelijk iets minder scherp en zal er minder last van hebben. Als een geurbron nu aangepakt wordt, is het effect onmiddellijk en wordt daarmee ook de overlast opgeheven, zowel voor de huidige als toekomstige generaties.

6.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Terugdringen van overbelaste situaties

Om bestaande hindersituaties door industrie en veehouderij terug te dringen is inzicht nodig in geurcontouren, piekmissies en hinderbeleving. Daarom doen we onderzoek naar de overlastsituaties, zodat we daar kunnen proberen de immissie op geurgevoelige objecten terug te dringen. Onderzoek naar cumulatieve geur loopt nog en de vervolgacties moeten nog bepaald worden. Bij het bepalen van deze vervolgacties zullen wij ook aandacht besteden aan communicatie met de omgeving, bij voorkeur in gezamenlijkheid met de gemeente.

Daarnaast investeren we in kennisopbouw door het bouwen en onderhouden van een relevant netwerk met kennispartners onder andere via de pilot Landbouw uit (de Uitvoeringsagenda van) het Schone Lucht Akkoord en via de IPO-werkgroep Gezonde Leefomgeving.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, Kennisinstellingen, IPO-werkgroep Gezonde Leefomgeving
Intern: Landbouw & Voedsel, KOB/Gezondheid, VTH, WWL

A1 Opstellen plan van aanpak cumulatie geur

Wij stellen een plan van aanpak op over hoe we omgaan met de cumulatie van industriële en agrarische geur, rekening houdend met de regels over achtergrondbelasting geur. Programma Milieu sluit daarbij aan op het project bij programma Landbouw & Voedsel. Daarbij benutten we landelijke inzichten en ontwikkelingen.

Resultaat (voortgangsindicator): plan van aanpak is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2024, 2025 en 2026.

A2 Inventarisatie overbelaste situaties

Bestaande overbelaste situaties worden geïnventariseerd waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen geur vanuit de industriële bedrijven waarvoor de provincie bevoegd gezag is (programma Milieu) en geur vanuit de landbouw (zie hiervoor de Uitvoeringsagenda programma Landbouw & Voedsel). Wij baseren ons bij het identificeren van overbelaste situatie zowel op meetbare technische gegevens als ook op belevingsaspecten (aantal klachten). De mate waarin hinder wordt ervaren is moeilijk te objectiveren. Of iets als hinderlijk wordt ervaren hangt ook af van de associatie die iemand erbij heeft (dit geldt ook voor geluid terwijl dB wel meetbaar zijn, en geur bijna niet).

Resultaat (voortgangsindicator): inventarisatie van overbelaste situaties uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

A3 Inventarisatie geurmaatregelen

We inventariseren geurmaatregelen voor industriële bedrijven die kunnen worden meegenomen bij gebiedsprogramma's en gebiedsgerichte aanpak.

Resultaat (voortgangsindicator): overzicht geurmaatregelen is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

A4 Onderzoek terugdringen geurklachten

In navolging van de milieuklachtenevaluatie 2022 en 2023, waarbij duidelijk werd dat over geur het meest geklaagd wordt, is gestart met een gap-analyse in de beleidscyclus op het milieuthema geur. Hierbij wordt gezamenlijk met de uitvoering gekeken waar hiaten en verstrikkingen zitten en welke oplossingsrichtingen denkbaar zijn. Recente ontwikkelingen en resultaten van eerdere onderzoeken, zoals die naar instructieregels voor in de Omgevingsverordening, worden hierbij betrokken.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Onderzoek terugdringen geurklachten is afgerond (niet gestart/lopend/gereed).
- Vervolgstappen bepaald (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

B. Voorkomen nieuwe hindersituaties

Voor wat betreft geur afkomstig van veehouderij en geur afkomstig van industrie, zover provincie niet bevoegd is, vervullen we een agenderende en stimulerende rol richting gemeenten. Op grond van de Omgevingswet moet rekening gehouden worden met cumulatie van geur van industriële bedrijven en geur van agrarische bedrijven.

Op basis van de uitgevoerde verkenning (2023) bezien we hoe we de beleidsregel industriële geur, met daarin genoemde richtwaarden, Brabantbreed (dus ook voor bedrijven waarvoor de gemeenten bevoegd zijn) van toepassing kunnen laten zijn. Daarbij denken we in eerste instantie aan het opstellen van een handreiking en niet aan het opnemen van instructieregels in de Omgevingsverordening.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten

Intern: Landbouw & Voedsel, VTH

B1 Samenwerking gemeenten

In nauw overleg en in samenwerking met de gemeenten kijken we hoe we de geurhindersituaties kunnen terugbrengen. De provincie neemt hier een faciliterende rol t.a.v. kennisdeling, zeker in de transitieperiode waarin de gemeenten uitvoering gaan geven aan hun vergrote bevoegdheid.

Resultaat (voortgangsindicator): regelmatig overleg gevoerd met gemeenten over geur (ja/deels/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Opstellen handreiking

We stellen een handreiking geur op die als basis kan worden gebruikt door de gemeenten bij het opstellen van hun omgevingsvisies en omgevingsplannen. Daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan op wat in IPO-verband wordt.

Resultaat (voortgangsindicator): handreiking is opgesteld en verspreid onder gemeenten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

B3 Bezien mogelijke aanpassingen beleidsregel

Programma Milieu beziet samen met programma Landbouw & Voedsel de mogelijkheden om de beleidsregel omgevingsrecht aan te passen zodat beter rekening gehouden kan worden met cumulatie en hedonische waardering van geuren. Daarbij bekijken wij ook wat dit in praktijk voor bedrijven en omwonenden betekent.

Resultaat (voortgangsindicator): beleidsregel is aangepast indien gewenst (ja of nvt/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

C. Zo scherp mogelijk vergunnen

“Zo scherp mogelijk vergunnen” betekent onder meer zo dicht mogelijk te vergunnen bij de onderkant van de range die genoemd wordt in de geldende referentiedocumenten. Hierbij houden we uiteraard rekening met de onmogelijkheden van de Omgevingswet en bezien we ook of we hierbij de Provinciale Omgevingsverordening kunnen en willen inzetten.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten, ministerie

Intern: VTH, Landbouw & Voedsel

C1 Scherp vergunnen

In IPO-verband onderzoeken we of we conform het Schone Lucht Akkoord ook voor geurrelevante activiteiten kunnen gaan voor “zo scherp mogelijk vergunnen”. Indien dit mogelijk blijft, dragen wij er zorg voor dat in de provinciale vergunningen zo min mogelijk geuremissies worden toegestaan.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Mogelijkheden zijn onderzocht (ja/nee).
- Uitkomsten al dan niet verwerkt in opdracht aan omgevingsdiensten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

7. Lichtvervuiling

7. Lichtvervuiling

Kunstlicht is heel vanzelfsprekend geworden in onze maatschappij. Het maakt dat we als mensen actief kunnen blijven in de avonduren. Maar kunstlicht kan ook verstorend werken voor mens en dier en kan tot gezondheidsklachten leiden. Bovendien kost het energie en materiaal. Bij lichtvervuiling gaat het zowel over lichthinder als donkertebescherming.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

In 2050 leidt lichtvervuiling niet of slechts minimaal tot ernstige hinder voor de Brabander of tot verstoring van natuur, landschap en hemelhelderheid in Brabant.

Doelstelling 2030

In 2030 is ernstige hinder voor de Brabander verminderd en de verstoring van Natura2000-gebieden in Brabant tenminste gelijk gebleven ten opzichte van 2020.

De komende jaren ondernemen we samen met partners in Noord-Brabant actie om de negatieve effecten van kunstlicht te beperken of te voorkomen. Ons streven daarbij is "donker waar het kan, licht waar het moet". Als provincie geven we het goede voorbeeld, daarbij passen we de best beschikbare technologie toe. Ook willen wij anderen stimuleren om hier aandacht aan te besteden en waar mogelijk maatregelen te treffen.

In het participatietraject is aandacht gevraagd voor het combineren van stilte-donkerte- en prikkelarme gebieden. Zie hiervoor het hoofdstuk Geluid.

7.1 Belangrijkste resultaten 2023

Actieplan Lichtvervuiling is gereed. Door de interne en externe inventarisatie die is gehouden in het kader van het opstellen van het actieplan is er al een verhoogde bewustwording.

7.2 Trends en ontwikkelingen

De algemene ontwikkeling op de gemeten lichtemissie is sterk afhankelijk van de ontwikkeling in de glastuinbouw en het gemeentelijk beleid voor straatverlichting. Waar er wel steeds meer aandacht komt voor lichtvervuiling en het effect daarvan op de natuur, de vraag naar licht voor veiligheidsredenen blijft. Moderne verlichtingsarmaturen betekenen dat gemeenten meer controle kunnen uitoefenen op straatverlichting. Bijvoorbeeld door het dimmen van de verlichting gedurende nachtelijke uren, of het alleen aanzetten van fietspadverlichting als er fietsers in de buurt zijn. Dit kan zorgen voor minder lichtvervuiling omdat er minder licht wordt uitgezonden op momenten waar dit niet nodig is. Het is niet de verwachting dat de glastuinbouw in de periode 2023 - 2030 op dezelfde manier groeit als in de periode daarvoor. Er is dan ook geen verwachting dat de toename van lichtemissie tussen 2012 en 2020 wordt doorgezet in de periode tot 2030. De kaarten voor 2021 in vergelijking met 2020 laten deze trendverandering al zien.

7.3 Impact op verschillende generaties

Voor zover bekend is er geen verschil in impact op de verschillende generaties.

7.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Uitvoeren Actieplan Lichtvervuiling

Naast hinder voor mens en dier, is ook energieverbruik een belangrijke reden om de hoeveelheid onnodige verlichting terug te dringen. Ons streven daarbij is “donker waar het kan, licht waar het moet”.

In 2023 hebben we hiertoe een Actieplan Lichtvervuiling opgesteld. Bij het opstellen daarvan hebben we partners als gemeenten, Brabantse Milieufederatie, Stichting Natuur en Milieu en de GGD, betrokken. In dit actieplan zijn gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd voor het bepalen wat onder (ernstige) lichthinder/vervuiling verstaan moet worden en hoe dat tegen te gaan, bijvoorbeeld lichten doven als ze niet nodig zijn en het beperken van hinder als verlichting wel nodig is.

Partners

Extern: BMF, natuurorganisaties, recreatiesector

Intern: KOB/Gezondheid, WWL, Natuur, Infrastructurele projecten, Facilitaire dienstverlening, Landbouw & voedsel (kassen) en Economie

A1 Uitvoeren actieplan Lichtvervuiling

Niet alle acties uit het Actieplan Lichtvervuiling kunnen in deze bestuursperiode uitgevoerd worden. Er zal dus eerst een keuze moeten worden gemaakt welke acties nu worden opgepakt.

We benutten hierbij de meekoppelkansen bij stiltegebieden, zie hoofdstuk 5, actie E3 (verkenning prikkelarme zones).

Resultaat (voortgangsindicator):

- Besluit genomen over welke acties worden opgepakt (ja/nee).
- Gekozen acties uitgevoerd (ja/deels/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

Afhankelijk van het actieplan kan daarna eventueel extra inzet van de Omgevingsdiensten nodig zijn, maar vooralsnog wordt dit niet verwacht.

B. Zelf het goede voorbeeld geven

Als provincie geven we het goede voorbeeld en beperken we lichthinder bij provinciale wegen en provinciale gebouwen. Daarbij passen we de best beschikbare technologie toe. Bij VTH blijven we de Richtlijn Lichthinder van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) toepassen.

Partners

Extern: Facilitaire Dienstverlening, Multimodale Bereikbaarheid en Infrastructurele projecten

Waar mogelijk wordt synergie opgezocht met Energie (bijvoorbeeld energiezuinige verlichting).

B1 Maatregelen provinciale lichtbronnen

We gaan inventariseren welk provinciale lichtbronnen (zoals gebouwen en wegen) er zijn en welke maatregelen getroffen kunnen worden om lichthinder daarvan te verminderen. Momenteel werkt programma Multimodale Bereikbaarheid (MMB) aan de vervanging van de verlichting van de provinciale wegen door LED-lampen.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Besluit is genomen over eigen maatregelen (ja/nee).
- Gekozen maatregelen uitgevoerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025 en 2026.

8. Bodemkwaliteit

8. Bodemkwaliteit

Onder bodem verstaan we de bovenste laag van de aarde. Deze omvat ook grondwater. De gezondheid van de bodem kan op verschillende manieren worden aangetast. De vitaliteit (denk aan bodemleven) van de bodem is onderdeel van bestuursopdracht Vitale Bodem, opgenomen in het Regionaal Programma Water en Bodem (RWP). De aanpak van chemische bodemverontreinigingen behoort tot deze Uitvoeringsagenda.

De grond en grondwaterverontreinigingen in de Brabantse bodem zijn onder te verdelen in puntverontreinigingen en diffuse verontreinigingen.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

De Brabantse burger, grondwater, flora en fauna ondervinden in 2050 geen schade meer van chemische bodemverontreinigingen.

Doelstelling 2030

De Brabantse burger, grondwater, flora en fauna ondervinden in 2030 geen schade van chemische bodemverontreinigingen.

Puntverontreinigingen zijn verontreinigingen die ingekaderd kunnen worden en te relateren zijn aan een historische of recente activiteit. Diffuse verontreinigingen hebben een grillig karakter, zijn niet specifiek te relateren aan een individuele activiteit en vaak verdeeld over een groot gebied waarbij ook de natuur kan worden geschaad. Het zijn bijvoorbeeld verontreinigingen die ontstaan vanuit depositie van luchtverontreiniging of water, of als gevolg van de toepassing van verontreinigde grond als ophoog-laag. Preventie van deze diffuse bodemverontreinigingen kan via de verbetering van de lucht- en waterkwaliteit.

Naast bekende verontreinigingen zoals zware metalen en vluchtige koolwaterstoffen (VOCL) zijn er opkomende (nieuwe) zeer zorgwekkende stoffen (ZZS) zoals PFAS en aan drugsproductie gerelateerde stoffen. Onze aanpak ziet ook toe op deze nieuwe stoffen.

Water en bodem zijn sturend bij ruimtelijke ontwikkelingen. De druk op de bodem neemt toe: op de bodem bouwen we woningen, leggen we wegen aan, verbouwen we gewassen, maar zoeken we ook ruimte voor de energietransitie en klimaatadaptatie. Blijvende aandacht voor de bodem en zijn kwaliteit is daarom nodig, zoals de problematiek rondom PFAS wel aantonen.

We pakken de bodemverontreinigingen aan totdat we voldoen aan de wettelijke normen en bepalingen. Daarbij intensiveren we onze inzet op diffuse bodemverontreinigingen.

Samen met onder andere de gemeenten en waterschappen willen we zorgen voor een Brabant met veilig, schoon en voldoende (drink)water en een schone en vitale bodem. Nu en in de toekomst. Het structureel verstevigen van de samenwerking tussen de provincie met gemeenten/waterschappen rondom een aantal bodemtaken draagt ook bij aan de ambitie rondom bestuurlijke samenwerking (mede in relatie tot het Beleidskader Toekomstbestendig Brabant).

8.1 Belangrijkste resultaten 2023

- Overzicht opgesteld van de aandachtslocaties PFAS.
- Bodemonderzoek naar PFAS in de grondwaterbeschermingsgebieden is afgerond.
- Overzicht van de risicovolle locaties lood is gereed.
- Uitvoering van drie bodemsaneringen in opdracht van de provincie zijn gestart en zeven bodemsaneringen zijn afgerond.

8.2 Trends en ontwikkelingen

Een recente ontwikkeling is de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024. Deze is voor de bodemkwaliteit gepaard gegaan met een gedeeltelijke bevoegdheidsverschuiving van de provincies naar de gemeenten. Dit vraagt om een intensivering van de samenwerking met onze medeoverheden op de kwaliteit van de Brabantse bodem en het grondwater.

We zien een intensivering van de inzet van het Rijk op het thema Bodem. In de Nationale Omgevingsvisie (NOVI-sept 2020) werd een Nationaal Programma Bodem en Ondergrond aangekondigd, met als doel "het duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem, ondergrond en grondwater". In november 2022 kwam het Rijk met de beleidsbrief 'Water en Bodem sturend' waarmee het Rijk water en bodem sturend wil laten zijn bij de ruimtelijk planvorming. Kort daarop werden in december 2022 bestuurlijk afspraken voor bodem en ondergrond, voor de periode 2023-2030, gemaakt tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Met deze afspraken is de uitwerking van het Nationaal Programma Bodem en Ondergrond in een stroomversnelling gekomen, waarmee invulling wordt gegeven aan de NOVI, de actielijnen uit de Structuurvisie Ondergrond en aan de structurerende keuzes en maatregelen van 'Water en Bodem Sturend'. Ten slotte kijkt het programma ook vooruit naar mogelijke (toekomstige) vereisten vanuit de Europese Bodemstrategiebeleid (2021) en de voorgenomen richtlijn Bodem monitoring en Bodemvitaliteit.

8.3 Impact op verschillende generaties

De aanpak van bodemverontreinigingen draagt bij aan een schonere leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties. De belemmeringen in huidig en toekomstig gebruik van de bodem worden daarmee weggenomen of beheerst. Dit is vooral belangrijk voor de jongere generaties (kinderen) die via hand-mond contact een groter risico hebben om in contact te komen met verontreinigende stoffen. Deze stoffen kunnen invloed hebben op de ontwikkeling van bijvoorbeeld het leervermogen.

Het standstill beginsel zorgt ervoor dat er geen verslechtering ten opzichte van de huidige bodemkwaliteit plaatsvindt.

8.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Saneren bodemverontreinigingen

Als er geen verantwoordelijke partij aan te spreken is voor de aanpak van een (historische) bodemverontreiniging dient de provincie de uitvoering van de aanpak op zich te nemen. Basis voor deze werkzaamheden zijn de Wet bodembescherming en de landelijke bestuurlijke afspraken t/m 2030 tussen Rijk, IPO en VNG. Op dit moment staat de provincie aan de lat voor de aanpak van 46 bodemverontreinigingen met risico's voor de volksgezondheid, het grondwater en/of natuur. Een van de grootste bodemsaneringsprojecten die we uitvoeren is de sanering van het Chemie-Pack terrein in Moerdijk.

Voor een aantal verontreinigde locaties is eeuwigdurende nazorg nodig (denk aan monitoring). We gaan de mogelijkheden bekijken om deze nazorg af te bouwen, door bijvoorbeeld de risico's van de verontreiniging opnieuw te bekijken of alsnog maatregelen te treffen waardoor nazorg niet meer nodig is.

Er worden ook nog steeds bodemverontreinigingen ontdekt die in de vangnetregeling van de Wet Bodembescherming terechtkomen, bijvoorbeeld door lozing van stoffen gerelateerd aan de productie van drugs. Hoewel er altijd gekeken wordt naar een veroorzaker kan het voorkomen dat de provincie verantwoordelijk wordt voor de aanpak van de verontreiniging.

De provincie zet altijd in op het verhalen van de kosten op veroorzaker of andere verantwoordelijke partijen. Als kostenverhaal niet slaagt, kan een beroep worden gedaan op middelen van het Rijk.

In 2023 is een lijst met aandachtslocaties PFAS opgesteld. In 2024 worden deze locaties verder gescreend om te bepalen op welke locaties bodemonderzoek zal worden uitgevoerd. Waar mogelijk pakken we de aanwezige verontreiniging aan met sanering of gebruikadviezen.

Ook het bodemonderzoek naar PFAS in de grondwaterbeschermingsgebieden is gereed. Aan de hand van de resultaten worden de gebiedswaarden per grondwaterbeschermingsgebied bepaald. Daarna kan gekeken worden of de strenge regels uit de Omgevingsverordening versoepeld kunnen worden.

Voor risicovolle locaties met lood is het overzicht gereed. Volgende stap is om op de betreffende locaties de daadwerkelijke risico's middels een bodemonderzoek in beeld te brengen en een aanpak uit te voeren.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten

Intern: VTH, Water & Bodem, Team Subsidies, Energie (afstemming over het energiesysteem ondergrond/bovengronds in relatie bodemsaneringen, o.a. bieden van inzicht, overzicht en werkafspraken)

A1 Uitvoeren saneringen

De provincie voert vanuit haar wettelijk taak de aanpak van bodemverontreinigingen uit. Een aanpak kan variëren van een sanering tot het voeren van een voorlichtingscampagne, afhankelijk van de soort verontreiniging. Deze saneringen worden uitgevoerd met Rijksmiddelen.

Resultaat (voortgangsindicator): de saneringen zijn uitgevoerd (conform planning/niet conform planning).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A2 Bodemonderzoek PFAS-bronlocaties

Uitvoeren bodemonderzoek op voormalige PFAS-bronlocaties, gerelateerd aan mogelijke humane, ecologische of onaanvaardbare verspreidingsrisico's in de bodem (vallend onder overgangsrecht Omgevingswet).

Resultaat (voortgangsindicator): bodemonderzoeken gereed (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

A3 Uitvoeren maatregelen PFAS

Uitvoeren maatregelen bij meest risicovolle bodemverontreinigingen met PFAS (vallend onder overgangsrecht Omgevingswet).

Resultaat (voortgangsindicator): maatregelen zijn genomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

B. Intensiveren inzet op diffuse bodemverontreiniging

Onder deze aanpak zijn de correctieve maatregelen ten aanzien van diffuse bodemverontreinigingen opgenomen.

Via de aanpak zoals beschreven onder het thema (p)ZZS richt het Beleidskader Milieu zich op het voorkomen van de diffuse bodemverontreinigingen door deze en andere stoffen. De aanpak van diffuse bodemverontreiniging door nutriënten (stikstof of fosfaat) is opgenomen in het Regionaal Programma Water- en Bodem.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten (Rijksmiddelen), gemeenten

Intern: VTH

B1 Maatregelen diffuus lood

Saneringsmaatregelen en andere maatregelen (zoals voorlichting over eten uit eigen tuin) treffen om op gevoelige locaties om blootstellingsrisico's weg te nemen dan wel te beheersen. De aanpak vindt plaats is samenwerking met gemeenten.

Resultaat (voortgangsindicator): maatregelen zijn genomen (niet gestart/lopend/afgerond).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Inzicht in diffuse PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden

Inzichtelijk maken van de problematiek en mogelijke aanpak van diffuse bodemverontreinigingen met PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden in samenwerking met gemeenten en andere (in- en externe) partijen.

Resultaat (voortgangsindicator): de omvang van de problematiek van diffuse verontreinigingen met PFAS is inzichtelijk (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

B3 Aanpak diffuus PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden

Aanpak van de meest risicovolle locaties met diffuse bodemverontreinigingen met PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden i.s.m. gemeenten en andere (in- en externe) partijen.

Resultaat (voortgangsindicator): maatregelen zijn genomen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

B4 Zware metalen Dommeldal

In het noordelijk deel van het Dommeldal in kaart brengen waar diffuse verontreiniging met zware metalen aanwezig is en op basis daarvan een advies formuleren voor het gebruik van de locaties.

Resultaat (voortgangsindicator):

- De omvang van de diffuse verontreiniging is in beeld gebracht (ja/nee).
- Over het gebruik en de beperkingen is geadviseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

C. Samenwerking provincie en gemeenten

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is een deel van de provinciale bevoegdheid met betrekking tot de vaste bodem (gebied boven de grondwaterspiegel) overgegaan naar de gemeenten. De provincie blijft verantwoordelijk voor de bodemverontreinigingen die risico's met zich meedragen, de zogenaamde spoedlocaties, en voor bodemverontreinigingen waar de aanpak al is gestart. Ook blijft de provincie verantwoordelijk voor bodemverontreinigingen die na 1987 en voor inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn ontstaan.

Belangrijk is het komen tot een structurele samenwerking met gemeenten en waterschappen. En de borging en ontwikkeling van kennis omtrent de Brabantse bodem en ondergrond. Zeker omdat onze Brabantse opgaven, en vooral de combinatie van opgaven, de integrale kennis van het bodem- en watersysteem nodig hebben en water en bodem sturend zijn voor de ruimtelijke planvorming. Het opzetten van een Brabants Bodemnetwerk is hierin een belangrijk onderdeel. Daarnaast is een structurele samenwerking met gemeenten nodig ten aanzien van kwaliteit van het grondwater, mede in relatie tot de Kaderrichtlijn Water.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, gemeenten, waterschappen

Intern: VTH, Water & Bodem/Vitale Bodem

C1 Provinciale uitvoeringslijn Bodemsanering

Het opstellen van een provinciale uitvoeringslijn Bodemsanering ten aanzien van de aanpak van zowel historische als Wbb-zorgplicht verontreinigingen waarvoor de provincie aan de lat staat. Daarnaast wordt er een uitvoeringslijn opgenomen voor diffuse en (nieuwe) ZZS-verontreinigingen.

Resultaat (voortgangsindicator): een provinciale uitvoeringslijn bodemsaneringen is vastgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

C2 Samenwerking op bodemkwaliteit

Vormgeven aan de benodigde samenwerking met gemeenten en Omgevingsdiensten ten aanzien van het beleid en de uitvoering van de bodemtaken onder de Omgevingswet, onder andere, op het gebied van grondwaterkwaliteit.

Resultaat (voortgangsindicator): er is een structurele samenwerking bodemkwaliteit onder de Omgevingswet (ja/deels/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2026.

C3 Kennisnetwerk

Opzetten en faciliteren van een Brabants kennisnetwerk Bodem en Ondergrond, vanuit provinciale belangen, in samenwerking met medeoverheden. Met als doel dit kennisnetwerk uit te bereiden met private partijen.

Resultaat (voortgangsindicator): een Brabants kennisnetwerk Bodem en Ondergrond (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C4 Uitvoering Rijksprogramma's

Uitvoering geven aan Rijksprogramma's gerelateerd aan bodem en ondergrond (voortkomend uit EU-bodemstrategie, Nederlandse bodemvisie en 'water en bodem sturend').

Resultaat (voortgangsindicator): er is uitvoering gegeven aan de Rijksprogramma's (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

9. Ondergrond

9. Ondergrond

Bij ondergrond gaat het om de diepere lagen die gebruikt worden voor o.a. drinkwaterwinning, gaswinning, de aanleg van bodemenergiesystemen, geothermie, en de opslag van CO₂, warmte en brijn. De drukte in de ondergrond neemt toe.

Om ongewenste effecten te voorkomen en duurzame benutting van de ondergrond mogelijk te maken, is een goed inzicht in de opbouw en processen in de ondergrond nodig. We zien aardwarmte en bodemenergie als alternatieve warmte- en energiebron onder voorwaarde van zorgvuldige afweging van de risico's. We gaan het generieke ondergrondbeleid specificeren naar geologische gebieden, waarbij we per regio rekening houden met de opbouw, risico's en potenties van de ondergrond. Daarbij is benutting van de ondergrond niet los te zien van de bescherming van het aanwezige grondwater. Daarom is goede afstemming nodig met het beleidsveld Water en Energie. Er zijn geen wettelijke toetsbare normen voor de kwaliteit van de ondergrond. Vanuit de opgaven die de ondergrond willen benutten moet het effect worden vastgesteld en of dit voldoet aan de regels van grondwaterbescherming (o.a. de Kaderrichtlijn Water).

9.1 Belangrijkste resultaten 2023

- Onderzoek naar de ligging van breuken en bodemlagen en de effecten hiervan op ondergrondse potentieactiviteiten is uitgevoerd.
- Rapport van de verkenning voor het bepalen van de scope van het ondergrondbeleid is opgeleverd.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

De Brabantse ondergrond wordt in 2050 duurzaam en efficiënt beheerd, waarbij er een goede balans is tussen beschermen en benutten.

Doelstelling 2030

Het gebruik van de Brabantse ondergrond heeft in 2030 geen onherstelbare negatieve effecten voor haar andere ondergrondse functies.

9.2 Trends en ontwikkelingen

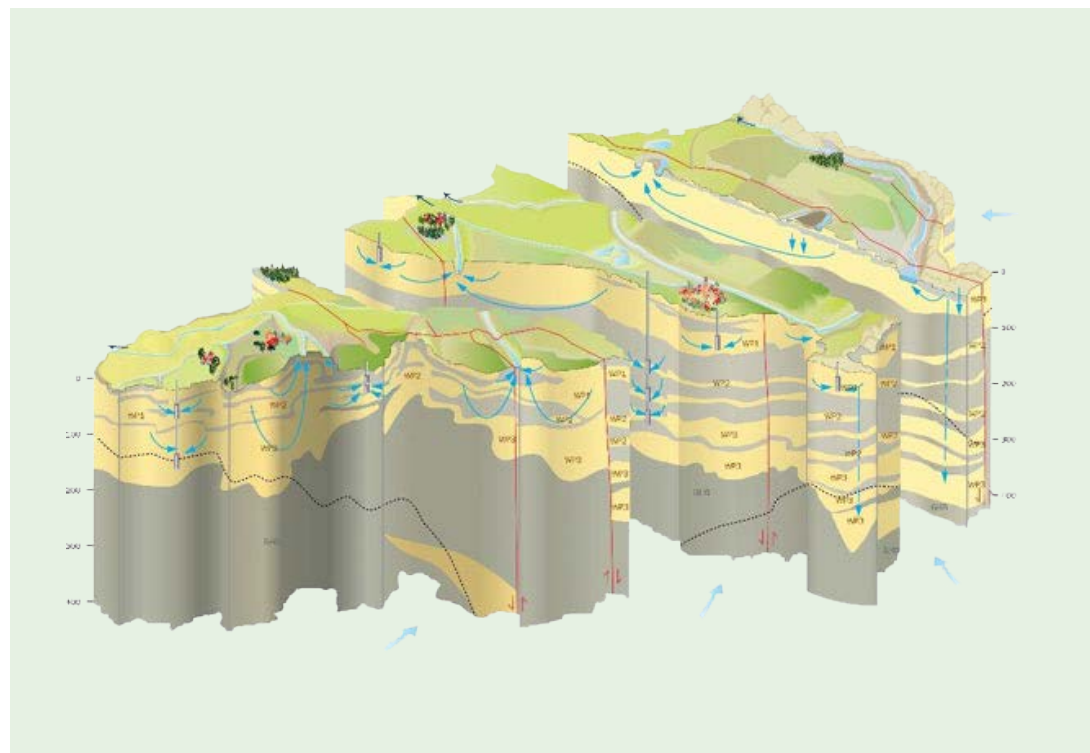
Er zijn verschillende ontwikkelingen gaande voor het thema ondergrond, echter veel zaken spelen (nog) niet in de provincie Noord-Brabant. Zo wordt voor opslag van CO₂ vooral aan locaties onder de zeebodem gedacht en is de opslag van CO₂ en aardgas op dit moment niet aan de orde. Door ongeschiktheid van de Brabantse gasvelden voor gasopslag gaat dit waarschijnlijk ook niet spelen binnen de provincie. We zien een trend dat partijen warmte op willen slaan in de ondergrond, met hogere temperaturen dan bij warmte- en koudeopslag is toegestaan (nu maximaal 25 graden). Voor de ondiepe ondergrond zien we dat vanuit verschillende opgaven sprake is van toename in ondergronds ruimtegebruik en hiervoor is een goede planning noodzakelijk. Dit is een aandachtspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen en wordt in het kader van 'water en bodem sturend' ook meegenomen.

9.3 Impact op verschillende generaties

Bij het op te stellen nieuwe ondergrondbeleid is het uitgangspunt dat alleen duurzaam gebruik van de ondergrond toelaatbaar is, zodat niet alleen de huidige generatie hiervan profiteert maar ook de toekomstige generaties. Het benutten van de ondergrond voor energie beperkt de CO₂-uitstoot en komt ten goede aan de kwaliteit van de leefomgeving voor huidige en toekomstige generaties.

9.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Vergroten onze kennis van de ondergrond

We blijven onze kennis en inzicht in de potentie, kansen, risico's en de impact van benutting van de ondergrond vergroten. Daarbij gebruiken we alle beschikbare en geschikte informatie over de ondergrond. Daar waar geen gegevens beschikbaar maar wel noodzakelijk zijn, sluiten we aan bij nationale en internationale projecten om de opbouw van de ondergrond beter in beeld te krijgen, bijvoorbeeld het SCAN-project. Deze data vormt de basis om goede beleidskeuzes te maken en potenties duurzaam te benutten. Met een beter inzicht in de ondergrond kunnen negatieve effecten voorkomen worden. Omgekeerd kun je ook kansen verzilveren door juist op die plekken activiteiten uit te voeren die qua ondergrond geschikt zijn voor hun nieuwe functie.

Directe toepassingen zijn het doorrekenen van de effecten op water, natuur en ruimtelijk vraagstukken (Brabant Model). En in beeld brengen van o.a. de potentie voor drinkwater (brakwater winning Land van Altena) en aardwarmte. In het Actieplan Versnelling Geothermie wordt Brabantbreed gewerkt aan een potentiekaart voor geothermie waarin zowel de potentie van de ondergrond als de vraag naar warmte wordt meegenomen. (Check of dit onderdeel is van de UA Energie, ondergrond inhoudelijk betrokken). Bij projecten voor het in beeld brengen van de ondergrond gaat het vaak om projecten met nationale en internationale partijen waarbij ook om cofinanciering gevraagd wordt.

Inzicht in de ondergrond helpt om beter te adviseren en om betere keuzes te maken als we gebruik maken van de ondergrond om onze provinciale opgaven te bereiken.

Partners

Extern: Brabant Water, Rijk, Provincie Limburg, Provincie Gelderland, Provincie Zeeland, gemeenten, waterschappen, TNO, EBN, VITO, Belgische Geologische Dienst, Vlaamse Milieumaatschappij, Geologisch Dienst Nordrhein-Westfalen, LANUV (Duitsland)

Intern: Water & Bodem, Energie (aardwarmte en bodemenergie), Landbouw & Voedsel, Wonen, Werken, Leefomgeving en Natuur

A1 BRO-data toepasbaar maken

In de Basisregistratie Ondergrond (BRO) wordt alle ondergrond data landelijk geregistreerd en beschikbaar gesteld. We willen de BRO-data toegankelijk maken voor toepassing bij provinciale projecten.

Resultaat (voortgangsindicator): data in de vorm van o.a. kaarten ter advisering voor de ondergrond is beschikbaar gesteld voor provinciale besluitvorming en projecten (niet gestart/lopend/afgerond).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A2 Integratie ondergrondmodellen

De afgelopen jaren is de ondergrond van Brabant in verschillende projecten in 3D beter in beeld gebracht samen met onze buurlanden. De resultaten van deze projecten zullen geïntegreerd worden, om te komen tot één ondergrondmodel voor Brabant.

Resultaat (voortgangsindicator): er is één integraal, grensoverschrijdend en gedetailleerd ondergrondmodel van Zuid-NL tot 5km diepte opgesteld (niet gestart/lopend/afgerond).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

A3 Onderzoek breuken

De opbouw van de bodem en ondergrond in Brabant is complex. Er zijn scheidende lagen, watervoerende lagen en breuken waardoor lagen onderbroken worden. De ligging van deze breuken is globaal bekend. Met onderzoek wordt de ligging beter in beeld gebracht wordt, het effect van de breuken op het bodem- en watersysteem en wat het effect is van (ondergrondse) activiteiten op de breuken. Dit doen we samen met Programma Water en Bodem.

Resultaat (voortgangsindicator): er is verbeterd inzicht in de ligging van de breuken in ondergrond, het effect van de breuken op het bodem- en watersysteem en wat het effect is van (ondergrondse) activiteiten op de breuken (niet gestart/lopend/afgerond).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B. Uitvoeren ondergrondbeleid en specificeren naar gebieden

In 2013 heeft de provincie het ondergrondbeleid vastgesteld: "Beleid ondergrond provincie Noord-Brabant: visie op het benutten van de potenties in de ondergrond". Door een grote mate van onzekerheid ten aanzien van de aanwezige potentie in de ondergrond en rentabiliteit van het benutten daarvan is gekozen voor een visie op hoofdlijnen. Dit beleid gaan we nader uitwerken – samen met partners – tot een 3D ondergrondbeleid dat de belangrijkste geologische structuren in de ondergrond volgt. Wij verwachten hiermee minder negatieve effecten door het voorkomen van ongewenst (risicovol of niet duurzaam) gebruik van de ondergrond

Partners

Extern: B7 (grote gemeenten in Brabant), waterschappen

Intern: Water & Bodem, Energie (ondergrondse en bovengrondse energiesystemen)

B1 Aanpassen ondergrondbeleid

Nader uitwerken en aanpassen van het bestaande ondergrondbeleid. Uitgangspunt daarbij is om de ondergrond zodanig te benutten voor energie, ondergronds transport, drinkwater, opslag, temperatuuropslag (HTO en MTO) ondergronds ruimte gebruik etc. dat activiteiten naast elkaar kunnen bestaan (geen of slechts beperkte negatieve beïnvloeding) en op zodanige wijze dat de activiteiten duurzaam plaats kunnen blijven vinden (tenminste 30 jaar) en zonder dat de geschiktheid van de ondergrond voor ander gebruik in de toekomst verslechtert/sprake is van uitputting.

Resultaat (voortgangsindicator): er is 3D-ondergrondbeleid vastgesteld, gericht op een afname van negatieve effecten van gebruik van de ondergrond (niet gestart/lopend/afgerond).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

An aerial photograph of a residential development. In the foreground, a large, vibrant green field is visible on the left, with a paved path curving along its edge. A narrow canal flows through the center of the development, bordered by lush greenery and trees. A wooden bridge crosses the canal. The houses are modern, dark-colored buildings with gabled roofs and solar panels. In the background, a city skyline is visible under a blue sky with scattered white clouds. A prominent tall, grey skyscraper stands out among other buildings.

10. Grond- en afvalstoffen

10. Grond- en afvalstoffen

Door inzet op afvalpreventie en hergebruik van afvalstoffen en grondstoffen dragen we bij aan een circulaire samenleving. Bij het winnen van delfstoffen (klei, zand en grind) vragen we om een goede inpassing in de omgeving.

Voor het verminderen van schadelijke milieueffecten is een goede nazorg van stortplaatsen van belang. Verder verschuift het afvalbeleid van het voorkomen van verontreiniging van het milieu naar een maximale bijdrage leveren aan de circulaire en duurzame samenleving. Daarbij willen we in deze Uitvoeringsagenda ook een duurzamer gedrag bij inwoners stimuleren met name wat betreft kunststoffen en consumptiegoederen, omdat de impact hiervan op het milieu groot is. Hierbij is een nauwe afstemming met de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling (onderdeel Circulaire Economie) nodig die zich richt op onder andere de maakindustrie.

Hoewel we bij benadering weten hoeveel grondstoffen en materialen bedrijven, organisaties en consumenten in Noord-Brabant gebruiken voor productie en consumptie is er geen duidelijk beeld van de stromen die als grondstof worden ingezet dan wel als afval vrijkomen. Een beeld hiervan is wel belangrijk, zowel vanuit economisch als milieuoogpunt. We doen onderzoek naar passende indicatoren om de circulariteit van de samenleving te kunnen meten en gaan deze ook monitoren.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

- De samenleving in Brabant is in 2050 circulair.
- Het risico dat Brabantse stortplaatsen geven voor mens, fauna en flora is in 2050 hetzelfde of lager dan in 2023 en 2030.
- In Brabant worden alleen oppervlakedelfstoffen gewonnen als er geen alternatieven zijn (re-think) en bij werk-met-werkprojecten. Delfstoffen worden zuinig en hoogwaardig ingezet en zo toegepast dat ze gemakkelijk opnieuw in te zetten zijn.

Doelstelling 2030

- Halvering (ten opzichte van referentiejaar 2024) van het gebruik van de hoeveelheid primaire abiotische grondstoffen.
- Het risico dat Brabantse stortplaatsen geven voor mens, fauna en flora is in 2030 hetzelfde of lager dan in 2023.
- Delfstoffenwinning (zand, klei en grind) staat in het teken van toevoeging van (extra) omgevingskwaliteit. Zuinig, hoogwaardig en circulair gebruik van de gewonnen grondstoffen staat voorop. Bestaande grondvoorraden worden doelmatig beheerd.

10.1 Belangrijkste resultaten 2023

- Twee events gericht op circulaire ambachtcentra en repairshops samen met o.a. de BMF en kringloopcentra.
- Voormalige stortplaatsen zijn overgedragen aan de gemeenten als nieuw bevoegd gezag.
- Pilot Duurzaam Stortbeheer is geëvalueerd.

10.2 Trends en ontwikkelingen

Er is de afgelopen jaren landelijk zeer beperkt vooruitgang geboekt bij het realiseren van een circulaire economie geeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) aan. De transitie zit nog in de beginfase. Eventuele ontwikkelingen op het gebied van de circulaire economie zijn daarom ook van belang om te volgen in het kader van het thema grond- en afvalstoffen. Het PBL geeft aan dat de transitie naar een circulaire economie steeds meer vorm krijgt, maar dat de er nog geen structurele daling is in het grondstoffengebruik. Het verlenen van ontheffingen op basis van artikel 10.63 Wet milieubeheer is als taak vervallen met de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

10.3 Impact op verschillende generaties

Hoe meer niet-hernieuwbare grondstoffen gebruikt worden, hoe minder er overblijft voor toekomstige generaties. Hoe meer afval er vrijkomt dat gestort wordt, hoe meer ruimtebeslag en nazorgkosten voor toekomstige generaties. Hoe sneller we de transitie naar een circulaire economie maken, hoe meer we vragen van huidige generaties. Denk aan de benodigde gedragsverandering bij consumenten (consuminderen, repareren, afval scheiden) en de noodzaak om businessmodellen en productiemethodes van bestaande bedrijven volledig op de schop te nemen.

10.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A.

In beeld brengen van de afvalstromen en grondstofstromen

Hoewel we bij benadering weten hoeveel grondstoffen en materialen bedrijven, organisaties en consumenten in Noord-Brabant gebruiken voor productie en consumptie is er geen duidelijk beeld van de stromen die als grondstof worden ingezet dan wel als afval vrijkomen. Een beeld hiervan is wel belangrijk, zowel vanuit economisch als milieuoogpunt.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, Rijk, gemeenten

Intern: Circulaire Economie

A1 Ontsluiten informatie

In IPO-verband wordt gewerkt aan een monitoringssysteem over grondstoffen en circulariteit. Daarbij is het de bedoeling deze informatie te ontsluiten voor interne en externe gebruikers.

Resultaat (voortgangsindicator): actief deelgenomen aan de ontwikkeling van een monitoringssysteem (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

A2 Verkrijgen inzicht afvalstromen

Aanvullend hierop willen we ook inzicht krijgen in de Brabantse afvalstromen en de verwerking daarvan. Hierbij zetten we in op inzicht over bedrijfsafval, huishoudelijk afval en de huidige verwerking van dit afval (storten, verbranden, recycling etc.).

Resultaat (voortgangsindicator): systeem opgezet voor inzicht in Brabantse afvalstromen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025 en 2026.

B. Stimuleren circulaire samenleving

Het landelijk beleid voor Circulaire Economie onderscheidt vijf beleidsthema's. In het Beleidskader Milieu ligt de focus op twee van deze beleidsthema's, namelijk kunststoffen en consumptiegoederen. Daarbij is aangegeven dat we een ketenaanpak stimuleren in plaats van end-of-pipe maatregelen en leggen we extra focus op R0 tot en met R4 van de R-ladder. Denk hierbij bijvoorbeeld aan stimuleren van innovaties als safe by design (bij het ontwerp van een product al rekening houden met de milieu-impact), design for circularity (bij het ontwerp al rekening houden met circulariteit) of Product As A Service (abonnement op een product). Daarbij is het noodzakelijk te richten op het beïnvloeden van het gedrag van consumenten door het inzetten van gedragswetenschappelijke kennis teneinde de milieudruk van o.a. kunststofgebruik, textiel en e-waste te verminderen. Daarbij gaat het niet om grootschalige informatiecampagnes, maar eerder aan het gemakkelijker maken van het duurzame alternatief en het bieden van concreet handelingsperspectief bij het werken aan onze opgaven. Activiteiten hiervoor waren opgenomen in de Uitvoeringsagenda Milieu 2023, maar worden vanaf nu uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027.

C. Stimuleren hergebruik stortplaatsen

De maatschappelijke vraag naar hergebruik van stortplaatsen groeit, want ruimte is schaars. Met aanvullende maatregelen zijn er verschillende mogelijkheden om stortplaatsen op een andere en betere manier in te richten. De provincie toetst of de gewenste herinrichting veilig en verantwoord is op het gebied van milieu. Dit geldt zowel voor de zogenaamde voormalige als de Wm-stortplaatsen. Op dit moment zijn nog geen nieuwe initiatieven formeel aangemeld.

Partners

Extern: Provincies en afvalbranche

Intern: Programma VTH, Bodem en Ondergrond, Circulaire Economie, Energie

C1 Bijeenkomst hergebruik

Organiseren bijeenkomst met werkveld gericht op mogelijkheden hergebruik en stimulering hergebruik met als doel kennis te delen. Hierbij besteden we ook aandacht aan de mogelijkheden voor een natuurinclusieve vorm van hergebruik.

Resultaat (voortgangsindicator): bijeenkomst heeft plaatsgevonden (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

D. Zorgdragen voor nazorg stortplaatsen

Voor negen Brabantse stortplaatsen waar na 1996 nog afval is gestort (genoemd: nazorgstortplaatsen) is de provincie na sluiting verantwoordelijk voor de eeuwigdurende milieuhygiënische nazorg. Hiervoor is een Nazorgfonds opgericht. Exploitanten van deze stortplaatsen moeten een nazorgplan opstellen en ter goedkeuring voorleggen aan de provincie. Inmiddels zijn hiervan twee stortplaatsen gesloten: te weten Nyrstar te Budel en Dintelsas te Steenberg. Hier is de provincie sinds 2013 financieel en milieuhygiënisch verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg. We dragen zorg voor de afdekking van financiële tekorten. De overige zeven stortplaatsen zijn nog niet officieel gesloten. Hiervoor is de provincie dus nog niet verantwoordelijk voor de eeuwigzorgende nazorg, maar deze nemen al wel deel aan het Nazorgfonds.

Partners

Extern: Gemeenten

Intern: Programma VTH, Bodem en Ondergrond, Circulaire Economie, Energie

D1 Nazorg stortplaatsen

De eeuwigdurende nazorg op Wet Milieubeheer stortplaatsen is een wettelijke taak van de provincie. Wij blijven deze taak dan ook de komende vier jaar uitvoeren.

Resultaat (voortgangsindicator): nazorg uitgevoerd conform wettelijke eisen (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D2 Voortzetten pilot Duurzaam Stortbeheer

In de landelijke pilot introductie Duurzaam Stortbeheer, die loopt tot 2029 (met een mogelijke verlenging naar 2033), staat de vraag centraal of het mogelijk is verontreinigingen binnen de stortplaats onschadelijk te maken. Dat is belangrijk voor ons en voor toekomstige generaties, die we niet willen belasten met ons afval. In Brabant maakt Kragge II (Bergen op Zoom) onderdeel uit van deze pilot.

Voortzetten van de pilot Duurzaam Stortbeheer (iDS) geeft inzicht hoe een andere wijze van stortbeheer een bijdrage kan leveren aan het beperken van verontreinigingen met als effect het terugdringen van nazorgkosten.

Resultaat (voortgangsindicator): pilot wordt uitgevoerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

E. Goede overdracht voormalige stortplaatsen

Voor de stortplaatsen die gesloten zijn vóór 1996 (genoemd: voormalige stortplaatsen) is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet het bevoegde gezag overgegaan naar de gemeente. We behouden de taak bij nog lopende hergebruikaanvragen (aangevraagd voor 1-1-2024 en locaties met lopende initiatieven en monitoring).

Partners

Extern: ODZOB en gemeenten

Intern: Bodem en Ondergrond

E1 Borgen aanspreekbaarheid

Borgen aanspreekbaarheid na inwerkingtreding Omgevingswet ten aanzien van de overgedragen bevoegdheden naar de gemeenten.

Resultaat (voortgangsindicator): kennis en aanspreekbaarheid is goed georganiseerd voor de eerste periode na de bevoegdheidsoverdracht (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

F. Uitvoeren ontgrondingenbeleid

Belangrijkste uitgangspunt in ons ontgrondingenbeleid is dat iedere afgraving of ontgroning leidt tot kwaliteitsverbetering van de omgeving en (extra) waardecreatie. Het winnen van grondstoffen is hierbij een afgeleide van het verbeteren van de omgevingskwaliteit en/of het realiseren van andere maatschappelijke doelstellingen. Ook wegen we circulariteit, natuurontwikkeling/natuurvriendelijke inrichting, cultuurhistorische elementen en duurzaamheid mee bij de beoordeling van ontgrondingsprojecten. Daarnaast is in het Natuurbeheerplan Noord-Brabant 2025 een passage opgenomen om ervoor te zorgen dat er bij natuurontwikkelingsprojecten waar verschraling een rol speelt, niet te veel grond wordt afgegraven.

Partners

Extern: Adviescommissie Multifunctionele ontgrondingen, Rijk, provincies, technische beoordeling commissies en met de branche van zandwinners

Intern: PM

F1 Toepassen ontgrondingenbeleid

We voeren de "Beleidslijn Ontgrondingen en bouwgrondstoffenvoorziening provincie Noord-Brabant 2021 – 2030" (2022) uit.

Resultaat (voortgangsindicator): ontgrondingsverzoeken afgehandeld conform beleid (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

11. Luchtvaart

11. Luchtvaart

Met vier militaire luchthavens, een grote civiele luchthaven en twee regionale luchthavens is onze provincie wat betreft luchtvaart stevig bedeed. Deze locaties zorgen voor veel werkgelegenheid, een goede bereikbaarheid en een impuls aan onze vrijetijdseconomie.

Daarnaast vinden we dat we, samen met het ministerie van Defensie, hiermee een bijdrage leveren aan internationale vrede en veiligheid. Deze luchtvaartactiviteiten hebben door diverse emissies en het veroorzaken van geluidsoverlast ook negatieve gevolgen voor de omgeving en op het klimaat, onder meer t.a.v. geluidhinder, externe veiligheid, luchtkwaliteit en beperking in ruimtegebruik.

Ambitie en doelstelling

Ambitie 2050

Geluidproductie is significant afgenomen en emissie is afgenomen tot nihil doordat in en boven Brabant alleen nog luchtvaartuigen vliegen die de dan meest duurzame techniek gebruiken.

Provinciale streefwaarde

Zie afzonderlijke milieuthema's.

Doelstelling 2030

Het geluid geproduceerd door luchtvaartuigen in Brabant is in 2030 afgenomen ten opzichte van 2023.

Om deze gevolgen van defensievluchten en burgervluchten (specifiek voor de twee regionale luchthavens 'Kempen Airport' en 'Breda International Airport') op het milieu te beperken, blijven we de aanpak uit het Beleidskader Milieu als uitgangspunt hanteren. Dit betekent onder meer dat we bij de regionale vliegvelden van een trendvolgend beleid gaan naar een beleid van ontwikkeling in balans met de omgeving. De huidige gebruiksruimte van de regionale luchthavens is geen gegeven. Dat wil zeggen dat het niet vanzelfsprekend is dat ongebruikte geluidsruimte onbeperkt vergund blijft aan de exploitant. De juridische mogelijkheden hiertoe worden onderzocht.

Wij blijven hierover ook voortdurend in dialoog met het ministerie van Defensie. Wij steunen het advies 'Opnieuw Verbonden' van de Commissie-Van Geel over de ontwikkeling van Eindhoven Airport tot 2030. Wij zetten ons ervoor in dat de gemaakte afspraken worden uitgevoerd.

11.1 Belangrijkste resultaten 2023

Gestart met afwegingskader voor de toekomstige aanpassing van de luchthavenbesluiten van onze regionale luchthavens, in lijn met nationaal beleid en in overleg met NLR (Nederlands Lucht- en Ruimtevaartcentrum). Gestart met een evaluatie van het functioneren van de Commissies Regionaal Overleg (CRO's) die door de provincie zijn ingesteld voor de twee regionale vliegvelden.

11.2 Trends en ontwikkelingen

Het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie gaat grote impact hebben op de militaire luchtvaart in Brabant. Dit brengt zowel kansen als uitdagingen met zich mee voor Brabant. Defensie genereert werkgelegenheid en stimuleert innovatie, maar legt ook nu al een grote druk in ruimte en milieu op onze provincie.

11.3 Impact op verschillende generaties

Luchtvaart levert kosten (met name geluidhinder) en baten (mobiliteit, transport en innovatie) voor de huidige generatie. Via klimaatverandering is er een negatief effect op toekomstige generaties.

11.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het Beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Uitvoering geven aan het advies Opnieuw Verbonden voor Eindhoven Airport (lopend project)

In zijn advies 'Opnieuw verbonden' dat dhr. van Geel uitbracht voor Eindhoven Airport, worden innovatie en vlootvernieuwing gebruikt om te komen tot 30% minder hinder in 2030. Het uitgangspunt is dat de reeds geplande vlootvernieuwing van de luchtvaartmaatschappijen die vliegen op Eindhoven Airport, zorgt voor het grootste deel van de beperking van de geluidshinder. We onderschrijven het advies Opnieuw Verbonden van Pieter van Geel onverminderd. Daarom zetten we ons met de luchthaven, het bevoegd gezag en de regionale partijen in om uitvoering te geven aan dit advies. Net als in de afgelopen jaren vinden we het vanzelfsprekend dat we daar vanuit het programma Mobiliteit ook in financiële zin onze bijdrage aan leveren.

Rondom Airport Eindhoven worden extra sensormetingen gedaan in het kader van Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant om de effecten van vliegverkeer en extra wegverkeer in kaart te brengen. Ook het geluidmeetnet rondom vliegveld Eindhoven wordt uitgebreid.

Partners

Extern: LEO (luchthaven Eindhoven Overleg) en de daarin vertegenwoordigde partijen, zoals ministeries van IenW en Defensie, gemeenten, Eindhoven Airport, gebruikers vliegveld en omwonenden
Intern: Verbonden partijen, EKT (mn. Team Missiegedreven Innovatie), Programma slimme en groene mobiliteit. Waar mogelijk wordt synergie opgezocht met Energie

O1 Voorzitterschap COVM's

Als Provincie zijn we voorzitter van de Commissie Overleg en Voorlichting Milieu (COVM) die gevraagd en ongevraagd adviseert over geluidhinder rond de vier militaire vliegbases in Brabant.

Resultaat (voortgangsindicator): Rol voorzitterschap vervult conform wettelijke eisen (ja/nee).

A1 Uitvoeren convenant

Uitvoering geven aan de afspraken gemaakt in het convenant 'Opnieuw verbonden voor Eindhoven Airport' in samenwerken met alle betrokken partijen.

Resultaat (voortgangsindicator): het convenant is uitgevoerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B. Verkleinen vergunde geluidsruimte regionale luchthaven

De provincie is ook bevoegd gezag voor burgerluchthavens van regionale betekenis. De provincie moet hiervoor een luchthavenbesluit of luchthavenregeling vaststellen met de randvoorwaarden voor geluidsoverlast en externe veiligheid. De 2 luchthavens van regionale betekenis waarvoor een luchthavenbesluit is vastgesteld door de provincie zijn Breda International Airport (BIA), voorheen Seppe Airport, in West-Brabant en Kempen Airport in Zuidoost-Brabant.

Zoals aangegeven in het Beleidskader gaan we in twee stappen van een situatie waarin de vergunde geluidsruimte van de regionale luchthavens onveranderlijk was, naar een situatie waarin de vergunde geluidsruimte kan worden verkleind:

1. Het aanpassen van de vergunde geluidsruimte aan het daadwerkelijk gebruik door de luchthaven. Geluidsruimte die structureel niet gebruikt is en waarvan niet de verwachting is dat deze op korte termijn gebruikt zal worden, wordt niet langer vergund. De geluidsruimte wordt daarmee aangepast aan hetgeen dat realistisch gezien nodig is en dat past bij het karakter van een regionale luchthaven in balans met haar omgeving.
2. Op middellange termijn verwachten we dat door innovaties als elektrisch vliegen (een deel van) de luchtvaartuigen op de regionale luchthavens ook significant stiller zal worden. Wij willen dat deze innovatie deels ten goede komt aan de omgeving. Dit in navolging van de principes uit het advies 'Opnieuw verbonden' voor Eindhoven Airport. Net als bij Eindhoven Airport is daarbij het ALARA-principe (As Low As Reasonably Achievable) leidend. We zullen dus moeten bezien welke mate van innovatie we op onze regionale luchthavens in redelijkheid kunnen verwachten.

Daarnaast kijken we of het gebruik van de luchthaven door luchtvaartuigen die voor een relatief groot deel van de overlast zorgen (denk daarbij bijvoorbeeld aan lesvliegtuigen, parachutistenvliegtuigen, gyrocopters) in aantal of in tijdstippen kan worden beperkt. Bij al deze mogelijke inperkingen wordt een afweging gemaakt waarbij ook de huidige en toekomstige exploitatie van de luchthaven wordt betrokken. Hiervoor passen we de luchthavenbesluiten van Breda International Airport (Seppe) en Kempen Airport (Budel) aan. Dit doen we mogelijk trapsgewijs, omdat een redelijk innovatiepad moet worden bepaald waarbij duidelijk is wat er van regionale luchthavens redelijkerwijs verwacht en gevraagd kan worden op het gebied van innovatie en vlootvernieuwing. Nieuwe ontwikkelingen bieden in de toekomst mogelijk kansen op versnelling van het innovatiepad.

In de uitwerking moet er een balans zijn in de prikkel voor de exploitant en de gebruikers om te investeren in stillere vliegtuigen en het verminderen van de overlast van de omgeving. Daarvoor moet een deel van de geluidswinst economische ontwikkelruimte worden voor de exploitant, terwijl een ander deel leidt tot een vermindering van de geluidsruijme.

Als de geluidsruijme van de luchthavens kleiner wordt, streven we ernaar om binnen de juridische mogelijkheden de 'externe werking' van de oude geluidsgrenzen te handhaven. Dit om te voorkomen dat er nieuwe woningbouwlocaties worden ontwikkeld binnen het oude beperkingengebied, waardoor uiteindelijk het aantal geluidsgehinderden juist toe kan nemen.

Partners

Extern: CRO's en de daarin vertegenwoordigde partijen, zoals gemeenten, exploitant vliegveld, gebruikers vliegveld en omwonenden

Intern: WWL, indien relevant gaan we in overleg met Energie over mogelijke consequenties voor het elektriciteitsnetwerk

B1 Vaststellen en toepassen van het afwegingskader

Vaststellen en toepassen van het afwegingskader voor de toekomstige aanpassing van de luchthavenbesluiten van luchthavens waarvoor de provincie bevoegd gezag is.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Het afwegingskader is vastgesteld (ja/nee).
- Het afwegingskader wordt toegepast (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Aanpassen luchthavenbesluiten en -regelingen

Aanpassen luchthavenbesluiten en regelingen (afhankelijk van de uitkomst van het juridisch onderzoek) .

Resultaat (voortgangsindicator): luchthavenbesluiten en regelingen zijn indien nodig aangepast (ja/niet van toepassing).

Uitvoeringsperiode: in 2025, 2026 en 2027.

B3 Versterken functioneren Commissies Regionaal Overleg

De evaluatie van het functioneren van de CRO's voor de regionale vliegvelden Breda International Airport en Kempen Airport is het eerste kwartaal 2024 afgerond. De aanbevelingen die daaruit naar voren zijn gekomen voor de provincie pakken we samen met de betrokkenen op om het functioneren van de CRO's te versterken.

Resultaat (voortgangsindicator): de aanbevelingen voor de provincie volgend uit de evaluatie 2023/2024 zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C. Stimuleren verminderen overlast militaire luchthavens

We onderkennen de belangrijke rol van militaire luchthavens voor onze veiligheid en de rol die defensie speelt als grote werkgever en het stimuleren van innovatie binnen onze provincie. Tegelijkertijd zijn we als provincie relatief zwaar belast met vier militaire luchthavens binnen onze provinciegrenzen. Conform de motie M68a-2023 onderkennen we de noodzaak om de militaire luchthavens in staat te stellen hun operationele capaciteit te behouden en waar nodig uit te bereiden om te voldoen aan de gestelde eisen vanuit vrede en veiligheidsperspectief. Momenteel zijn we in dit kader in gesprek met Defensie over het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD). In het NPRD brengt Defensie in beeld welke ruimte zij nodig denkt te hebben nu en in de toekomst, om beter te kunnen anticiperen op de snel veranderende veiligheidssituatie in de wereld. Dit is een complex proces dat verder gaat dan alleen de militaire vliegvelden en wat een zorgvuldige afstemming en belangbehartiging vraagt. Om hierop goed aangehaakt te blijven, wordt er samen met het programma Wonen, Werken en Leefomgeving een strategisch adviseur/accounthouder Defensie ingezet op dit dossier.

Daarnaast vragen we aan defensie via de Commissie Overleg en Voorlichting Milieu (COVM's) om te investeren in mogelijkheden om de overlast voor de omgeving (omwonenden en natuur) zoveel mogelijk te beperken. Bijvoorbeeld door het inzetten van meer simulatoren voor trainingen en door rekening te houden met de seizoenen (denk aan beperken laagvlieg oefeningen in het broedseizoen van weidevogels). Daarnaast zien we dat de militaire luchtvaartactiviteiten botsen met onze ambities op het gebied van energie. De veiligheidscontouren en de zones van de militaire luchthavens en radarsystemen evenals de oefengebieden zorgen voor een flinke beperking in het aantal mogelijke locaties voor de ontwikkeling van windmolenparken. We verwachten dat het Rijk oog heeft voor deze knelpunten en ons waar mogelijk ook tegemoet komt.

Partners

Extern: COVM's en de daarin vertegenwoordigde partijen zoals ministerie van Defensie, Provincie Limburg, gemeenten en omwonenden

Intern: Energie, WWL, Natuur, Aanpak Stikstof, Water & Bodem (Grondwater)

C1 Inbreng standpunten bij Rijk

Daar waar mogelijk brengen wij onze standpunten en beleidswensen, ten aanzien van het beperken van luchtvaartactiviteiten en verminderen van overlast, van militaire luchthavens naar voren richting het ministerie van Defensie. Daarbij vragen wij ook aandacht voor toepassing van de tien basisprincipes milieu die ook landelijk gelden op basis van het landelijk Beleidskader Milieu.

Resultaat (voortgangsindicator): Brabantse standpunten zijn ingebracht (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D. Stimuleren verduurzaming en innovatie

De provincie ziet het belang van de verduurzaming van de luchtvaart. Als innovatieregio wil de provincie kijken op welke wijze ze hier een rol in kan spelen. We willen een rol spelen in het opzetten van een netwerk waarin innovatie tot stand kan komen. We willen kijken of en op welke wijze we de verduurzaming van luchtvaartuigen kunnen versnellen.

Partners

Extern: Werkgroepen onder het LEO

Intern: EKT (mn. Team Missiegedreven Innovatie en CE t.a.v. brandstoftransitie, smart maintenance en remanufacturing)

D1 Verkenning rol provincie

We voeren een verkenning uit naar de rol die de provincie kan nemen in het stimuleren van verduurzaming en innovatie in de luchtvaartsector.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning is afgerond (niet gestart/lopend/gereed).
- Vervolgactie bepaald (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

E. Geen nieuwe luchthavens voor gemotoriseerde luchtvaart

De provincie is bevoegd gezag voor burgerluchthavens van regionale betekenis. Als we een nieuwe aanvraag ontvangen voor een nieuw luchthavenbesluit of luchthavenregeling, dan hanteren wij het uitgangspunt uit het Beleidskader Milieu dat het aantal aangewezen terreinen voor gemotoriseerde luchtvaart tot 2050 gelijk blijft. Hierop zijn twee uitzonderingen mogelijk:

- helihavens met een maatschappelijk belang zoals bij ziekenhuizen en voor de politie;
- luchthavens voor kleinschalige luchtvaartactiviteiten met een zeer sterk innovatief karakter waarbij zowel de overlast voor de omgeving als de uitstoot zeer klein of afwezig is. Denk hierbij bijvoorbeeld aan drone-luchthavens.

Partners

Extern: Initiatiefnemers nieuwe luchthavens, gemeenten, omwonenden

Intern: Energie, WWL, EKT, Natuur

E1 Beoordelen nieuwe aanvragen

We geven uitvoering aan het beleid ten aanzien van aanvragen voor extra terreinen voor gemotoriseerde luchtvaart, die onder de provinciale bevoegdheid vallen. Dat wil zeggen dat geen toestemming verleend wordt voor extra terreinen voor gemotoriseerde luchtvaart. Zoals aangegeven in het Beleidskader Milieu 2030 gelden hier twee uitzonderingen: helihavens met een maatschappelijk belang en luchthavens voor kleinschalige luchtvaartactiviteiten met een zeer sterk innovatief karakter met weinig tot geen impact op de omgeving.

Resultaat (voortgangsindicator): nieuwe aanvragen zijn afgehandeld conform beleid (ja of n.v.t. /nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

12. Verbinden en uitvoeren

12. Verbinden en uitvoeren

In het Beleidskader Milieu zijn ook drie algemenere hoofdstukken opgenomen:

- Ambitie en kernwaarden
- In verbinding
- Uitvoering

Deze overstijgen de voorgaande milieuthema's en vormen het algemene provinciale milieubeleid. In dit hoofdstuk worden de bijbehorende activiteiten opgenomen, die nodig zijn om de algemene doelstellingen te bereiken, invulling te geven aan de kernwaarden uit de Omgevingsvisie en om de beleidscyclus te sluiten.

In het bestuursakkoord is opgenomen dat we Brabant in meer harmonie met milieu, natuur en landschap willen ontwikkelen. Daarmee verminderen wij de druk op onze leefomgeving. We moeten op zoek naar een nieuwe balans. Dat vraagt om een systeemverandering die duurzaam is richting de toekomst. Ofwel, een duurzaam veranderend Brabant! We versterken onze sturing op integraliteit en onderlinge samenhang tussen de diverse beleidsterreinen en de uitvoeringsorganisaties. Daarmee willen we onze slagkracht vergroten.

Dit maakt het oppakken van deze overkoepelende activiteiten extra belangrijk.

12.1 Belangrijkste resultaten 2023

- De nulsituatie voor de toestands- en effectindicatoren uit het Beleidskader Milieu hebben we vastgelegd in de "Nulmeting 2023 voor het Beleidskader Milieu 2030".
- De Uitvoeringsagenda 2024-2027 heeft (met oog op voorkomen afwenteling naar de toekomst) als pilot gediend voor de Generatietoets, waarbij speciaal aandacht besteed is aan de thema's grond- en afvalstoffen en het thema ZZS. Deze pilot loopt nog door in 2024.
- Het plan van aanpak De Duurzame Organisatie is geactualiseerd.

- Rapport "Gezondheid en de Omgevingswet – (Extra) sturingsmogelijkheden voor Gezondheid van de Omgevingswet" opgeleverd, met daarin o.a. aandacht voor cumulatie, voorzorgbeginsel en verminderen aantal Brabanders dat blootgesteld wordt aan negatieve milieueffecten.
- De m.e.r.-procedure voor Meanderende Maas is afgerond met een positief toetsingsadvies van de Commissie-mer. Ook de m.e.r.-procedure voor het Beleidskader Wonen en Werken is afgerond. Daarnaast hebben we met succes de NRD-fase (inspraak, advies van de Commissie-mer en vaststellen Reikwijdte en Detailniveau door GS) voor de PlanMER voor het Brabants Programma Landelijk Gebied en de PlanMER voor Drinkwaterwinning Kruisland afgerond

12.2 Trends en ontwikkelingen

- Ten behoeve van het Nationaal programma milieu heeft het rijk een Nationale Milieuraadpleging uitgevoerd. Hieruit blijkt onder meer:
 - 62% van de Nederlanders maakt zich zorgen om het milieu.
 - 83% van de Nederlanders vindt voorkomen van milieuproblemen beter dan genezen.
 - De waarden: rechtvaardigheid, beschermen van gezondheid en een eerlijke verdeling van de lusten en de lasten worden breed gedeeld.
 - Men doet liever iets dan niets, de effecten van het iets doen moeten wel duidelijk zijn en het principe 'de vervuiler betaalt' heeft de voorkeur v.w.b. bedrijven. Voor wat betreft inwoners geeft men de voorkeur aan stimuleren (subsidies, breed gedeeld en verbieden/verplichten). De 'vervuiler betaalt' als principe voor inwoners is niet populair.
- Burgers en organisaties accepteren steeds minder dat zij hinder, overlast of gezondheidsschade ondervinden. Procederende organisaties en particulieren hebben veel van de door hen aangespannen rechtszaken gewonnen. Ze beroepen zich daarbij veelal op internationale en Europese Verdragen. De trend dat de rechter door organisaties, bedrijven en particulieren wordt ingeschakeld om maatregelen af te dwingen zal zich naar verwachting voortzetten en intensiveren. In de kamerbrief van 10 oktober 2023 erkent de regering dat de aandacht van de overheid voor een gezonde en veilige leefomgeving nog niet genoeg is. Het kabinet vindt daarbij dat gezondheid volwaardig en ook als sturend principe moet worden meegenomen bij o.a. industrie- en milieubeleid.
- Ten aanzien van het voorzorgbeginsel zijn de uitspraken inzake Chemours tegen provincie Zuid-Holland relevant (zie bij ZZS). Wederom blijkt toepassing van het voorzorgbeginsel lastig.
- In het rapport van de Onderzoeksraad voor de Veiligheid is aan de hand van drie casussen (Tata Steel, Chemours en APN) onderzocht hoe omwonenden beschermd kunnen worden tegen nadelige gezondheidseffecten door langdurige blootstelling aan industriële emissies (waaronder ZZS).¹⁰ In het rapport wordt aan de bevoegde gezagen onder andere geadviseerd alle mogelijkheden binnen het huidige instrumentarium te benutten om de gezondheid van omwonenden te beschermen tegen schadelijke industriële emissies.
- De minister heeft aangegeven eind 2024 met een voorstel te komen over betere verankering van het voorzorgsprincipe in wet- en regelgeving. Hiernaar wordt nu juridisch onderzoek gedaan, de resultaten daarvan worden eind dit jaar verwacht.
- Relevant bij het streven naar steeds beter is de uitspraak van de rechtbank Den Haag van 20 maart 2024 waarin wordt overwogen dat het toestaan dat milieuwinst stelselmatig wordt benut voor economische groei op gespannen voet staat met artikel 8 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens. Deze uitspraak werd gedaan naar aanleiding van een verzoek van omwonenden rondom luchthaven Schiphol om de geluidsoverlast van de luchthaven terug te dringen. Meer dan anderhalf decennium stond de overheid toe dat een vermindering van het geluid onder meer als gevolg van nieuwe technieken weer mocht worden 'opgevuld' door meer vliegbewegingen, zo stelt de rechtbank vast, en daarmee is geen sprake van een evenwichtige afweging van belangen (fair balance).
- Meer algemeen geldt dat de Nederlandse ecologische voetafdruk nog steeds toeneemt: Earth Overshoot Day – een maat voor onze ecologische voetafdruk – viel voor Nederland dit jaar weer enkele weken eerder dan in 2023 (1 april 2024, in 2023 was dat 12 april).¹¹ Dit betekent dat we problemen doorschuiven naar toekomstige generaties.
- Vanaf 2024 moeten bedrijven in de EU rapporteren over hun duurzaamheid op grond van de Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD). De CSRD is een Europese richtlijn voor duurzaamheidsrapportage. Deze richtlijn verplicht ondernemingen te rapporteren over hun duurzaamheid door middel van verschillende duurzaamheidscriteria. Dit zal grote effecten hebben op veel ondernemingen, ook op diegenen die er niet direct onder vallen. In de CSRD komen drie gebieden aan bod: Environment (milieu), Social (sociaal), en Governance (bestuur), ook wel ESG genoemd.
- Uit de Brede Welvaartsmonitor 2023 blijkt dat Nederland ook volgens het meest recente gegeven wederom in de middenpositie scoort van de in de EU-ranglijst.¹² Wat betreft milieu ervaren 13,8 % van de Nederlanders milieuproblemen (18e van de 26 landen) en met de stedelijke blootstelling aan fijnstof van 10,4 µg /m³ PM_{2,5} nemen we de 8e plaats in (provinciale

streefwaarde: 5 µg/m³). De middellange termijntrends zijn daarbij stabiel, maar bij – in de woorden van het CBS - dit vrij neutrale beeld over de trends bij het thema milieu in het 'hier en nu' past de kanttekening dat het beeld vanuit het 'later'- perspectief van brede welvaart minder florissant is en nadrukkelijk wijst op een afname van brede welvaart. De effecten vanuit het oogpunt van milieu in het 'elders'-perspectief zijn overwegend negatief. Ondanks dat we op nationaal niveau in de middenmoot van de EU-ranglijst scoren, zien we voor Brabant wel de afgelopen jaren een positieve trend mbt fijnstof voor zowel 'hier en nu' als 'later'.

12.3 Impact op verschillende generaties

Met name de activiteiten die gekoppeld zijn aan afwenteling, zijn bedoeld om de impact op toekomstige generaties in beeld te brengen, zodat daarmee beter rekening gehouden kan worden. Zoals hiervoor aangegeven, wijst de Brede Welvaartsmonitor ten aanzien van de milieu-indicatoren nadrukkelijk op een afwenteling naar later, dus op negatieve effecten voor toekomstige generaties.

12.4 Activiteiten 2024-2027

Hieronder staan de activiteiten die wij voornemens zijn uit te voeren in 2024-2027, ingedeeld naar de aanpakken zoals omschreven in het beleidskader. Een samenvatting van alle activiteiten is in tabelvorm terug te vinden in de bijlage.

A. Uitvoering geven aan de kernwaarden uit de Omgevingsvisie

Partners

Extern: Gemeenten, waterschappen, BMF, GGD, omgevingsdiensten

Intern: Alle provinciale programma's, voor activiteit A10 specifiek ook Team Subsidies

Kernwaarde "Steeds beter"

In het Beleidskader is hiervoor opgenomen dat wij:

- Met partners en stakeholders onderzoeken en uitvoeren van mogelijke aanvullende acties om streefwaarden dichterbij te brengen.
- Als sprake is van een nieuwe, maar wel bewezen effectieve techniek die nog niet opgenomen is in de regelgeving als "best beschikbare technieken (BBT)", bezien we de mogelijkheid om deze toch voor te schrijven.
- Een gezamenlijke aanpak met gemeenten van hotspots van slechte milieukwaliteit onderzoeken.

Deze activiteiten worden in de periode 2024-2027 als volgt ingevuld:

A1 Samenwerken op streefwaarden

In het Beleidskader Milieu zijn provinciale streefwaarden opgenomen voor geluid, fijnstof, stikstof en zeer zorgwekkende stoffen. Deze streefwaarden worden niet vanzelf bereikt, daarvoor is zowel in- als extern samenwerking noodzakelijk. We bepalen mogelijke aanvullende acties om streefwaarden dichterbij te brengen. Dit zowel met het oog op de positieve gezondheidseffecten als de effecten op de natuur.

Resultaat (voortgangsindicator): doorlopende samenwerking (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A2 Voorschrijven beste techniek

Geen actieve rol. Indien dit bijvoorbeeld bij VTH speelt, zullen wij hier waar gewenst juridische ondersteuning en bestuurlijke dekking geven.

Resultaat (voortgangsindicator): afhankelijk van ontwikkelingen (ja of n.v.t./nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A3 Onderzoek gezamenlijke aanpak hotspots

Door de provincie is begin 2022 een onderzoek uitgevoerd naar waar in Brabant een stapeling van verschillende milieu drukfactoren leidt tot een lagere milieukwaliteit (Verkenning hotspots 2022). In dit onderzoek is gekeken naar geluid, luchtkwaliteit en geur. Uit dit onderzoek blijkt dat de milieudruk in Brabant het hoogste is nabij drukke wegen, in de stedelijke omgeving, bij industrie en in veehouderijgebieden. Op basis van dit onderzoek willen we in 2025 bekijken of een aanpak van deze hotspots in gezamenlijkheid met gemeenten opgepakt kan worden. Daarbij betrekken we ook de resultaten van de analyse die vanuit het programma Stikstof uitgevoerd wordt naar waar het intrekken van vergunningen significant verschil maakt. Daarnaast houden wij rekening met de landelijke ontwikkelingen op het gebied van cumulatie milieueffecten.

Resultaat (voortgangsindicator): onderzoek is uitgevoerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

A4 Pilots hotspots

Op basis van de uitkomsten van bovengenoemd onderzoek, zullen wij - in samenwerking met desbetreffende gemeenten of regio – pilots opzetten en uitvoeren. Hierbij zoeken wij uiteraard aansluiting met eventueel daar lopende gebiedsprocessen. Aan de hand van de uitkomsten bepalen of verbreding in aanpak gewenst is.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Pilots zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).
- Besluit genomen over wel of niet verbreden van de aanpak (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026 en 2027.

Kernwaarde “Preventief en proactief”

In het Beleidskader is hiervoor opgenomen:

- In ons innovatiebeleid besteden we nadrukkelijk aandacht aan milieueffecten in algemene zin (safe-by-design) en meer specifiek aan zeer zorgwekkende stoffen.
- Bij nieuwe milieuproblemen die we zien ontstaan, pakken wij een agenderende rol.
- Uitvoeren van pilots met het voorzorgbeginsel in situaties waarbij er zorgen zijn over de schadelijkheid van de activiteit of de stof en er nog leemten in kennis zijn over de daadwerkelijke schadelijkheid. Daarbij beseffen we dat een nulrisico zelden haalbaar is en maatregelen in verhouding moeten staan tot het potentieel risico en het gewenste beschermingsniveau. Daarbij benutten we de ervaringen die we opgedaan hebben met het toetsingskader voor endotoxinen, dat op basis van het voorzorgbeginsel is opgesteld en waarover jurisprudentie is.

Deze activiteiten worden in de periode 2024-2027 als volgt ingevuld:

A5 Verkenning mogelijkheden innovatie-agenda en Groene Chemie

Verkenning hoe de innovatie-agenda en aanpak Groene Chemie beter benut kan worden om technische innovaties te stimuleren waarmee milieuproblemen (onder andere geuroverlast) voorkomen en gereduceerd kunnen worden.

Resultaat (voortgangsindicator): verkenning is uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

A6 Agenderende rol

Actuele ontwikkelingen en nieuwe inzichten houden wij nauwlettend in de gaten. Waar mogelijk nemen we deze mee bij de uitvoering binnen de beschreven milieuthema's. Indien het een nieuw thema betreft wat aandacht vraagt, óf als menskracht en middelen ontoereikend zijn, agenderen wij deze op de politieke agenda. Hierbij benutten wij de momenten van de planning- en controlcyclus om onze activiteiten en prioritering bij te stellen.

Resultaat (voortgangsindicator): actualiteiten zijn waar nodig geagendeerd op de politieke agenda (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A7 Toepassen voorzorgbeginsel

Wij zijn voornemens pilots te starten waarin we het voorzorgbeginsel zo breed mogelijk willen toepassen. In afwachting van een verwacht regeringsstandpunt zal dit niet eerder dan in 2025 kunnen starten. De toepasbaarheid van het voorzorgbeginsel (onder de Omgevingswet) op meer thema's dan enkel ZZS vraagt nog om een nadere verkenning. Vooruitlopend is er 2024 onderzoek gedaan naar jurisprudentie en de (on)mogelijkheden van het terugvallen op het voorzorgbeginsel en de zorgplicht bij vergunningverlening, toezicht en handhaving. Op basis van jurisprudentie, de pilots en de inzichten van de omgevingsdiensten, bepalen we het vervolg. Uiteraard is daarna pas duidelijk wat de omgevingsdiensten daar inhoudelijk (bijv. juridisch kader) en financieel voor nodig hebben.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Pilots zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/afgerond).
- Vervolg bepaald (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

Kernwaarde “Meerwaarde creatie”

In het Beleidskader is hiervoor opgenomen dat wij:

- Vergroten bewustzijn over afwentelingseffecten en de risico's van het overschrijden van de planetaire grenzen, zowel binnen als buiten onze provinciale organisatie, onder meer door dit perspectief nadrukkelijk in te brengen in de provinciale Brede Welvaarts aanpak.
- Bezien of in de toekomst de GGA (Groen-Blauw gebiedsgerichte aanpak waarin gewerkt wordt aan onder meer goede condities voor de natuur zoals voldoende water, gezonde bodem en minder stikstof) uitgebreid kan worden met de aanpak van andere voor de natuur belastende chemische verontreinigingen.
- Met “De Duurzame Organisatie” nemen wij onze eigen verantwoordelijkheid en zetten in op het verlagen van de negatieve impact van de eigen bedrijfsvoering. Niet alleen geven wij daarmee een goed voorbeeld, maar treden wij ook op als “launching customer” om nieuwe ontwikkelingen de kans te geven door te groeien. Daarbij schenken wij ook aandacht aan de eigen inkoop, aanbestedingen en subsidieregelingen.

Deze activiteiten worden in de periode 2024-2027 als volgt ingevuld:

A8 Vergroten bewustzijn over afwenteling

We vergroten het bewustzijn over afwentelingseffecten naar elders en later voor wat betreft milieu en de risico's van het overschrijden van de planetaire grenzen door het adviseren hierover van andere beleidsvelden binnen de provincie. Hierbij sluiten wij zoveel mogelijk aan bij de provinciale Brede Welvaarts aanpak.

Resultaat (voortgangsindicator): acties uitgevoerd ter vergroting bewustzijn over afwenteling (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A9 Verkenning milieu in gebiedsgerichte aanpakken

Wij bezien of in de lopende gebiedsgerichte aanpakken, waarin gewerkt wordt aan onder meer goede condities voor de natuur zoals voldoende water, gezonde bodem en minder stikstof, ook aandacht besteed kan worden met de aanpak van belastende chemische verontreinigingen. Hiervoor wordt een verkenning uitgevoerd,

inclusief het bepalen van de aanpak, van de meest schadelijke chemische verontreinigingen (naast stikstof).

Resultaat (voortgangsindicator): verkenning uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2025.

A10 Analyse subsidies en aanbestedingen op duurzaamheidsaspecten

Om onvoorziene negatieve effecten te voorkomen voeren wij een verkenning uit op de duurzaamheidsaspecten van onze eigen subsidies en aanbestedingen. Hierin nemen we milieueffecten van digitalisering eigen organisatie ook mee o.a. door hanteren criteria van milieuvriendelijkheid. Het verduurzamen van evenementen vraagt eveneens aandacht. Wij focussen hierbij op de milieuaspecten. Alleen als andere programma's binnen de provincie meedoen, nemen wij daarbij ook andere duurzaamheidsaspecten mee, zoals natuur of sociale aspecten.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Analyse uitgevoerd (ja/nee).
- Regelingen aangepast (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2026.

A11 Uitvoeren van "De Duurzame Organisatie"

We continueren "De Duurzame Organisatie" (DDO), waarmee we inzetten op het verlagen van de negatieve impact van onze eigen bedrijfsvoering. De realisatie, zoals genoemd in het plan van aanpak (2020, geactualiseerd 2023), van de reductiemaatregelen vindt plaats binnen diverse betrokken programma's. Programma milieu voert daarbij de maatregelen uit die gericht zijn op patroonverandering. Aandachtspunt is de positionering van DDO binnen de organisatie en de borging van het CO₂-managementsysteem. Dit moet landen in een projectplan.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Doorlopende samenwerking (niet gestart/lopend/gereed).
- Maatregelen tbv patroonverandering zijn uitgevoerd (ja/nee).
- Input tbv projectplan aangeleverd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

Kernwaarde “Kwaliteit boven kwantiteit”

In het Beleidskader is opgenomen dat:

Brede Welvaart als leidend principe omarmen betekent niet alleen dat andere beleidsvelden ook de ecologische aspecten mee moeten wegen in hun besluitvorming, maar ook dat bij de aanpak van milieuproblemen gekeken moet worden naar de effecten op de overige indicatoren en andere aspecten zoals dierenwelzijn en klimaat. De komende jaren willen wij daar meer ervaring mee opdoen.

A12 Breed kijken bij uitvoering

Deze Uitvoeringsagenda (met name de onderdelen ZZS en grond- en afvalstoffen) heeft als pilot gediend ten behoeve van de ontwikkeling van een provinciale generatietoets. Daardoor is niet alleen aandacht besteed aan het onderdeel Hier & Nu van Brede Welvaart, maar ook aan het onderdeel Later. Deze pilot is nog niet geheel afgerond, dus nog niet alle resultaten hiervan zijn verwerkt.

Gelijktijdig met deze Uitvoeringsagenda is de Uitvoeringsagenda Brede Welvaart opgesteld, waarin aangegeven wordt hoe de provincie Brede Welvaart wil gebruiken bij een viertal beleidsprocessen: monitoring, beoordeling effectiviteit, bepalen wenselijkheid en bij uitleggen van keuzes. Bij de uitvoering van de activiteiten in deze Uitvoeringsagenda zullen wij mede op basis van de Uitvoeringsagenda Brede Welvaart kijken naar de overige aspecten van Brede Welvaart (o.a. gezondheid) en aspecten zoals dierenwelzijn en klimaatadaptatie. Wij houden daarbij negatieve effecten op andere beleidsvelden in het oog en waar mogelijk benutten wij de meekoppelkansen en schenken ook aandacht aan belevingsdata.

Resultaat (voortgangsindicator): bij de uitvoering van de activiteiten van deze Uitvoeringsagenda zijn aspecten van brede welvaart, klimaat betrokken (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

Kernwaarde “Technische en sociale innovatie”

In het Beleidskader is hierover opgenomen dat wij:

- Via de innovatie-agenda van de provincie en Groene Chemie stimuleren wij ook technische innovaties waarmee milieuproblemen voorkomen en gereduceerd worden, bijvoorbeeld nieuwe technieken om geuroverlast te verminderen.
- We zetten digitalisering enerzijds in ten behoeve van het bereiken van onze milieudoelen. Metingen van onze mobiele luchtmeetstations zijn al real-time op internet te volgen, maar er zijn nog veel andere manieren waarop digitalisering, samenbrengen van relevante data en de interpretatie daarvan kunnen bijdragen aan de milieudoelen. Daarom zetten we stevig in op data en data-gedreven werken. Anderzijds hebben we ook aandacht voor de milieueffecten van digitalisering, onder andere door criteria voor milieuvriendelijkheid te hanteren bij onze eigen inkoop van audiovisuele apparatuur en ICT-hardware.
- Voor het bereiken van onze milieudoelstellingen zullen wij sociale innovatie en gedragkennis inzetten. Zo willen we in nieuwe samenwerkingsverbanden en -vormen en met behulp van gedragsbeïnvloeding lastige milieuproblemen beter oplossen.

Deze activiteiten worden in de periode 2024-2027 als volgt ingevuld:

A13 Stimuleren technische innovatie

We zoeken actief naar kansen vanuit bestaande trajecten vanuit de provincie, zoals de innovatie-agenda van de provincie en Groene Chemie. Hierbij kijken we ook naar mogelijkheden vanuit OpZuid, Europees programma's Interreg en Just Transition Fund voor transitiegedreven innovatie. Voor innovatie luchtvaart verwijzen we naar hoofdstuk 11, actie D1.

Resultaat (voortgangsindicator): mogelijkheden voor innovatie benut (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

A14 Beter beschikbaar maken milieudata

Bekijken wat de mogelijkheden zijn, naast bestaande middelen (samen met ICT) voor het samenbrengen van relevante milieudata op één site/dashboard/tool met eventueel opsplitsing van het doel (beleid/burgers informeren) ten einde milieudata breder beschikbaar te maken voor het publiek. Dit heeft uiteraard een nauwe link met de activiteiten over monitoring in paragraaf 12.3.

Resultaat (voortgangsindicator): mogelijkheden bekend en keuze gemaakt (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2026.

A15 Inzet gedragkennis

Bekeken wordt welke activiteiten/projecten uit deze Uitvoeringsagenda hiervoor de meeste kansen bieden en vervolgens gedragkennis in deze projecten toepassen. Hierbij benutten we de kennis die elders binnen de organisatie (zoals bij verkeersveiligheid) is opgedaan.

Resultaat (voortgangsindicator): inventarisatie inclusief aanbevelingen is uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: in 2024.

B. Verbinden beleidsvelden en partijen t.a.v. milieu

Partners

Extern: Met name gemeenten en omgevingsdiensten

Intern: Alle andere programma's (met name EKT, WWL en L&V) en extern.

Gewenst om de verbinding tussen de beleidsvelden circulaire economie, economie-innovatie, en duurzaamheid te versterken.

Verbinden beleidsvelden

Het bereiken van milieudoelstellingen is zowel belangrijk voor de gezondheid van de Brabander als voor de Brabantse natuur. De relatie hiermee is in het Beleidskader per milieuthema expliciet aangegeven. Met deze Uitvoeringsagenda willen wij dan ook een essentiële bijdrage leveren aan de door PS vastgestelde ambitie van drie gezonde levensjaren erbij. Daarnaast dragen wij met een schoon en veilig milieu ook bij aan een fijne woon- werk- en leefomgeving en betere omstandigheden voor onze flora en fauna.

Het bereiken van de doelstellingen op milieugebied is sterk afhankelijk van wet- en regelgeving, beleid en de uitvoering op andere terreinen, ook binnen de provincie zelf. Veel milieuproblemen hebben gemeenschappelijke oorzaken, zoals groei van de productie en consumptie en het niet sluiten van kringlopen. Milieubeleid kent dan ook een sterke samenhang met andere beleidsvelden. Deze kunnen oorzaak zijn van milieuproblemen of juist bijdragen aan de oplossingen daarvan.

Verontreinigingen en hinder worden meestal door menselijke activiteiten zoals industrie, transport & vervoer of voedselproductie veroorzaakt. Anderzijds dragen bijvoorbeeld elektrische auto's en bussen bij aan een schonere lucht. Vanuit het participatie-traject wordt aandacht gevraagd voor de samenhang van beleidsthema's in relatie tot milieuproblemen. Daarom wordt in het Beleidskader Milieu en ook in deze Uitvoeringsagenda veel aandacht besteed aan het verbinden van beleidsvelden.

In de periode 2024-2027 zetten wij in op:

B1 Benutten synergie en bespreekbaar maken frictie

In de uitvoering van Beleidskaders trekken we samen op om kansen op synergie goed te benutten en om frictiepunten zo veel mogelijk weg te nemen. Dit vergt blijvende aandacht en daarom:

- Sturen we op verankering van milieudoelen, streefwaarden en de tien basisprincipes milieu bij andere beleidsvelden;
- Adviseren we andere beleidsvelden bij de uitvoering van Beleidskaders en het ontwikkelen van nieuw beleid gevraagd en ongevraagd over milieueffecten en meekoppelkansen, synergie en frictie;
- Zetten we actief in op terugkerend overleg met verschillende beleidsvelden waarin synergie en frictie besproken wordt en oplossingsrichtingen worden voorgesteld voor concrete situaties.

We benutten hierbij de landelijke ontwikkelingen t.b.v. verder beleidsintegratie.

Resultaat (voortgangsindicator): acties zijn ondernomen om de doorwerking Beleidskader Milieu in andere programma's te verbeteren (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B2 Verkenning versterking samenwerking stikstof

De uitstoot van stikstof heeft een groot effect op de gezondheid van Brabanders en op de Brabantse natuur. Doelstelling van het Beleidskader gezondheid is: drie gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander in 2030. Vanuit milieu is luchtverontreiniging het milieuthema met het grootste gezondheidseffect, en na fijnstof is stikstof daarbij de meest bepalende stof. Iedere verbetering van de luchtkwaliteit leidt tot gezondheidswinst. In het Beleidskader Milieu is mede daarom een streefwaarde NO2 vastgesteld. De Brabantse Ontwikkelaanpak Stikstof (BOS) focust zich op stikstofdepositie in Natura 2000-gebieden. De gezondheidseffecten en de effecten op biodiversiteit doen zich echter in heel Brabant voor. Vanwege het grote effect op gezondheid en natuur verkennen we de mogelijkheden om hierop de samenwerking te versterken en bezien we of en welke acties hierbij wenselijk zijn. Dit mede om recht te doen aan het uitgangspunt "steeds beter" uit de Brabantse Omgevingsvisie.

Resultaat (voortgangsindicator): werkafspraken zijn gemaakt (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

B3 Bijdragen aan Versnellingsopgave Duurzaamheid

Duurzaamheid en circulariteit zijn niet voor niets door ons in het Beleidskader Economie aangemerkt als een versnellingsopgave. Voor het onderdeel circulariteit is dit uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda EKT. Duurzaamheid is meer dan alleen circulair. Het gaat bij duurzaamheid niet alleen over grond- en afvalstoffen maar ook om niet meer en sneller emissies in het milieu brengen dan de natuur kan afbreken en om geen onherstelbare schade aan de natuur aan te brengen. Dit onderdeel is (nog) niet uitgewerkt in de Uitvoeringsagenda EKT. Vanuit programma Milieu zullen wij een bijdrage hieraan leveren zodra dit opgepakt wordt.

Resultaat (voortgangsindicator): input geleverd voor Versnellingsopgave Duurzaamheid (nee of n.v.t./ja).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B4 Kennisdeling intern

We organiseren kennissessies om beleidsvelden met elkaar te verbinden, o.a. op basis van de "instrumentenwaaier" en 10 basisprincipes milieukwaliteit (i.s.m. BrabantAcademie).

Resultaat (voortgangsindicator): acties zijn ondernomen om medewerkers goed toe te rusten om milieu(aspecten) mee te nemen in hun werk (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

Verbinden partijen

Een duurzaam Brabant met een schoon, gezond en veilig milieu kan niet door de provincie alleen bereikt worden; inzet van vele partijen en van de Brabanders is daarvoor nodig. We werken samen met verschillende partners zoals het rijk, andere provincies en gemeenten, omgevingsdiensten, drinkwaterbedrijven, waterschappen, maatschappelijke organisaties, kennisinstututen, geothermieoperators, de buurlanden en ook diverse partners in het buitenland (overheid, bedrijven, kennisinstututen).

Bij de totstandkoming van deze Uitvoeringsagenda is een uitgebreid participatietraject doorlopen. De participatie had tot doel de geformuleerde activiteiten aan te scherpen, aan te vullen en te prioriteren voor alle thema's. Daarnaast is bezien wie daarbij een rol kunnen of wellicht moeten spelen bij de verschillende aanpakken. Hiertoe is een digitale survey uitgezet naar 160 personen (van 77 organisaties). Daarvan hebben 50 personen de survey ingevuld waarvan 37 gemeenten. De overige 13 reacties zijn van waterschappen, andere provincies, kennisinstellingen en samenwerkingsverbanden. Daarnaast zijn er met de BMF en GGD co-creatiesessies houden. De resultaten hiervan zijn betrokken bij het formuleren van de activiteiten. Bovendien is voor elk milieuthema aangegeven wie we bij de verschillende aanpakken gaan betrekken. We blijven nauw samenwerken met de omgevingsdiensten als uitvoeringspartner en met gemeenten als mede-overheid. Verder intensiveren we onze samenwerking met de GGD als strategische partner en met de BMF als overkoepelende organisatie van ruim 100 aangesloten (vrijwillgers)organisaties.

De provincie is mede-eigenaar en opdrachtgever voor de omgevingsdiensten. Bovenal is samenwerking tussen provincie en omgevingsdiensten van essentieel belang om onze milieudoelstellingen te bereiken. De opdracht aan de omgevingsdiensten omvat zowel wettelijke basistaken als verzoektaken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH). In 2021 heeft Provinciale Staten besloten alle aanbevelingen van de Zuidelijke Rekenkamer over VTH over te nemen. Deze aanbevelingen gaan met name over de verbinding tussen beleid en uitvoering en over het zichtbaar maken van de bijdrage van VTH aan een gezonde fysieke leefomgeving. Dit vergt een nauwe samenwerking tussen provincie en omgevingsdiensten (zie verder onder aanpak D, met name actie D8).

Bij de samenwerking met onze medeoverheden is daarbij van belang dat wij zoveel mogelijk als één overheid werken. De opgave is daarbij leidend; voor milieu zijn dat de doelstellingen plus aanpakken zoals vastgesteld in het Beleidskader Milieu. Ter voorkoming van ambtelijke en bestuurlijke drukte sluiten we zoveel mogelijk aan bij de hoofdstructuur van bestaande samenwerkingsverbanden zoals beschreven in het Beleidskader Toekomstbestendig Bestuur, te weten: Brabantstad; de samenwerking met de 4 regio's en de samenwerking met de VBG. Kanttekening daarbij is dat de meeste activiteiten uit deze Uitvoeringsagenda niet gebonden zijn aan Brabantstad of een specifieke regio, en milieu bovendien geen onderwerp is op de samenwerkingsagenda van de provincie met VBG.

Daarnaast zullen wij zoals aangegeven in het Beleidskader Toekomstbestendig Bestuur leren van onze ervaringen door tijdig te evalueren. Daarom bouwen we bij elke samenwerking een evaluatie-moment in. Uit de evaluatie dient telkens de meerwaarde van de samenwerking te blijken en zodra die niet meer effectief is, wordt de samenwerking actief beëindigd.

Rond de milieuthema's in dit Beleidskader intensiveren wij waar nodig de afstemming op grensoverschrijdende milieueffecten, zowel provinciaal en met onze buurlanden. Denk hierbij o.a. aan de ontwikkelingen op (p)ZZS, problematiek, luchtkwaliteit en waterkwaliteit. Dit wordt meegenomen in de reguliere werkzaamheden, tenzij opzet van een afzonderlijk gremium wordt gevraagd. Naast de samenwerking met partners is ook de verbinding tussen burger en bestuur een cruciaal onderdeel van onze democratie. Die verbinding is niet vanzelfsprekend. Daarom investeren we deze bestuursperiode in de verbinding tussen burger en bestuur door - in de geest van de Omgevingswet - de samenleving eerder en beter bij ons werk te betrekken, zeker als de impact op de leefomgeving groot is. De manier waarop is altijd maatwerk, maar het algemene uitgangspunt is: stevig als het moet en dun als het kan. Het Brabants participatiekompas is daarbij onze leidraad.

B5 Intensiveren thema-overstijgende samenwerking GGD en BMF

Bij de uitvoering van de activiteiten in deze Uitvoeringsagenda werken wij met veel partijen samen. Dit wordt ook bij de verschillende milieuthema's aangegeven. Uit het participatietraject bleek vooral een behoefte aan nadere thema-overstijgende samenwerking vanuit de GGD en de BMF. Afgesproken is nauwer met elkaar te gaan samenwerken. Hierbij kan gedacht worden aan betere data-uitwisseling, gezamenlijk optrekken bij lobby en samenwerking op beleidsontwikkeling. Daarbij schenken wij ook aandacht aan waar mogelijk het beter aan elkaar koppelen van harde én belevingsdata.

Resultaat (voortgangsindicator): regulier samengewerkt met GGD (ja/nee) en BMF (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

B6 Verduurzaming Pettelaar

Samen met de gemeente 's-Hertogenbosch, de ondernemersvereniging Pettelaar en andere betrokkenen stellen we een visie op voor een toekomstbestendig werklandschap Pettelaarpark. Daarnaast werken we samen een integraal plan van aanpak uit met maatregelen om de Pettelaar te verduurzamen. Denk hierbij aan energietransitie, circulariteit, biodiversiteit, klimaatadaptatie en duurzame mobiliteit. Pettelaarpark maakt geen deel uit van de aanpak Grote Oogst, maar omdat de provincie zetelt op de Pettelaar nemen wij onze verantwoordelijkheid voor onze eigen omgeving.

Resultaat (voortgangsindicator): plan van aanpak is opgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

C. Verbinden doelen, aanpak en monitoring t.a.v. milieu

Het leggen van kwantitatieve relaties tussen aanpak, activiteiten en de milieueffecten is complex. In het Beleidskader is de systematiek van monitoring op drie niveaus toegelicht (H6). Het komt erop neer dat doelstelling per milieuthema met toestandsindicatoren worden gevolgd waarmee inzichtelijk wordt of we in de 'goede richting' bewegen. De voortgang per aanpak monitoren we met effectindicatoren. Deze gaan zoveel mogelijk over de inzet van de provincie.

Van deze beide, de toestands- en effectindicatoren, hebben we in 2023 de nulsituatie vastgelegd in de "Nulmeting 2023 voor het Beleidskader Milieu 2030". De nulmeting beantwoordt de vraag: hoe staat het ervoor bij de start van het Beleidskader? Deze nulmeting is het startpunt om het Beleidskader verder te monitoren.

Partners

Extern: Omgevingsdiensten, Rijk en RIVM

Intern: Programma WWL, Energie, Water&Bodem, VTH, L&V, EKT (en eventuele andere programma's)

C1 Coördinatie en bewaking voortgang

Gelet op de aanbevelingen van de evaluatie van het voorgaande Beleidskader (PMWP) – is governance op de uitvoering een belangrijk aandachtspunt. Hiervoor is het noodzakelijk deze taak expliciet te beleggen. Deze actie omvat het opstellen, uitwerken, uitvoeren en monitoren provinciaal milieubeleid (voor zover niet eerder genoemd) inclusief ondersteuning en communicatie. De stand van zaken van de acties uit deze Uitvoeringsagenda worden bijgehouden aan de hand van de voortgangsindicatoren, inclusief inzicht in trends en of bijsturing noodzakelijk is. Daarnaast wordt via de begroting gerapporteerd over een beperktere set vooraf vastgestelde set indicatoren over het Beleidskader. Deze indicatoren zijn gericht op ZZS, luchtkwaliteit en geluidhinder.

Resultaat (voortgangsindicator): jaarlijks overzicht stand van zaken activiteiten inclusief inzicht in trends en of bijsturing nodig is (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

C2 Evaluatie Beleidskader

In het Beleidskader Milieu 2030 is vastgesteld dat er in 2025 en 2029 evaluaties van het Beleidskader plaats zullen vinden. In de komende bestuursperiode is deze evaluatie dus voorzien in 2025. Deze evaluatie zal de stand van zaken van de toestands- en effectindicatoren aangeven en deze vergelijken met de Nulmeting 2023 aangeven, inclusief inzicht in trends en of bijsturing noodzakelijk is. Daarbij schenken wij – waar mogelijk – niet alleen aandacht aan harde data, maar ook aan belevingsdata en aan de streefwaarden. Voor verschillende beleidsthema's is nog nader onderzoek nodig om de precieze indicatoren vast te stellen. De eindevaluatie is voorzien in 2029 (volgende bestuursperiode) en is daarom niet opgenomen in de actietabel.

Resultaat (voortgangsindicator): tussentijdse beleidsevaluatie in relatie tot nulmeting is opgeleverd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2026.

C3 Actualisatie Uitvoeringsagenda 2024-2027

Als uit de voortgangsbewaking en/of de evaluatie blijkt dat bijsturing nodig is, wordt de Uitvoeringsagenda geactualiseerd.

Resultaat (voortgangsindicator): actualisatie Uitvoeringsagenda als bijsturing gewenst is (niet gestart/lopend/gereed/niet van toepassing).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

C4 Opstellen Uitvoeringsagenda Milieu 2028-2030

Voor continuering van de uitvoering is het belangrijk het opstellen van deze Uitvoeringsagenda tijdig te starten, dat wil zeggen uiterlijk begin 2027.

Resultaat (voortgangsindicator): Uitvoeringsagenda Milieu 2028-2030 is vastgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2027.

D. Belangrijke instrumenten

In de voorgaande hoofdstukken zijn al een groot aantal instrumenten voor een specifiek milieuthema voorbijgekomen. In dit onderdeel gaat het om meer algemene instrumenten, zoals VTH, advisering en milieueffectrapportages. VTH biedt belangrijke instrumenten om negatieve effecten van bedrijven op de leefomgeving te beheersen. Daarvoor is een sterke verbinding noodzakelijk tussen uitvoering en beleidsdoelen/ambities. Openheid over gemaakte belangenafwegingen en daaruit voortvloeiende restrisico's voor burgers is belangrijk. Volgens de Onderzoeksraad voor Veiligheid wordt afdoende bescherming van de burger niet bereikt met het slechts voldoen aan de wettelijke normen. Daarom is het belangrijk om vanuit de milieudoelstellingen te bezien hoe de beleidscyclus gesloten kan worden en daarbij optimaal en cyclisch gebruik gemaakt kan worden van de Omgevingswet. Binnen de budgetten vanuit deze Uitvoeringsagenda is rekening gehouden met aanvullende opdrachten hiervoor bij de omgevingsdiensten.

Partners

Extern: Bedrijven, Ondernemingsvereniging de Pettelaar, gemeenten, Commissie m.e.r., waterschappen

Intern: Opdrachtgevers provinciale projecten, plannen en Beleidskaders/regels

D1 Verkenning effectieve inzet instrumentarium Omgevingswet

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet is het instrumentarium van de provincie gewijzigd. In het rapport "Gezondheid en de Omgevingswet – (Extra) sturingsmogelijkheden voor Gezondheid van de Omgevingswet" wordt ingegaan op de mogelijke instrumenten die provincie Noord-Brabant in kan zetten. De Noordelijke Rekenkamer adviseert de provincie Drenthe om gebruik te maken van de provinciale ruimtelijke bevoegdheden om provinciale doelen op het gebied van volksgezondheid, (grond)waterkwaliteit, kwaliteit van de leefomgeving en de natuur te halen. Op basis van beide rapporten bezien wij of wij het provinciaal instrumentarium effectiever kunnen benutten om onze milieudoelstellingen te behalen in relatie tot (grond)waterkwaliteit, kwaliteit van de leefomgeving en natuur. Daarbij bekijken wij naast een ondersteunende en samenwerkende rol, ook naar voor- en nadelen van een meer regulerende of regisserende rol.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Verkenning naar effectieve inzet instrumentarium is uitgevoerd.
- Besluit ten aanzien van de inzet van het instrumentarium is genomen.

Uitvoeringsperiode: in 2024 en 2025.

D2 Advisering ten behoeve van VTH

De provincie is het bevoegd gezag voor verschillende milieubelastende activiteiten, zoals bedrijven die vallen onder de richtlijn Industriële emissies, voor Seveso-bedrijven en buitenlandse inrichtingen met effecten op Brabant. Vergunningverlening, toezicht en handhaving hiervoor wordt in opdracht van de provincie uitgevoerd door de drie Brabantse omgevingsdiensten: Omgevingsdienst Brabant Noord, Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant en Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant. In specifieke gevallen adviseren wij de omgevingsdiensten hierbij.

Hierbij wordt aandacht besteed aan alle in de Omgevingswet genoemde milieuaspecten, zoals luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluid en geur. Vanuit programma milieu wordt hierover geadviseerd. Over externe veiligheid wordt hierover geadviseerd vanuit programma VTH.

Resultaat (voortgangsindicator): hierover is geadviseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D3 Advisering Mijnbouwwet

Daarnaast adviseert het programma Milieu in het kader van de Mijnbouwwet. Bij advies over ontwikkelingen kijken we naar wat dit betekent voor bestaand gebruik van de ondergrond en de potentie om de ondergrond in de toekomst duurzaam te kunnen (blijven) benutten, ook vanuit het oogpunt van bescherming (kwaliteit van grondwater, bodemopbouw, breuken). Advisering bij mijnbouwactiviteiten en ontwikkelingen in aardkundige waardevolle gebieden is beide een wettelijke taak.

Resultaat (voortgangsindicator): hierover is geadviseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D4 Advisering in kader van ruimtelijke plannen (ook van gemeenten)

Veel bestuurlijke afweegruimte is neergelegd bij gemeenten die milieu- en gezondheidsaspecten in hun omgevingsplannen dienen uit te werken in de evenwichtige toedeling van functies. Op grond van de Omgevingswet moeten gemeenten hun omgevingsplannen toezenden aan de provincie. De provincie heeft het recht hierop een zienswijze in te brengen. Deze zienswijze kan uiteraard ook betrekking hebben op milieuaspecten zoals externe veiligheid of geluid. Ten aanzien van buitenplanse omgevingsplanactiviteiten heeft GS gevallen aangewezen waarvoor advies met instemming geldt. Ook dit advies kan betrekking hebben op milieuaspecten.

Advisering bij ruimtelijke ontwikkelingen sluit aan bij de beleidsbrief Water en bodem sturend van 22 november 2022.

Resultaat (voortgangsindicator): hierover is geadviseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D5 Advisering ten behoeve van overige provinciale projecten en besluiten

Naast de hiervoor genoemde advisering, wordt vanuit het programma Milieu ook over andere provinciale projecten en besluiten geadviseerd over milieueffecten en milieuregelgeving. Zo is de provincie bijvoorbeeld bevoegd gezag voor de provinciale projectbesluiten, waaronder de aanleg of herinrichting van provinciale wegen. Bij het nemen van dergelijke besluiten wordt ook aandacht besteed aan alle in de Omgevingswet genoemde milieuaspecten, zoals luchtkwaliteit, externe veiligheid, geluidhinder en lichthinder /lichtvervuiling. Vanuit programma Milieu wordt hierover geadviseerd. Over externe veiligheid wordt geadviseerd vanuit programma VTH.

Resultaat (voortgangsindicator): hierover is geadviseerd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D6 Procesbegeleiding m.e.r.

Het milieubelang betrekken in de besluitvorming bij initiatieven die op grond van het Besluit Milieueffectrapportage m.e.r.-plichtig zijn, is een wettelijke taak van de provincie, die ook opgenomen is in de Omgevingswet en het Omgevingsbesluit. Naast het (doen) opstellen van milieueffectrapportages voor provinciale activiteiten heeft de provincie ook een bevoegd gezag rol, d.w.z. beoordelende rol bij activiteiten van anderen waarvoor de provincie bevoegd gezag is. Deze rol is belegd bij het programma Milieu. We verwachten een toename van het aantal m.e.r.-procedures, mede als gevolg van de energietransitie. Voor het (laten) opstellen van een MER voor provinciale projecten ligt de verantwoordelijkheid bij de het programma dat het initiatief neemt voor het betreffende project. Hierbij kan het programma Milieu adviseren over de milieuthema's.

Resultaat (voortgangsindicator): de m.e.r.-procedures zijn begeleid (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

D7 Verkenning effectievere inzet milieueffectrapporten

In het Beleidskader Milieu is aangegeven dat we bezien hoe het instrument milieueffectrapportage op een effectievere manier ingezet kan worden. Voor verschillende provinciale projecten en Beleidskaders zijn/moeten milieueffectrapporten opgesteld worden. Deze rapporten bevatten veel milieu-informatie. Bezien wordt hoe deze informatie effectiever benut kan worden binnen de provincie: Hoe kunnen we de vraagstelling (NRD) en de uitkomsten (aanbevelingen) van de MER beter inzetten om te komen tot beleidsverbetering, mede in relatie tot integrale afwegingen en besluitvorming.

Resultaat (voortgangsindicator): aanbevelingen voor het nog beter benutten van het instrument milieueffectrapportage zijn opgesteld (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: in 2026.

D8 Doorvertalen milieubeleid naar vergunningverlening, toezicht en handhaving

Gelet op de vele wettelijke taken op het gebied van milieu, is vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) een belangrijk instrument om de doelen te verwezenlijken. Daarom is het leggen van een goede verbinding tussen het provinciale milieubeleid, onze milieudoelstellingen en VTH belangrijk.

In het rapport "VTH-instrumentarium en outcome" (2022) en de daaropvolgende Handreiking Outcome gericht werken – Samenspel tussen provincies en omgevingsdiensten" (2023) bevatten hier aanbevelingen voor. Daarnaast is het wenselijk te bezien of, en zo ja hoe de kernwaarden, de provinciale streefwaarden, BBT en voorzorg een rol kunnen krijgen bij VTH. In samenwerking met de omgevingsdiensten wordt bezien wat de mogelijkheden zijn.

Ook op basis van onderdelen uit het Beleidskader en deze Uitvoeringsagenda (zoals bijvoorbeeld inzet op de kernwaarden, aanpak van hotspots en pilots voorzorgbeginsel) kan doorvertaling naar VTH gewenst zijn en extra inzet van de omgevingsdiensten noodzakelijk zijn.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Plan van aanpak opgesteld (ja/nee).
- Mogelijkheden opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

D9 Onderzoek bedrijven en zorgplicht

We geven uitvoering aan de aanbeveling van de Raad voor de Leefomgeving (hierna: RLI) in het rapport 'Greep op gevaarlijke stoffen' (2020) om onderzoek te doen naar de opties hoe bedrijven (onder provinciale bevoegdheid) een betere invulling kunnen en moeten geven aan hun zorgplicht om meer grip te krijgen op het gebruik, de verwerking en de emissie van ZZS. RLI geeft aan dat het Nederlands beleid voor zeer zorgwekkende stoffen een belangrijk instrument kan zijn om het handelen uit voorzorg te stimuleren. De constatering van de RLI dat de bedrijven hier nog niet op aangesproken zijn, nemen wij ter harte door juist wel toepassing te geven aan het voorzorgbeginsel. Daarbij bekijken we ook of het mogelijk en wenselijk is – of juist niet – om voorschriften op te nemen in de vergunningen. Ook zal worden onderzocht in welke gevallen het voorzorgbeginsel bij de verlening of de actualisering van vergunningen of het opstellen van omgevingsplannen kan worden toegepast. Op basis van de resultaten van het onderzoek bezien we hoe we bedrijven gaan stimuleren om een goede invulling te geven aan de zorgplicht en gaan we handhaven in situaties waarin de zorgplicht onvoldoende invulling krijgt. Dit alles in nauwe samenwerking met VTH en de omgevingsdiensten.

Resultaat (voortgangsindicator):

- Onderzoeksrapport met aanbevelingen is opgesteld (ja/nee).
- Resultaten – indien gewenst - verwerkt in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja of n.v.t./nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2026.

D10 Optimaal benutten van de Omgevingsverordening

De Omgevingswet kent verschillende instrumenten zoals de Omgevingsverordening en het Omgevingsprogramma. Naar de extra juridische mogelijkheden die deze instrumenten bieden, zijn de afgelopen jaren verschillende onderzoeken gedaan, zoals het onderzoek Omgevingswet en Gezondheid. We bezien of het wenselijk is de Omgevingsverordening aan te vullen of aan te passen om onze milieudoelen te bereiken.

Resultaat (voortgangsindicator): mogelijkheden Omgevingsverordening zijn benut (niet gestart/lopend/gereed).

Uitvoeringsperiode: van 2025 tot en met 2027.

D11 Inbreng leveren bij landelijke beleidsontwikkelingen

Wij houden landelijke beleidsontwikkelingen in het oog en denken hierover mee. Hiervoor benutten wij ambtelijke en bestuurlijke overleggen, formele inspraak-procedures (bij voorkeur in IPO-verband) en/of lobby.

Resultaat (voortgangsindicator): bijdragen geleverd (ja/nee).

Uitvoeringsperiode: van 2024 tot en met 2027.

13. Risicoanalyse

13. Risicoanalyse

Voor deze Uitvoeringsagenda is er een risicoanalyse uitgevoerd, waarbij is gekeken naar eventuele ontwikkelingen of gebeurtenissen die ervoor kunnen zorgen dat de Uitvoeringsagenda niet in zijn geheel kan worden uitgevoerd.

Voor het behalen van een aantal resultaten uit de Uitvoeringsagenda zijn we deels afhankelijk van de samenwerking met intern en extern partners. Daarin zit altijd een risico verscholen. Risico's zoals de duurzame beschikbaarheid van voldoende capaciteit, benodigde kennis en financiële middelen. Dat geldt ook voor onvoorzien juridische ontwikkelingen door jurisprudentie of wijziging van landelijke wet- en regelgeving. Het is belangrijk om de geïdentificeerde risico's voortdurend in de gaten te houden, om regelmatig te beoordelen of de risicobeheersingsmaatregelen (preventief en correctief) nog effectief zijn en ze aan te passen waar nodig. Dat vraagt om goede communicatie en betrokkenheid van alle betrokken partijen.

Per milieuthema en voor het hoofdstuk Verbinden en Uitvoeren is er een inventariserende risicoanalyse uitgevoerd. Alleen de risico's met een hoge kans van optreden en een grote impact zijn in dit hoofdstuk beschreven.

Zeer zorgwekkende stoffen

Uitvoeringslijn C: toepassen ZZS-beleid op pZZS o.b.v. voorzorgbeginsel.

Risico: extra inzet op pZZS is maar deels mogelijk vanwege juridische gronden.

Gevolg: de provincie kan verminderd sturen op pZZS-emissies en het in beeld krijgen hiervan.

Preventie: ambtelijke en bestuurlijke lobby vanuit provincie en via het IPO om de risico's van het niet kunnen sturen op pZZS te agenderen op nationaal niveau.

Externe veiligheid

Uitvoeringslijn B: beperken risico's van vervoer over het spoor.

Risico: door het Rijk wordt gewerkt aan een Robuust Basisnet. Waarschijnlijk worden de huidige risicoplafonds, die een directe relatie hebben met de maximale hoeveelheden gevaarlijke stoffen op het spoor, uit de regelgeving geschrapt.

Daarmee verdwijnt een wettelijk instrument om te sturen op beperking van de hoeveelheden die over het Brabantspoor door de binnensteden gaan.

Gevolg: de (kleine) kans op een incident bij het vervoer van gevaarlijke stoffen over het spoor met gevolgen voor grote groepen mensen (groepsrisico of kans op een ramp) neemt toe.

Preventie: ambtelijk en bestuurlijk lobbyen voor behoud van een instrument om te sturen op de maximale hoeveelheden gevaarlijke stoffen over het spoor om zodoende aan de voorkant grip te houden op het externe veiligheidsrisico.

Luchtkwaliteit

Uitvoeringslijn A: verbinden van opgaven en activiteiten.

Risico: het behalen van de doelstellingen van het Schone Lucht Akkoord (SLA) kan alleen als ook andere beleidsvelden zich hiervoor inzetten.

Gevolg: als er door andere beleidsvelden niet voldoende uitvoering gegeven wordt aan de benodigde maatregelen en projecten uit het SLA, kan de provincie niet voldoen aan de afgesproken doelstellingen.

Preventie: om dit risico te verkleinen zullen we actief blijven communiceren richting andere beleidsvelden en meedenken bij het identificeren van uitwerken van projecten.

Uitvoeringslijn B: zo scherp mogelijk vergunnen.

Voor scherper vergunnen en het toepassen daarvan is specifieke kennis, capaciteit en kunde nodig bij de omgevingsdiensten (zowel voor het vergunnen als het handhaven daarvan). Het kan voorkomen dat deze kennis en/of capaciteit niet (meer) aanwezig is.

Gevolg: scherper vergunnen is hierbij niet haalbaar en daarmee wordt de gewenste emissiereductie mogelijk niet bereikt.

Preventie: om dit risico te vermijden overleggen wij met de omgevingsdiensten op wat zij wat zij nodig hebben.

Bodemkwaliteit

Uitvoeringslijn C: samenwerking provincie en gemeenten.

Risico: als de Brabantse gemeenten niet bereid zijn de benodigde financiën voor het kennisnetwerk Bodem en Ondergrond Brabant te dekken als de provinciale financiële bijdrage na 2027 stopt, kan er de situatie voordoen dat er geen of onvoldoende financiële middelen beschikbaar zijn voor de ondersteuning van het kernteam van het kennisnetwerk en het organiseren van (kennis)bijeenkomsten.

Gevolg: hoogst waarschijnlijk zal het kennisnetwerk Bodem en Ondergrond Brabant dan stoppen.

Preventie: als beheermaatregel gaan we kijken naar de mogelijkheid om bestuurlijke afspraken of een samenwerkingsovereenkomst te maken met de Brabantse gemeenten. Als correctieve maatregel kan gekeken worden naar de mogelijkheden om ook in de volgende bestuursperiode provinciale financiële middelen beschikbaar te stellen.

Verbinden en Uitvoeren

Uitvoeringslijn B: verbinden beleidsvelden en partijen t.a.v. milieu.

Risico: er is geen integrale procedure om frictie tussen de belangen en doelstellingen van verschillende beleidsthema's in beeld te brengen en op tafel te leggen (ambtelijk). Er is een risico dat milieubelang te vaak moet wijken voor andere belangen zoals economie, veeteelt of woningbouw.

Gevolg: hierdoor kan het voorkomen dat de doelstellingen voor een aantal milieuthema's, opgenomen in het Beleidskader Milieu, niet word behaald.

Preventie: als beheermaatregel blijven we de meerwaarde voor andere beleidsvelden van een gezond en veilig milieu onder de aandacht brengen. Daarnaast kijken we naar de verschillende instrumenten (ook onder de Omgevingswet) die ingezet kunnen worden bij de uitvoering van de Uitvoeringsagenda.

14. Financieel overzicht

14. Financieel overzicht

Hieronder is de beschikbare capaciteit en middelen voor de uitvoering van de activiteiten, opgenomen in deze Uitvoeringsagenda, voor 2024-2027 weergegeven.

Vanuit het bestuursakkoord is €6,65 miljoen beschikbaar gesteld voor de periode 2024-2027. Deze middelen worden voor de gehele periode als volgt ingezet:
Extra capaciteit: 12.51 fte (met een waarde van €1,68 miljoen)
Besteedbare middelen: € 4.97 miljoen

Het Programma Milieu heeft bovendien jaarlijks de volgende capaciteit en middelen beschikbaar:
Capaciteit: 26,90 fte
Besteedbare middelen: €1.34 miljoen

Er kan tussen de verschillende thema's geschoven worden met de beschikbare middelen. Een aantal activiteiten zal of door de huidige bezetting worden opgepakt of extern worden weggezet bij bijvoorbeeld de omgevingsdiensten. Een groot deel van de wettelijke taken wordt (deels) uitgevoerd vanuit structurele middelen. In het overzicht zijn zowel de Bestuursakkoordgeldten als de structurele middelen opgenomen. Naast de Rijksmiddelen die we via een Specifieke Uitkering krijgen, die voor een aantal onderdelen beschikbaar zijn of komen, kan voor de uitvoering van het Beleidskader Milieu geen beroep gedaan worden op andere middelen zoals ook volgt uit het doorlopen van de financiële afwegingslader:

- Milieu is een van de kerntaken van de provincie, zoals overeengekomen in een tussen het kabinet en de provincie gesloten bestuursakkoord. Alle activiteiten in deze Uitvoeringsagenda dragen bij aan de provinciale doelstellingen die hierop geformuleerd zijn in de Omgevingsvisie en het Beleidskader Milieu. De aanpakken die in deze Uitvoeringsagenda zijn opgenomen zijn de aanpakken

zoals door PS vastgesteld met vaststelling van het Beleidskader en daarmee de meest passende wijze van uitvoering. Voor de volledigheid zijn ook de structurele middelen voor de reguliere (veelal wettelijke) taken opgenomen.

- In het Beleidskader Milieu is opgenomen wat de provincie zélf gaat doen en de uitvoering is daarmee de verantwoordelijkheid van de provincie zelf. Een bijdrage van derden is dan ook niet aan de orde, behalve voor een aantal onderdelen waarvoor Rijksmiddelen die we via een Specifieke Uitkering krijgen beschikbaar zijn. Hiermee is al rekening gehouden bij het in beeld brengen van de benodigde middelen.
- Mochten er gedurende deze bestuursperiode aanvullende Rijks/EU middelen beschikbaar komen wordt opnieuw gekeken of eigen middelen hierbij vrijkomen en ingezet kunnen worden op uitvoeringslijnen welke nu geen aanpak kennen. Bijvoorbeeld aanpak bestrijdingsmiddelen.
- Revolverende inzet van middelen is voor deze activiteiten niet mogelijk en er is ook geen sprake van grond en-/of vastgoedexploitaties dus inzet van de immunisatieportefeuille of middelen van het ontwikkelbedrijf is niet mogelijk. Aangezien op dit moment geen van de activiteiten betrekking heeft op het verlenen van subsidie, is ook een subsidie in de vorm van een lening niet mogelijk. Dit past ook niet bij de activiteiten.
- Bij vaststelling van het Beleidskader Milieu zijn geen middelen gereserveerd waar een beroep op gedaan kan worden. In deze Uitvoeringsagenda is al rekening gehouden met welke activiteiten tot ná 2027 verschoven kunnen worden, zonder de provincie ongeloofwaardig te maken en haar kerntaak op het gebied van milieu te verzaken. Alsmede recht te doen aan keuzes gemaakt in het Beleidskader Milieu tot 2030.
- Een beroep op de post Onvoorzien is niet aan de orde omdat de kosten wél voorzien waren bij vaststelling van het Beleidskader, maar de besluitvorming hierover doorgeschoven is naar het nieuwe college.

Bijzondere aandacht is nodig voor de financiering van de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen. Dit betreft Nyrstar te Budel en Dintelsas te Steenberg. De provincie is hiervoor sinds 2013 financieel en milieuhygiënisch verantwoordelijk. Er zijn geen middelen van derden beschikbaar. De middelen komen uit beleggingen binnen het zogenaamde Nazorgfonds. Na de sluiting is de provincie verantwoordelijk voor de kosten van de nazorgactiviteiten, ook als er tekorten ontstaan. De uitvoering van de nazorg duurt "eeuwig". In de periode 2024-2027 bedragen de nazorgkosten ongeveer € 1,9 miljoen, maar op langere termijn wordt een tekort verwacht van € 47 miljoen. Hiervan is € 7 miljoen afgedekt in een voorziening die ten laste van de Algemene Risico Reserve is verantwoord, conform besluit GS. Dit tekort is in 2022 en 2023 ontstaan doordat de beleggingsrendementen lager zijn dan de "rekenrente" waartegen is afgerekend bij sluiting in 2013 (5,06%). In 2023 bedraagt de rekenrente 3,45%. Hierdoor ontstaat er in de toekomst een extra tekort van € 40 miljoen. Dit is geen acuut probleem, maar we moeten hier wel op anticiperen, anders wordt dit tekort naar verwachting alleen maar groter. Daarom wordt hiervoor jaarlijks een bedrag toegevoegd aan de Algemene Risicoreserve van €4 miljoen voor de komende vier jaar (dus €16 miljoen voor deze bestuursperiode).

15. Bijlage: overzicht activiteiten 2024-2027

15. Bijlage: overzicht activiteiten 2024-2027

Zeer zorgwekkende stoffen - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Vergroten inzicht en bewustwording, ook bij gemeenten					
A1 Dashboard	x	x	x	x	Dashboard is operationeel en wordt gebruikt, mits emissiedatabase beschikbaar (niet gestart/lopend/gereed)
A2 Delen kennis en inzicht		x	x	x	Gemeenten zijn bekend met de emissiedatabase (ja/deels/nee)
A3 Vergroten kennis en inzicht PFAS	x	x	x	x	Wij hebben actief bijgedragen aan opbouw netwerk en kennisontwikkeling (ja/nee)
A4 Impulsprogramma 2023-2026	x	x	x		Wij hebben actief deelgenomen aan het Impulsprogramma (ja/nee)
A5 Uitvoeren onderzoeken		x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed) • Gewenste onderzoeken uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed of nvt)
A6 Organiseren bijeenkomsten voor kennisuitwisselingen		x		x	Bijeenkomsten gehouden (ja/nee)
B. Verdiepen VTH-aanpak minimalisatieverplichting voor bedrijven onder provinciale bevoegdheid					
B1 Voorstel aanpassen vergunningen	x	x			Voorstel is gereed en opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee)
B2 Vergroting inzet minimalisatie-verplichting		x	x		Instrument minimalisatieverplichting wordt effectief ingezet (ja/nee)
B3 Verkenning contraexpertise			x	x	<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning uitgevoerd (ja/nee) • Contra-expertises uitgevoerd indien gewenst (niet gestart/lopend/gereed of nvt)
C. Toepassen ZZS beleid op pZZS o.b.v. voorzorgbeginsel					
C1 Ontwikkelen voorschriften		x			<ul style="list-style-type: none"> • Voorschriften voor pZZS zijn ontwikkeld (ja/nee) • Als instructie opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee)
C2 Bepalen noodzaak regels		x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> • Besluit genomen over noodzaak regels (ja/nee) • Beleidsregel of aangepaste verordening is gereed (ja/nee)
D. Stimuleren Rijk en EU tot samenhangende risicobeheersing in de keten					
D1 Deelname landelijk netwerk	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> • We hebben actief deelgenomen het landelijk netwerk (ja/nee) • ZZS en pZZS worden meegenomen in landelijke en EU-lobby (ja/nee)
E. Ontwikkelen aanpak bestrijdingsmiddelen					
Geen activiteiten in deze bestuursperiode					

Externe veiligheid - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Beheersen risico's Seveso-bedrijven					
A1 Intensiveren advisering ruimtelijke ontwikkelingen		x	x		<ul style="list-style-type: none"> De provincie heeft geadviseerd over ruimtelijke ontwikkelingen rondom Sevesobedrijven (ja/nee) Evaluatierapport over de extra advisering is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed)
B. Beperken risico's van vervoer over het spoor					
B1 Kennis delen over risico's	x	x	x	x	De EV-risico's van het beleid en uitvoering voor het (alternatief) vervoer van gevaarlijke stoffen zijn gedeeld met samenwerkingspartners (ja/nee)
B2 Actieve lobby	x	x	x	x	Input geleverd voor lobby (ja/nee)
C. Samenwerking, kennisdeling met speciale aandacht voor omgeving en maatregelen Seveso-bedrijven en spoorzones					
C1 Kennisinfrastructuur en samenwerking	x	x	x	x	Er is een kennisinfrastructuur operationeel met de Brabantse veiligheidspartners (ja/nee)
C2 Kennis delen over maatregelen	x	x	x		Kennis over de best bestaande beschermende maatregelen is gebundeld en gedeeld (ja/nee)
D. Monitoren relevante veiligheidsrisico's					
D1 Register Externe Veiligheidsrisico's (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Beheer data externe veiligheidsrisico's voldoet aan regelgeving (ja/nee)
D2 Risicokaart (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> De wettelijke taken beheer Risicokaart zijn geborgd en worden uitgevoerd (ja/nee) Onze bijdrage aan de integratie van de Risicokaart in een interbestuurlijk afgestemd informatielandschap over veiligheidsrisico's is geleverd (ja/nee)
D3 Aanpassen indicatoren externe veiligheid	x	x			Indicatoren aangepast (ja/nee)

Luchtkwaliteit - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Verbinden van opgaven en activiteiten					
A1 Uitvoeren SLA	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeringsagenda SLA jaarlijks geactualiseerd (ja/nee) Geplande maatregelen uit uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord zijn uitgevoerd (ja/nee)
A2 Kennisdeling rondom SLA	x	x	x	x	Kennis over het Schone Lucht Akkoord is actief gedeeld (ja/nee)
A3 Stimuleren andere programma's	x	x	x	x	Aantal provinciale projecten gericht op de verbetering van de luchtkwaliteit is toegenomen (ja /nee)
A4 Gerichte inzet maatregelen			x	x	Maatregelen om de luchtkwaliteit op de hotspots te verbeteren zijn gericht ingezet (ja/nee)
B. Zo scherp mogelijk vergunnen					
B1 Toepassen kennis over scherper vergunnen	x	x	x	x	Maatregelen om de luchtkwaliteit op de hotspots te verbeteren zijn gericht ingezet (ja/nee)
B2 Verkenning uitbreiden naar andere stoffen		x			Verkenning uitgevoerd en besluit genomen over eventuele vervolgaanpak (ja/nee)
C. Verkenning naar scherper vergunnen overige stoffen					
C1 Samenwerking gemeenten	x	x	x	x	Regulier overleg met de gemeenten vindt plaats (ja/nee)
C2 Verkenning ultrafijnstof			x	x	Verkenning gereed en besluit genomen over eventuele vervolgaanpak (ja/nee)
C3 Emissies verder reduceren		x	x	x	Onderzoek mogelijkheden is gereed (ja/nee)
D. Stimuleren en ondersteunen gemeenten t.a.v. het SLA					
D1 Uitvoeren pilot regionale samenwerking	x				Aantal deelnemende Brabantse gemeenten aan SLA is toegenomen (ja/nee)
D2 Adviseren gemeenten	x	x	x	x	We hebben gemeenten geattendeerd op en geadviseerd over de mogelijkheden van het SLA (ja/deels/nee)
E. Meten luchtkwaliteit en bijsturen					
E1 Continueren meetstations	x	x	x	x	Vaste meetstations en roulerende meetstations voor langjarig onderzoek naar luchtkwaliteit zijn gecontinueerd (ja/nee)
E2 Onderzoek continuering Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant	x	x			<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek is uitgevoerd (ja/nee) Besluit over continuering Regionaal Meetnet Zuidoost-Brabant is genomen (ja/nee)
E3 Inzichten benutten	x	x	x	x	Inzichten uit het regionale meetnet Zuidoost zijn meegenomen in andere projecten (ja/nee)
E4 Verkenning kennisdeling		x			Mogelijkheden zijn in beeld gebracht (ja/nee)
E5 Keuze instrumentarium		x			<ul style="list-style-type: none"> Er is een verkenning gemaakt van effectieve instrumenten m.b.t. verbeteren luchtkwaliteit (ja/nee) Besluit genomen over eventueel vervolg (ja/nee)

Geluid - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
O1 Actieplan geluid actualiseren (structurele wettelijke taak/ eens per 5 jaar)	x				Actieplan Geluid is geactualiseerd (ja/nee)
A. Vaststellen geluidproductieplafonds voor provinciale wegen					
A1 Vaststellen geluidproductieplafonds en aandachtsgebieden (structurele wettelijke taak/ eens per 5 jaar)	x				Geluidproductieplafonds en aandachtsgebieden zijn vastgesteld (ja/nee)
A2 Vaststellen saneringslijst (wettelijke taak)	x				Saneringslijst is vastgesteld (ja/nee)
A3 Mogelijkheden voor verhoging Geluidproductieplafonds vastleggen in beleidsregel	x	x			Mogelijkheden voor verhoging vastgelegd in beleidsregel (ja/nee)
B. Voorkomen nieuwe hindersituaties					
B1 Toepassen geluidproductieplafonds (toetsing bij infrastructurele projecten)	x	x	x	x	Geluidproductieplafonds zijn toegepast (ja/nee)
B2 Monitoring geluidproductieplafonds		x	x	x	Monitoring heeft plaatsgevonden (ja/nee)
C. Terugdringen hinder in bestaande overbelaste situaties					
C1 Monitoring saneringsopgave (saneringslijst)/ treffen geluidwerende maatregelen	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Monitoring heeft plaatsgevonden (ja/nee) Geluidwerende maatregelen zijn getroffen (ja/deels/nee)
C2 Stimuleren gemeenten	x	x	x	x	Stimulerende acties zijn ondernomen (ja/nee)
C3 Actualiseren geluidsbelastingkaart (structurele wettelijke taak)				x	Geluidsbelastingkaart is geactualiseerd (ja/nee)
D. Aanpak trillingen en laagfrequent geluid					
Geen activiteiten in deze bestuursperiode					
E. Versterken inzet op bestaande stiltegebieden					
E1 Monitoren stiltegebieden			x	x	Monitoringsplan is vastgesteld (ja/nee)
E2 Zichtbaarheid vergroten	x	x	x	x	Publicaties en correcte bebording
E3 Verkenning prikkelarme gebieden		x			<ul style="list-style-type: none"> Verkenning is uitgevoerd (ja/nee) Besluit genomen op eventueel vervolg (ja/nee)
E4 Verkenning versterken toezicht stiltegebieden	x				<ul style="list-style-type: none"> Verkenning is uitgevoerd (ja/nee) Besluit genomen op eventueel vervolg (ja/nee)
F. Aanpak bepalen van optrekkend/afremmend verkeer en pieken van langrijdende voertuigen					
F1 Verkenning			x		Inzicht in mogelijkheden (ja/nee)

Geurhinder - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Terugdringen van overbelaste situaties					
A1 Opstellen plan van aanpak cumulatie geur	x	x	x		Plan van aanpak is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed)
A2 Inventarisatie overbelaste situaties	x	x			Inventarisatie van overbelaste situaties uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
A3 Inventarisatie geurmaatregelen	x	x			Overzicht geurmaatregelen is opgesteld (niet gestart/lopend/gereed)
A4 Onderzoek terugdringen geurklachten	x	x			<ul style="list-style-type: none"> Onderzoek terugdringen geurklachten is afgerond (niet gestart/lopend/gereed) Vervolgstappen bepaald (ja/nee)
B. Voorkomen nieuwe hindersituaties					
B1 Samenwerking gemeenten	x	x	x	x	Regelmatig overleg gevoerd met gemeenten over geur (ja/deels/nee)
B2 Handreiking voor gemeenten		x			Handreiking is opgesteld en verspreid onder gemeenten (ja/nee)
B3 Bezien mogelijke aanpassingen beleidsregel	x	x			Beleidsregel is aangepast indien gewenst (ja of nvt/nee)
C. Zo scherp mogelijk vergunnen					
C1 Scherp vergunnen	x	x			<ul style="list-style-type: none"> Mogelijkheden zijn onderzocht (ja/nee) Uitkomsten al dan niet verwerkt in opdracht aan omgevingsdiensten (ja/nee)

Lichtvervuiling - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Uitvoeren Actieplan Lichtvervuiling					
A1 Uitvoeren Actieplan Lichtvervuiling	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none">Besluit genomen over welke acties worden opgepakt (ja/nee)Gekozen acties uitgevoerd (ja/deels/nee)
B. Zelf het goede voorbeeld geven					
B1 Maatregelen provinciale lichtbronnen		x	x		<ul style="list-style-type: none">Besluit is genomen over eigen maatregelen (ja/nee)Gekozen maatregelen uitgevoerd (ja/nee)

Bodemkwaliteit - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Saneren bodemverontreinigingen					
A1 Uitvoeren saneringen (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	De saneringen zijn uitgevoerd (conform planning/niet conform planning)
A2 Bodemonderzoek PFAS-bronlocaties (meerjarig bestuurlijke afspraken)	x	x			Bodemonderzoeken gereed (ja/nee)
A3 Uitvoeren maatregelen PFAS (meerjarig bestuurlijke afspraken)			x	x	Maatregelen zijn genomen (ja/nee)
B. Intensiveren inzet op diffuse bodemverontreiniging					
B1 Maatregelen diffuus lood (meerjarig bestuurlijke afspraken)	x	x	x	x	Maatregelen zijn genomen (niet gestart/lopend/afgerond)
B2 Inzicht in diffuse PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden	x	x			De omvang van de problematiek van diffuse verontreinigingen met PFAS is inzichtelijk (ja/nee)
B3 Aanpak diffuse PFAS in grondwaterbeschermingsgebieden			x	x	Maatregelen zijn genomen (ja/nee)
B4 Zware metalen Dommeldal	x	x			<ul style="list-style-type: none"> De omvang van de diffuse verontreiniging is in beeld gebracht (ja/nee) Over het gebruik en de beperkingen is geadviseerd (ja/nee)
C. Samenwerking provincie en gemeenten					
C1 Provinciale uitvoeringslijn bodemsanering		x			Een provinciale uitvoeringslijn bodemsaneringen is vastgesteld (ja/nee)
C2 Samenwerking op bodemkwaliteit (meerjarig bestuurlijke afspraken)	x	x	x		Er is een structurele samenwerking bodemkwaliteit onder de Omgevingswet (ja/deels/nee)
C3 Kennisnetwerk	x	x	x	x	Een Brabants kennisnetwerk Bodem en Ondergrond (ja/nee)
C4 Uitvoering Rijksprogramma's	x	x	x	x	Er is uitvoering gegeven aan de Rijksprogramma's (niet gestart/lopend/gereed)

Ondergrond - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Vergroten onze kennis van de ondergrond					
A1 BRO-data geschikt maken	x	x	x	x	Data in de vorm van o.a. kaarten ter advisering voor de ondergrond is beschikbaar gesteld voor provinciale besluitvorming en projecten (niet gestart/lopend/afgerond)
A2 Integratie ondergrondmodellen		x	x	x	Er is één integraal, grensoverschrijdend en gedetailleerd ondergrondmodel van Zuid-NL tot 5km diepte opgesteld (niet gestart/lopend/afgerond)
A3 Onderzoek breuken	x	x	x	x	Er is verbeterd inzicht in de ligging van de breuken in ondergrond, het effect van de breuken op het bodem- en watersysteem en wat het effect is van (ondergrondse) activiteiten op de breuken (niet gestart/lopend/afgerond)
B. Uitvoeren ondergrondbeleid en specificeren naar gebieden					
B1 Aanpassen ondergrondbeleid	x	x			Er is 3D-ondergrondbeleid vastgesteld, gericht op een afname van negatieve effecten van gebruik van de ondergrond (niet gestart/lopend/afgerond)

Grond- en afvalstoffen - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. In beeld brengen van de afvalstromen en grondstofstromen					
A1 Ontsluiten informatie		x			Actief deelgenomen aan de ontwikkeling van een monitoringssysteem (ja/nee)
A2 Verkrijgen inzicht afvalstromen		x	x		Systeem opgezet voor inzicht in Brabantse afvalstromen (ja/nee)
B. Stimuleren circulaire samenleving					
Hiervoor wordt verwezen naar de Uitvoeringsagenda Economie, Kennis & Talentontwikkeling 2024-2027					
C. Stimuleren hergebruik stortplaatsen					
C1 Bijeenkomst hergebruik		x			Bijeenkomst heeft plaatsgevonden (ja/nee)
D. Zorgdragen voor nazorg stortplaatsen					
D1 Nazorg Wm-stortplaatsen (structureel wettelijke taak).	x	x	x	x	Nazorg uitgevoerd conform wettelijke eisen (ja/nee)
D2 Voortzetten pilot Duurzaam Stortbeheer (meerjarige bestuurlijke afspraak op basis van Green Deal)	x	x	x	x	Pilot wordt uitgevoerd (ja/nee)
E. Goede overdracht voormalige stortplaatsen Goede overdracht voormalige stortplaatsen					
E1 Borgen aanspreekbaarheid	x				Kennis en aanspreekbaarheid is goed georganiseerd voor de eerste periode na de bevoegdheidsoverdracht (ja/nee)
F. Uitvoeren ontgrondingenbeleid					
F1 Toepassen ontgrondingenbeleid (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Ontgrondingsverzoeken afgehandeld conform beleid (ja/nee)

Luchtvaart - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
O1 Wettelijk voorzitterschap alle 4 COVM's (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Rol voorzitterschap vervult conform wettelijke eisen (ja/nee)
A. Uitvoering geven aan het advies Opnieuw Verbonden voor Eindhoven Airport					
A1 Uitvoeren convenant (meerjarige bestuurlijke afspraak)	x	x	x	x	Het convenant is uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
B. Verkleinen vergunde geluidsruimte regionale luchthavens					
B1 Vaststellen en toepassen afwegingskader voor civiele luchthavens van regionaal belang en gerelateerde regionale luchtvaart	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Het afwegingskader is vastgesteld (ja/nee) Het afwegingskader wordt toegepast (ja/nee)
B2 Aanpassen luchthavenbesluiten en regelingen (afhankelijk van uitkomst afwegingskader)		x	x	x	Luchthavenbesluiten en regelingen zijn indien nodig aangepast (ja/niet van toepassing)
B3 Versterken functioneren CRO's	x	x	x	x	De aanbevelingen voor de provincie volgend uit de evaluatie 2023/2024 zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
C. Stimuleren verminderen overlast militaire luchthavens en voorkomen uitbreiding luchtvaartactiviteiten					
C1 Inbrengen standpunten bij Rijk	x	x	x	x	Brabantse standpunten zijn ingebracht (ja/nee)
D. Stimuleren verduurzaming en innovatie					
D1 Verkenning rol provincie		x			<ul style="list-style-type: none"> Verkenning is afgerond (niet gestart/lopend/gereed) Vervolgacties bepaald (ja/nee)
E. Geen nieuwe luchthavens voor gemotoriseerde luchtvaart					
E1 Beoordelen nieuwe aanvragen (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Nieuwe aanvragen zijn afgehandeld conform beleid (ja of n.v.t. /nee)

Verbinden en uitvoeren - Activiteiten 2024-2027

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A. Verbinden van opgaven en activiteiten					
Steeds beter					
A1 Samenwerken op streefwaarden	x	x	x	x	Doorlopende samenwerking (niet gestart/lopend/gereed)
A2 Voorschrijven beste techniek	x	x	x	x	Afhankelijk van ontwikkelingen (ja of n.v.t./nee)
A3 Onderzoek gezamenlijke aanpak hotspots		x			Onderzoek is uitgevoerd (ja/nee)
A4 Pilots hotspots			x	x	<ul style="list-style-type: none"> Pilots zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed) Besluit genomen over wel of niet verbreden van de aanpak (ja/nee)
Preventief en proactief					
A5 Verkenning mogelijkheden innovatie-agenda en Groene Chemie	x	x			Verkenning is uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
A6 Agenderende rol	x	x	x	x	Actualiteiten zijn waar nodig geagendeerd op de politieke agenda (ja/nee)
A7 Toepassen voorzorgbeginsel		x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Pilots zijn uitgevoerd (niet gestart/lopend/afgerond) Vervolg bepaald (ja/nee)
Meerwaardecreatie					
A8 Vergroten bewustzijn over afwenteling	x	x	x	x	Acties uitgevoerd ter vergroting bewustzijn over afwenteling (ja/nee)
A9 Verkenning milieu in gebiedsgerichte aanpakken		x			Verkenning uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
A10 Analyse subsidies en aanbestedingen op duurzaamheidsaspecten		x	x		<ul style="list-style-type: none"> Analyse uitgevoerd (ja/nee) Regelingen aangepast (ja/nee)
A11 Uitvoeren De Duurzame Organisatie	x	x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Doorlopende samenwerking (niet gestart/lopend/gereed) Maatregelen tbv patroonverandering zijn uitgevoerd (ja/nee) Input tbv projectplan aangeleverd (ja/nee)
Kwaliteit boven kwantiteit					
A12 Breed kijken bij uitvoering	x	x	x	x	Bij de uitvoering van de activiteiten in deze Uitvoeringsagenda zijn aspecten van brede welvaart, betrokken (ja/nee)
Technische en sociale innovatie					
A13 Stimuleren technische innovatie	x	x	x	x	Mogelijkheden voor innovatie benut (ja/nee)
A14 Beter beschikbaar maken milieudata		x	x		Mogelijkheden bekend en keuze gemaakt (niet gestart/lopend/gereed)

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
A15 Inzet gedragskennis	x				Inventarisatie inclusief aanbevelingen is uitgevoerd (niet gestart/lopend/gereed)
B. Verbinden beleidsvelden en partijen t.a.v. milieu					
Verbinden beleidsvelden					
B1 Benutten synergie en bespreekbaar maken van frictie	x	x	x	x	Acties zijn ondernomen om de doorwerking Beleidskader Milieu in andere programma's te verbeteren (ja/nee)
B2 Verkenning versterking samenwerking stikstof	x	x			Werkafspraken zijn gemaakt (ja/nee)
B3 Bijdragen versnellingsopgave Duurzaamheid	x	x	x	x	Input geleverd voor Versnellingsopgave Duurzaamheid (nee of n.v.t./ja)
B4 Kennisdeling intern	x	x	x	x	Acties zijn ondernomen om medewerkers goed toe te rusten om milieu(aspecten) mee te nemen in hun werk (ja/nee)
Verbinden partijen					
B5 Intensiveren thema overstijgende samenwerking GGD en BMF	x	x	x	x	Regulier samengewerkt met GGD (ja/nee) en BMF (ja/nee)
B6 Verduurzaming Pettelaar	x	x			Plan van aanpak is opgesteld (ja/nee)
C. Verbinden doelen, aanpak en monitoring t.a.v. milieu					
C1 Coördinatie en bewaking voortgang	x	x	x	x	Jaarlijks overzicht stand van zaken activiteiten inclusief inzicht in trends en of bijsturing nodig is (ja/nee)
C2 Evaluatie beleidskader		x	x		Tussentijdse beleidsevaluatie in relatie tot nulmeting is opgeleverd (ja/nee)
C3 Actualisatie Uitvoeringsagenda 2024-2027		x	x	x	Actualisatie Uitvoeringsagenda als bijsturing gewenst is (niet gestart/lopend/gereed /niet van toepassing)
C4 Opstellen Uitvoeringsagenda Milieu 2028-2030				x	Uitvoeringsagenda Milieu 2028-2030 is vastgesteld (ja/nee)
D. Belangrijke instrumenten (VTH, advisering en milieueffectrapportage)					
D1 Verkenning effectieve inzet instrumentarium Omgevingswet	x	x			<ul style="list-style-type: none"> • Verkenning naar effectieve inzet instrumentarium is uitgevoerd (ja/nee) • Besluit ten aanzien van de inzet van het instrumentarium is genomen (ja/nee)
D2 Advisering tbv VTH (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Hierover is geadviseerd (ja/nee)
D3 Advisering mijnbouwwet (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	Hierover is geadviseerd (ja/nee)
D4 Advisering in kader van ruimtelijke plannen (ook van gemeenten)	x	x	x	x	Hierover is geadviseerd (ja/nee)
D5 Advisering tbv overige provinciale projecten en besluiten	x	x	x	x	Hierover is geadviseerd (ja/nee)
D6 Procesbegeleiding m.e.r. (structurele wettelijke taak)	x	x	x	x	De m.e.r.-procedures zijn begeleid (ja/nee)

Activiteiten 2024-2027	2024	2025	2026	2027	Resultaat (voortgangsindicator)
D7 Verkenning effectievere inzet milieueffect-rapporten			x		Aanbevelingen voor het nog beter benutten van het instrument milieueffectrapportage zijn opgesteld (ja/nee)
D8 Doorvertalen milieubeleid naar vergunning-verlening, toezicht en handhaving		x	x	x	<ul style="list-style-type: none"> Plan van aanpak opgesteld (ja/nee) Mogelijkheden opgenomen in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja/nee)
D9 Onderzoek bedrijven en zorgplicht	x	x	x		<ul style="list-style-type: none"> Onderzoeksrapport met aanbevelingen is opgesteld (ja/nee) Resultaten – indien gewenst - verwerkt in de opdracht aan de omgevingsdiensten (ja of n.v.t. /nee)
D10 Optimaal benutten Omgevingsverordening		x	x	x	Mogelijkheden Omgevingsverordening zijn benut (niet gestart/lopend/gereed)
D11 Inbreng leveren aan landelijke beleids-ontwikkelingen	x	x	x	x	Bijdragen geleverd (ja/nee)

Eindnoten

- 1 Monitor Brede Welvaart en de Sustainable Development Goals 2023, CBS
- 2 Samen maken we Brabant! Bestuursakkoord 2023-2027
- 3 Nulmeting 2023 voor het Beleidskader Milieu 2030
- 4 Regionale Monitor Brede Welvaart 2023, CBS
- 5 Gezondheid en de Omgevingswet; (extra) sturingsmogelijkheden voor gezondheid in de Omgevingswet
- 6 Herziening richtlijn industriële emissies aangenomen, IPLO 202
- 7 Luchtkwaliteit - hooggevoelige groepen, RIVM
- 8 Aandachtsgebieden monitoring luchtkwaliteit, IPLO
- 9 Omgevingsgeluid en kwetsbare groepen, RIVM
- 10 Industrie en omwonenden, Onderzoeksraad voor Veiligheid, april 2023
- 11 Overshoot Day wordt berekend op grond van de National Footprint and Biocapacity Accounts en gepubliceerd door de Footprint Data Foundation in samenwerking met Global Footprint Network en York University, Toronto
- 12 Monitor Brede Welvaart en de Sustainable Development Goals 2023, CBS